

Ixra juinche'e sen kuinche'e ndo Jesús

**Ndachro ndo Jesús tsii
Espíritue ndo Dio**

1 ^{1*}Tjua'anta Teófilo, xroon sa'ó ikjín, nti'a ikjin kain nge'e juinchekuaiña ndo Jesús ko ixra juinche'e ndo ó sa'ó ²kuijija nchakon sakjui ndo ngajní. Ko ti xrasatji'a ndo kuinche'e ndo sen sinche'e ixra ko Espíritue ndo Dio bingijna ndo kuetuen'en ndo sen ixi tsono'e sen nge'e ixra sinche'e sen. ³Nchakon juexin kuen'en ndo Jesús, tjume'e konoxin ndo ixi jichón ndo, ko yuu kán nchakon nanaó konoxin ndo ngajin sen. Itsjé nge'e juako ndo ixi tsono'e sen nduaxin jichón ndo ko juinchekuen'en ndo sen ti tituan'an ndo Dio.

^{4*}Ti xra jii ndo ngajin sen chrikao ndo, je'e ndo ndache ndo sen satsjixin'a sen tjajna Jerusalén. Ja'in ndachro ndo: —Nti'i chon'énnnta tsaye'enta nge'e tsajon Ndotána, ti nge'e ntatjunta ndo sa'ó. ^{5*}Nduaxin ndo Juan bikitée ndo chujni ixi

inda. Ko tsjé'a nchakon ja'anta tsaye'enta Espíritue ndo Dio.

Sakjui ndo Jesús ngajní

⁶Tjume'e sen chrikao ndo Jesús, juanchangi'e sen ndo: —Ja'anta Nchánana, ¿á tsajonnta juachaxin jai ixi ni tjajnaina tsetuan'an tjajna íjngo?

⁷Ko juatingéxexin ndo Jesús:

—Na'i. Ja'anta chonda'inta juachaxin tsono'anta ngisa tson'en ji'i. Je'o Ndotána no'e ndo ngixe'e nchakon.

^{8*}Ko nchakon tsii Espíritue ndo Dio tsaye'enta, me'e xrochondanta juachaxin tsachrjenta ko xrochronganta nge'e ixra junta'a, nguixin tjajna Jerusalén, ko nunte Judea, ko nunte Samaria, ko nchijíi nunte xasintajni.

^{9*}Ko juexin nichja ndo Jesús ji'i, xrastetsje'e sen ndo, tuinxin je'e ndo kuaxi bajin'in ndo nui, sakjui ndo ko kuintsía ndo naa tjuí ko í bikon'a sen ndo íjngo.

¹⁰Ko xrastetsje'e sen ti sakjui ndo Jesús ngajní, tuinxin bikon

1:1: Lc. 1:1-4. 1:4: Lc. 24:49. 1:5: Mt. 3:11; Mr. 1:8; Lc. 3:16; Jn. 1:33.
1:8: Mt. 28:19; Mr. 16:15; Lc. 24:47, 48. 1:9: Mr. 16:19; Lc. 24:50, 51.

sen yuu xi tjenka ti no ste sen, steyá xa manta tjúá. ¹¹ Ko xi me'e ndachro xa:

—Ja'anta chujni nunte Galilea, ¿sonda stetsje'enta ngajni? Xranchi bikonta sakjui ndo Jesús, jaña xrokjan ndo íjngo.

**Ndo tsitu'e ixra
banche'e xi Judas**

¹² Tjume'e kjanxin sen ijna ndatin'in Olivo ko kuiji sen tjajna Jerusalén. Cha'o me'e kjin'a xranchi naa kilómetro, xranchi jii juachaxin taji ni judío nchakon tjoké'e na. ¹³ *Ko kuiji sen tjajna nti'a ko kuajin'in sen ti jii piso noi nchia tsikjen sen ti bake'e sen seno, ndo Pedro, ndo Jacobo, ndo Juan, ndo Andrés, ndo Felipe, ndo Tomás, ndo Bartolomé, ko ndo Mateo. Kaxon ndo Jacobo, ndotée ndo ndatin'in Alfeo, ko ndo Simón, ndo me'e ndo kuarue'e ni Cananista, ko kaxon ndo Judas, ndosaué ndo Jacobo. ¹⁴ Kain sen xra'o sen nti'a xronichje'e sen ndo Dio, ko kaxon jan María, janée ndo, ko sen kichuu ndo ko kaxin nchri. ¹⁵ Ko nchakon me'e, ndo Pedro bingatjen ndo ko bake'exin tutée ndo ngusine ti ste sen titikaon Ncháina Jesús, je'e sen xranchi naa ciento ko kán sen tsixra'o nti'a. Tjume'e ndachro ndo:

¹⁶ —Kichuuna, xrokonda tson'en xranchi nichja xroon chijnie ndo

Dio ti tsinichja ndo David ó sa'ó tsichronga Espíritue ndo Dio nge'e sinche'e xi Judas, xi bika'o ni itsé ndo Jesús. ¹⁷ Je'e xa kaxon kuajiku'una xa ko xraje'o ixra kuayé'e xa. ¹⁸ *Tjume'e je'e xa sakjui xa bike'na xa naa nunte ixi tomi juacha xa ixi ti ndako'a juinche'e xa. Ko nti'a juinxin jaa xa, me'e chringa xa ko kuachrje tse'e xa. ¹⁹ Jaña kono'e kain ni tjajna Jerusalén, ko nunte me'e kuin'in ngigue'e na Acéldama, me'e xrondachro naa nunte ijni. ²⁰ Ja'in jitaxin naa Salmo chijnie ndo Dio:

Je'o ndo'a xa tsitu'e,
ko xro'an ngisen tsake'e nti'a.
Ko kaxon ndachro:
Inaa chujni tsayé'e ixra
kuanche'e xa.

²¹ *Nti'i ste ni kuajiku'una kain nchakon ti bake'e Ncháina Jesús, ²² xranchakon bikona ndo Juan bikitée ndo ndo Jesús ko ti kuijija nchakon bikona sakjui ndo Jesús ngajni. Méxin, jai xrokonda tsjéena inaa sen tsajiku'una, ixi sen me'e kaxon xronichja sen ixi nduaxin xechón Ncháina Jesús.

²³ Ko tjume'e kuinche'e sen yuu sen, ndo José, ndatin'in ndo kaxon Barsabás ko kaxon Justo, ko inaa ndo ndatin'in Matías. ²⁴ Tjume'e nichje'e sen ndo Dio ko ndachro sen:

—Ncháina, ja'anta chuxinnta aséen kain chujni. Tjako'nananta

1:13: Mt. 10:2-4; Mr. 3:16-19; Lc. 6:14-16. 1:18: Mt. 27:3-8.

1:21 a: Mt. 3:16; Mr. 1:9; Lc. 3:21; b: Mr. 16:19; Lc. 24:51.

ngisen kuinche'enta ²⁵ tsayé'e ixra xranchi apóstol, ixra kuintu'e xi Judas, ixi ndako'a juinche'e xa ko sakjui xa ti no tikinxin'en xa.

²⁶ Tjume'e sondaonxin sen ixro ixi jaña tsono'e sen ngxixe'e xi tsayé'e ixra, ko juacha ndo Matías, ko hora me'e kuayé'e ndo ixra ko bajikao ndo sen tenaá kuinche'e Ncháina Jesús.

Kuij Espíritue ndo Dio

2 ¹ Tjume'e kuij kia Pentecostés ko kain sen titikaon ndo Jesús xra'o sen, naakua no ste kain sen.

² Ko tuinxin kuin'en sen naa nge'e séen ndachro kuixin ngajni xranchi naa chrinto soji. Kuixin'in chrinto nguixin ngaxin'in nchia ti ste sen. ³ Ko bikon sen naa nge'e xranchi nejen xro'i. Ko xro'i chjeya ko baketa'a xro'i ngujngu jaa sen. ⁴ Ko kain sen kuayé'e sen Espíritue ndo Dio, ko tjume'e kain sen kuaxi sen nichja sen inaa ngigua ixi Espíritue ndo Dio kuajon xronichja sen.

⁵ Ko nchakon me'e tjajna Jerusalén bake'e ni judío, ni titikaon ndo Dio, tsiki'xin na nchijí nunte xasintajni. ⁶ Ko

*Kuayé'e sen Espíritue ndo Dio
(Hch. 2:4)*

kueya nā tsikin'en nā ti chrinto méxin konchjiñe'e nā. Ko noe'a nā nge'e xroxaxaon nā ixi ngujngu nā kuin'en nā nichja sen titikaon ndo Jesús ngujngu ngigüe'e nā. ⁷Méxin, xronka nā, ko xrakon nā ko tjao kichuu nā:

—¿Á je'a kain ni nichja ji'i, ni nunte Galilea? ⁸¿Xranchi chao tienxinna nichja nā ngujngu ngigua'ina? ⁹Nti'i jii ni tsiki'xin tjajna Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, ¹⁰Frigia, Panfilia, Egipto ko kaxin ni nunte Africa ícha tjenka tjajna Cirene. Ko kaxon ni romano ste nā nti'i. Kaxin nā judío nā xrajongíexon nā, ko ikaxin nā je'o titikaon nā ndo Dio xranchi ni judío.

¹¹Kaxon jii ni tsiki'xin Creta, ko Arabia. Ko kaina kuin'anna ngujngu ngigua'ina nichja nā ixrā ijíe juinche'e ndo Dio.

¹²Ko xronka nā, noe'a nā nge'e xroxaxaon nā me'e juanchangi'e kichuu nā:

—¿Nge'e xrondachro kain ji'i?

¹³Ko ikaxin nā juano nā ko ndachro nā:

—Tsikuan kain ni ji'i.

**Ndo Pedro ndo nichja
ngajin ni ste nti'a**

¹⁴Tjume'e je'e ndo Pedro bingatjen ndo ko kao sen tenaá apóstol ko séen nichja ndo ko ndachro ndo:

—Ja'anta ni judío ko ni ste tjajna Jerusalén. Kainnta stenta nti'i tin'ennta nge'e xronichja.

¹⁵Sen ste nti'i je'a tsikuan sen xranchi ndachronta, ixi jai xranduyo, nandá las nueve. ¹⁶Ti stetikonnta me'e tsichronga ndo profeta Joel:

¹⁷Ndachro ndo Dio: Nchakon tsjexin

me'e xroxruan'an Espírituna tsayé'e kain chujni.

Ichjan, xjan xi ko xjan nchri, xrochronga xjan chijnina.

Ko sen chajan tsikon sen ixrā ijíe tsjako jan'an

ko sen ó tachríi, tsoxienxin nge'e xrontatjan sen.

¹⁸Nchakon tson'en kain ji'i, jan'an xroxruan'an Espírituna tsayé'e kain sen nche'e xrāna, nchri ko xi, ko je'e sen xrochronga sen chijnina.

¹⁹Ko jan'an tsjako ixrā ijíe tsikonni ngajni, ko kaxon ngata'a nunte xasintajni tsjako kaxin ixrā ijíe:

ijni, xro'i ko i'nchi xranchi itjui tsikon nā.

²⁰Chjiixro tsonaxixe'e chjiixro. Ko nchanitjao tsikonni xranchi ijni.

Jaña tson'en ko tjume'e tsii Ncháina.

Ji'in naa nchakon tsango ijíe ko tsango chaxro.

²¹Ko kain sen tsiye'e Ncháina, sen me'e tsitjáña'i sen, tsehón sen kain nchakon.

²²'Ja'anta ni israelita, tin'ennta nge'e xrondachrjan. Ndo Jesús, ndo tjajna Nazaret, ndo Dio

tsixrua'an ndo ndo ngajinnta ko je'e ndo juinche'e ndo itsjé ixrā ijíé bikonta, me'e juakoxin ndo ixi ndo Dio tsikajon ndo juachaxin ngajin ndo. Me'e jian no'anta. ²³ *Maski jaña bikonta, ja'anta ndakua'i juinchekuunta ndo xranchi tsixraxaon ndo Dio ó sa'ó. Ko ja'anta kuajonnta ndo ngajin ni ña'i, ko kuenitonta ndo nt̄acru. ²⁴ *Ko ndo Dio juinchexechón ndo ndo Jesús ko ndo Dio kuantsje ndo kain juachaxin chónda xichononte;^a í jua'i tsetuan'an xa ngajin ndo. ²⁵ Ko sa'ó ndo rey David tsichronga ndo ixi ndo Jesús ko ndachro ndo:

Jan'an xraxa'on Nchána ko je'e ndo tjenkana jii ndo. Je'e ndo jii ndo ndatsjonxin jian, méxin, xro'an nge'e tsónna.

²⁶ Méxin, tsango juaxruxin bake'e aséenna ko ro'a chaxro itsje, ixi nóna jan'an maski tsen'enna, xro'an nge'e tsónna.

²⁷ Ixi nóna tsintue'anta aséenna ti no ste ni tsiken'en, ko tsajon'anta juachaxin ixi xrorenga ntau'na ngaya tuye ixi jan'an jian nta'a xráanta.

²⁸ Ja'anta juako'nanta cha'ó tsechónxixini,

ko jan'an juaxruxin tsake'e ti ritjén ja'anta.

²⁹ 'Kichianna, chjánanta juachaxin xrondachrjan ixi ndo David, ndo kuachrjenixinna, tsiken'en ndo ko tsixrabaa ndo. Ko ti no tsixrabaa ndo xra jii nti'i nchakon stena jai. ³⁰ Ko ndo David, naa ngisen tsichronga chijnie ndo Dio, ó no'e ndo ixi nduaxin ndo Dio chronga ixi naa ngisen tsachrjenixin ndo xrokjan ndo rey, ndo Cristo tsetuan'an xranchi je'e ndo baketuan'an ndo. ³¹ Jaña ndo David ó bikon ndo sa'ó, ko chronga ndo ixi xroxechón ndo Cristo ko ndachro ndo ixi aséen ndo Cristo tsitue'a ti jii ni tsiken'en ko xrorenga'i ntau'e ndo. ³² Méxin, ndo Dio juinchexechón ndo ndo Jesús, ko bikona kainna ko chrongana ixi nduaxin ji'i. ³³ Jai ndo Dio bikao ndo ndo Jesús ko jii ndo Jesús ndatsjonxin jian ti jii je'e ndo. Ko kuayé'e ndo Jesús Espíritue ndo Dio, ti tsindachro ndo Dio xroxruan'an ndo, me'e jai xruan'an ndo kuaye'ena. Ko kain ji'in ti bikonta ko ti kuin'ennta. ³⁴ Noína ixi ndo David jui'a ndo ngajní xranchi ndo Jesús, ixi je'e ndo David ndachro ndo:

Ncháina^b Dio ndache Ncháina Jesús:

“Take'é ndatsjonxin jian ti ritjén jan'an,

^a 2:24 *xichononte* muerte ^b 2:34 *Ncháina* Señor *Ncháina Jesús o Ncháina Dio*
 2:23: Mt. 27:35; Mr. 15:24; Lc. 23:33; Jn. 19:18.
 2:24: Mt. 28:5, 6; Mr. 16:6; Lc. 24:5.

³⁵ tsake'leja kain ni ningakon'an ngangí tutáa ixi ja'a tsituen'en nā.”

³⁶ 'Méxin, kainnta ni israelita xrokono'anta nduaxin ixi je'e ndo Jesús, ndo juankanitonta ntacru, ndo me'e ndo Dio juinchéña ndo Ncháina, ndo Cristo.

³⁷ Ko kuin'en nā j'i'i, tjume'e tsango koni'e aséen nā. Ko juanchangi'e nā ndo Pedro ko sen kaxin kuinche'e ndo Jesús ko ndachro nā:

—Kichianna, jai, ¿ing'e sinta'ana?

³⁸ Tjume'e juate'e ndo Pedro ko ndachro ndo:

—Tintu'enta ti ndako'a nche'enta ko titikaonnta ndo Dio. Ko tjume'e tikitéxinnta nombrée ndo Jesucristo ko ndo Dio sinchemé'e ndo jáanta ko tsajon ndo Espíritue ndo tsaye'enta.

³⁹ Ndo Dio tajon ndo Espíritue ndo tsayé'e ja'anta ko chjan'anta ko kaxon kain ni ste ikjín. Je'e ndo tsajon ndo Espíritue ndo ngajin kain sen tsinche'e je'e ndo.

⁴⁰ Jaña ndachro ndo Pedro ko ikaxin nge'e ndachro ndo. Ko nichje'e ndo nā íjngo, ko ndachro ndo:

—Tintu'enta ti ndako'a ixi tsikaon'anta xranchi tsikaon kain ni ndako'a nche'e jai.

⁴¹ Tjume'e kain ni kuitikaon nge'e ndachro ndo, bikitée nā ko ni konchjiñe'e nchakon me'e

níi mil nā. ⁴² Kain sen kuitikaon sen nge'e juinchekuen'en sen sen apóstol tsikinche'e ndo Jesús, ko juento kichuu sen, ko juinekao kichuu sen ko kaxon konchrinjin sen nutja ixi jaña xroxraaon sen ti kuen'en ndo Cristo, ko kain sen nichje'e sen ndo Dio.

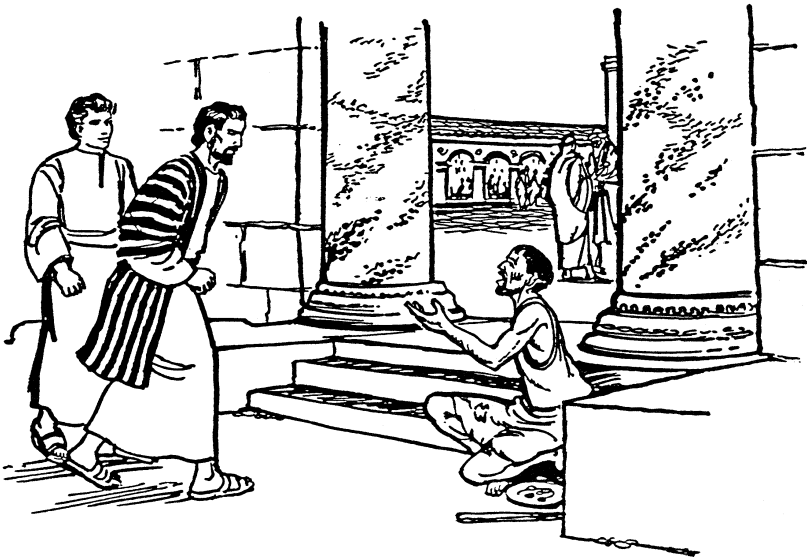
Xranchi kuintee sen titikaon Ncháina

⁴³ Ko tjume'e kain chujni xronka nā ixi sen apóstol kuinche'e ndo Jesús juinche'e sen itsjé ixra íjié. ⁴⁴ *Ko tjume'e kain sen titikaon ndo Jesús naakua naa nge'e xraaon sen ko kain sen tonchjeje'e kichuu sen ti sine sen. ⁴⁵ Ko nchakon kuanchekji sen xrojan nge'e kuachónnda sen, tomi me'e chjeje'e ngujngu sen chónnda'i.

⁴⁶ Ko ngujngu nchakon xra'o sen ni'ngo ko ngujngu ndo'a sen, chaxro nekao kichuu sen. Ko konchrinjin sen nutja ixi xraaon sen ti kuen'en ndo Jesús ko nchejié'a aséen sen. ⁴⁷ Kuajon sen juasaya ngajin ndo Dio. Ko itsjé chujni tjue'e nā sen. Ko ngujngu nchakon Ncháina bakinche'e ikaxin sen ixi itsjé sen tsitikaon sen ko xrochónnda sen juachaxin tsechón sen kain nchakon.

Koxruen'en naa xi jua'i itji

3 ¹ Naa nchakon ndo Pedro ko ndo Juan sakjui sen ti jii ni'ngo. Kuiji sen ó kóndo xranchi

*Toxruen'en naa xi jua'i itji ixi juachaxien ndo Jesús
(Hch. 3:3)*

hora ní, hora me'e nichje'e sen ndo Dio. ²Nti'a jii naa xi jua'i itji xratsijongíexión xa. Kain nchakon tikao n̄ xa ni'ngo ixi tsake'e xa ngandangi nduja ni'ngo ndatin'in Nt̄achja Chaxro. Nti'a tjanchiaka'a xa ngajin ni tixin'in ni'ngo.

³Nchakon bikon xi ni'e ixi ndo Pedro ko ndo Juan xrokuixin'in sen ni'ngo juanchiaka'a xa ngajin sen. ⁴Tjume'e ndo Pedro ko ndo Juan tsje'e sen xi me'e ko ndachro ndo Pedro:

—Tikonntana.

⁵Ko xi me'e jian tsje'e xa ixi xrojan nge'e tsajon sen ngajin xa.

⁶Ko ndo Pedro ndachro ndo:

—Chonda'i chika plata ko oro, ko ti chonda xrotjá'a. Juachaxien

ndo Jesucristo, ndo tjajna Nazaret, tingatjen ko itjia.

⁷Ko ndo Pedro itsé ndo itja xa ti jian ko tjume'e juinchengatjen ndo xa. Ko tuinxin konsoji tutée xa. ⁸Ko chrinka xa bake'exin tutée xa ko kuaxi xa kuaji xa. Tjume'e je'e sen ko je'e xa kuixin'in sen ngaxin'in ni'ngo ko je'e xa jitji xa ko jichrinka xa ko tajon xa juasaya ngajin ndo Dio. ⁹Tjume'e kain ni jii tjajna nti'a bikon n̄ ixi chao itji xa ko tajon xa juasaya ngajin ndo Dio. ¹⁰Ko xronka n̄ ixi jaña koxruen'en xa ixi kuichúxin n̄ xa ixi xi me'e bakake'e xa tjanchiaka'a xa tomi ngandangi nduja ni'ngo ndatin'in Nt̄achja Chaxro.

**Nichja ndo Pedro ngajin
ni jii ngaxin'in ndasin
ndatin'in Salomón**

¹¹ Xi jua'i bakji tintue'a xa ndo Pedro ko ndo Juan. Tjume'e kain ni ste nti'a xronka na ikjui na sakuitsje'e na ntasien ni'ngo, ndasin Salomón ixi nti'a ste sen ko je'e xa kaxon. ¹² Ko hora bikon ndo Pedro kuij na, je'e ndo ndache ndo na:

—Ja'anta ni israelita, ¿sonda xronkanta ko sonda nchexruanninta? ¿Á xraxaonnta ixi jan'onna chondana ijie juachaxin o tsango titika'onna ndo Dio, méxin koxruen'en xi jii'i? ¹³ Na'i. Ndo Dio, Nchéé ndo Abraham, ndo Isaac, ko ndo Jacob, tsango kuajon ndo ijie juachaxin ngajin Chjen'en ndo ndatin'in Jesús. Ko ja'anta kuajonnta xjan ngajin xi Pilato ko je'e xa tjaun xa xrokuajanda xa ndo Jesús ko ja'anta chro'anta. ¹⁴ *Ko ja'anta xrojuanchianta xrokuajanda xa ndo tjúa aséen. Ko chro'anta. Ko cháña juanchianta kuajanda xa naa xi naatónaxón chujni. ¹⁵ Ko ja'anta naakónaxónnta ngisen tajon juachaxin tsechón chujni, me'e ndo Jesús, ko ndo Dio juinchexechón ndo ndo. Jaña bikona jan'anna ko me'e ndachrjanna. ¹⁶ Ko juachaxien ndo Jesús chuntiana, me'e koxruen'en xi jua'i bakaji, xi

tikonnta ko chuxinnta. Ko je'e xa nduaxin chuntia xa ko kuitikaon xa, méxin koxruen'en xa. Me'e stetsje'enta jai.

¹⁷ Ko jai kichianna, nónana ixi nchakon ja'anta ko ni tetuan'an kon'intá ndo Jesús, noa'intá nge'e juinche'enta. ¹⁸ Ko jaña juexin kon'en ixi tsindachro ndo Dio tsinichjaxin ndo sen tsichronga chijnie ndo ixi ndo Cristo xrokonda tsen'en ndo.

¹⁹ Méxin, tintu'enta ti ndako'a nche'enta ko titikaonnta ndo Dio ko je'e ndo sinchemé'e ndo kain ijie chondanta ko Ncháina Jesús sinchesoji ndo asáanta. ²⁰ Ko tjume'e je'e ndo Dio xroxruan'an ndo ndo Jesucristo, ndo tixinixin'en sinchemé'e jíanta.

²¹ Ko jai ndo Jesucristo xrokonda tsitu'e ndo ngajni tsijija nchakon sinchekonchjian ndo Dio kain nge'e xranchi tsichronga ndo jitaxin chijnie ndo ó sa'ó. ²² Ó seno ndo Moisés tsindachro ndo: “Ncháina ndo Dio xroxruan'an ndo naa ngisen tsachrjenixina ko ndo me'e xrochronga chijnie ndo Dio xranchi jan'an. Ko ja'anta titikaonnta kain nge'e xrondachro ndo. ²³ Ko ngisen tsitikaon'a ti xronichja ndo, sen me'e ítsikinixien'a sen tjajna Israel.”

²⁴ Xrangíxin ndo Samuel ko kain sen tsichronga chijnie ndo Dio: chronga sen kain ti jiton'en jai. ²⁵ Ja'anta tixinixin'annta

tsiton'anta ti tsindachro ndo Dio tsinichjaxin ndo sen tsichronga chijnie ndo, ko kaxon tsaye'enta naa chijni tjintee ti tsindachro ndo Dio ngajin sen tachri'anta. Ixi tsindache ndo Abraham ja'in: "Kain ni nunte xasintajni tsonchaonxin na naa ngisen tsachrjenixinnta." ²⁶ Nchakon ndo Dio juinchexechón ndo Chjen'en ndo sa'ó xruan'annta ndo chjen'en ndo ngajinnta ja'anta ni israelita ixi sintanchaonnta ndo ngujngunta ko tsintu'enta ti ndako'a nche'enta.

Ndo Pedro ko ndo Juan ste sen ngajin ni tetuan'an

4 ¹ Ndo Pedro ko ndo Juan xranichje'e sen ni ste nti'a ko tuinxin kuij xitaana ko xi tetuan'an ni'ngo ko xi saduceo. ² Tsango koñao na ixi ndo Pedro ko ndo Juan stenchekuen'en sen ni tsixra'o nti'a xranchi xroxechón chujni tsiken'en xranchi jaña xechón ndo Jesús. ³ Tjume'e je'e na itse na sen ko sabikao na sen, xraxin'in na sen ndo'achjiso. Nti'a kuitu'e sen tiie me'e ixi nchakon me'e ó kóndo. ⁴ Ko kueya na kuin'en na chijni juako sen, ko kuitikaon na. Ko kain xi kuitikaon, na'ó mil xi. ⁵ Ko ndúyaxin xra'o kain ni tetuan'an ni judío ko ni tjako ley ne'e ndo Moisés nti'a tjajna Jerusalén. ⁶ Kaxon nti'a jii xi Anás, me'e xitaana ícha tetuan'an, ko xi Caifás, ko

kaxon xi Juan, ko xi Alejandro, ko kain ni kichuu xitaana tetuan'an. ⁷ Tjume'e kuetuan'an xa kuixrakua ndo Pedro ko ndo Juan. Ko bake'e xa sen ngusine ko tjume'e juanchangi'e xa sen: —¿Ngisen kuajon juachaxin o ngisen nombrée nche'exinnta kain ji'i?

⁸ Ko ndo Pedro tsango chóna ndo juachaxien Espíritue ndo Dio, juate'e ndo ndachro ndo: —Ja'anta ni tetuan'an tjajna ko ja'anta xi tachrii tjajna Israel, ⁹ ja'anta tjanchangínta xranchi koxruen'en naa xi ni'e ixi tjaunnta tsono'anta xranchi kon'en ji'in. ¹⁰ Méxin, tin'ennta jian nge'e xrondachrjan ixi kainnta ni tjajna Israel tsono'anta ixi xi jii nti'i koxruen'en xa ixi juachaxien ndo Jesucristo, ndo tjajna Nazaret, ndo kuenitonta ntacru, ko tjume'e ndo Dio juinchexechón ndo ndo. ¹¹ Ja'anta juinche'enta xranchi ni nchekonchjian nchia kuitikaon'a na ixro ko tjume'e ikjan xro ícha jian ko tjintee tonsojixin nchijíi nchia me'e ndo Jesús me'e ti ixro kuíntuenta ti juinchekonchjiannta tjatu'o ko jai ikjan ndo ixro tjintee. ¹² Ixi je'o ndo Jesús chóna juachaxin sinchemé'e ndo ijiē ko je'o je'e ndo tsixrua'an ndo Dio ngata'a xasintajni ixi ko'a inaa ngisen tsitikaon na ixi tsomé'e jíee na. ¹³ Ko xi tetuan'an bikon xa ixi ndo Pedro ko ndo Juan nichja sen ixi nchijíi aséen sen ko

kono'e xa ixi sen me'e xranchi ngixe'i inaa sen ko je'a ni ícha no'e xroon. Tjume'e xronka xi ixi kuichúxin xa ixi sen me'e tsikajikao ndo Jesús. ¹⁴Ko xi tsikoxrue'en nti'a stekao sen xa. Méxin, jua'i tsjankata'a xa ijje ngajin sen. ¹⁵Ko kuetuan'an xa ixi ndo Pedro ko ndo Juan tsachrje sen nduja ko tjume'e je'o xa kuitu'e xa ngaxin'in nchia juintejaio kichuu xa. ¹⁶Ko tjume'e ndachro xa:

—¿Nge'e sinchekuuna xi ña? Ixi kain ni tjajna Jerusalén bikon na ixi ndo Dio bingijna ndo xi ji'i, me'e koxruen'en xi ni'e ko jua'i xrondachrona ixi nduaxin'a. ¹⁷Ko ítjaun'ana xronichja xi ji'i ngajin kain na. Méxin, xrondachena xa íxronichjixin'a xa nombrée ndo Jesús.

¹⁸Me'e kuiye'e xa sen íjngo ko kuetuen'en xa sen ixi xronichja'i sen ko ítsjako'a sen ixi nombrée ndo Jesús. ¹⁹Ko tjume'e ndo Pedro ko ndo Juan juate'e sen ko ndachro sen:

—Xraxaon ja'anta, ¿á xrobake'e ndo Dio juaxruxin síá xrokuitika'onna nge'e ndachro ja'anta o xrokuitika'onna nge'e tituan'an je'e ndo? ²⁰Ko jan'anna jua'i tsintu'ana xronichjana nge'e bikona ko nge'e kuin'anna.

²¹Ko tjume'e je'e na kuyakutee na sen ko kuintu'e na sen sakjui sen ixi kuitja'i na xranchi chao xrobikaon sen ixi kain ni tjajna

nti'a tajon na juasaya ngajin ndo Dio ixi ti nge'e jian juinche'e sen. ²²Ko xi koxruen'en ixi juachaxien ndo Dio, xi me'e chónda xa ícha ixi yuu kán nano.

**Sen titikaon ndo Jesús
tjanche'e sen ndo ixi
xroxrakon'a sen**

²³Tjume'e ndo Pedro ko ndo Juan ó tsikajánda na sen, me'e ikjui sen ti tsixra'o kain sen chúxin sen. Ko chronga sen kain ti kuetuan'an xitaana tetuan'an ko sen tachrii tetuan'an. ²⁴Ko juexin kuin'en sen, me'e kain sen nichje'e sen ndo Dio ko ndachro sen:

—Ncháina, ja'anta juinchekonchjiannta ngajni ko nunte xasintajni ko ndachaon ko kain nge'e jii. ²⁵Ja'anta ixi Espíritue ndo Dio nichjaxinnta ngajin ndo David, ndo juinche'e ixra ngajinnta me'e ja'in ndachro ndo:

¿Sonda toñao ko tjakaxin kain ni tjajna chuxin'anta? Xro'an tjintee kain ti xraxaon na.

²⁶Sen rey jii nunte xasintajni ko kain ni tjajna naakua xraka na ningakon'en na Ncháina Dio ko ndo Cristo.

²⁷*'Nduaxin xi Herodes, ko xi Poncio Pilato, ko ni tsikjixin ikjin, ko ni israelita tsixra'o tajna nti'i ixi ningakon'en na

Chjan'an ndo Jesús, ndo chónnda'i ijie, me'e ndo kuinche'enta tsóña ndo Mesías. ²⁸Jaña juinche'e na nge'e ó sa'ó tsindachronta ixi jaña xrokonda xrokon'en. ²⁹Ncháina, tsje'enta ti juinchexronka na sen ko tingijnanta sen nche'e xráanta ixi xrochronga sen chijnianta ko xroxakon'a sen. ³⁰Ko ixi juachaxiannta sinchexrjuen'en sen ni ni'e ko sinche'e sen ijie ixra ixi nombrée chjan'anta, ndo tsango tjúá, ndo Jesús.

³¹Ko juexin nichje'e sen ndo Dio, bengi nunte ti ste sen. Ko kain sen kuayé'e sen juachaxien Espíritue ndo Dio ko kuaxi sen chronga sen chijnie ndo Dio ko xrakon'a sen.

Sen titikaon tonchje'e kichuu sen ti chónnda sen

³²*Kain sen kuitikaon ndo Jesús naakua nge'e xraxaon sen ko kain sen tonchje'e kichuu sen ti chónnda sen ko xro'an ngisen ndachro ixi je'e sen tituan'an sen xrojan nge'e.

³³Sen kuinche'e ndo Jesús ixi juachaxien ndo Dio kuachronga sen ixi xechón Ncháina Jesús ko ndo Dio ícha juinchenchaon ndo sen. ³⁴Ko xro'an sen nóa bake'e ngakjen'en sen ixi kain sen kuachónnda jngi'e ko ndo'a kuanche'ki sen ko me'e tika'o sen tomi ³⁵ko bakajon sen ngajin sen kuinche'e ndo Jesús

ko je'e sen bakonchjeya sen ngajin nguungu sen xrokonde'e. ³⁶Xranchi juinche'e naa xi levita ndatin'in José. Je'e xa tsiki'xin xa nunte Chipre ko sen kuinche'e ndo Jesús juinche'kin'in sen xa Bernabé, me'e xrondachro ngisen tajon juaxruxin. ³⁷Je'e ndo Bernabé juinche'ki ndo naa ijngi kuachónnda ndo ko bika'o ndo tomi ngajin sen kuinche'e ndo Jesús.

Ti ndako'a juinche'e xi Ananías ko nchri Safira

5 ¹Ko naa xi ndatin'in Ananías, ko janchri'e xa, Safira, juinche'ki sen naa ijngi kuachónnda xa. ²Ko xi ji'i kuitu'e xa tu'ya tomi ko tu'ya tomi bikaan xa ngajin sen kuinche'e ndo Jesús xranchi xrokjui kain tomi. Ko janchri'e xa no'e jan kaxon. ³Méxin, ndo Pedro ndachro ndo:

—Ananías, ¿sonda chje'é juachaxin Xixron'anxrée kuixin'in xa ntakuian ixi xrojuincheye'é Espíritue ndo Dio ko xrokuitua'a tu'ya tomi tsinche'jixian nunte? ⁴¿Á je'a jngi'a? Ko siá ó juinche'jia ijngi, ¿á je'a tomia? ¿Sonda xraxaon juinche'e ja'in? Ja'a juincheye'é ndo Dio, je'a juincheye'é chujni.

⁵Ko kuin'en xi Ananías ji'i, tuinxin kuitsinga xa ko ndakuen'en xa. Ko kain sen kuin'en ji'i, tsango xronka sen.

⁶Tjume'e kaxin chajan kuintsía chán manta cuerpoe xi Ananías ko sabikao chán xa, xroxrabaa xa.

⁷Níi hora tjume'e kuixin'in janchri'e xi Ananías ti ste sen. Ko noe'a nchra nge'e kon'en nti'a.

⁸Ko ndo Pedro juanchangi'e ndo nchra:

—Ndachijiana, ¿á juinchekjixinta ijngi xixi ti tomi ndachronta?

Ko juatingíexin nchra:

—Jaán, jaña kochjixin ijngi.

⁹Ko ndo Pedro ndachro ndo:

—¿Sonda juintejaonta xrojuincheyel'énta Espíritue ndo Dio? Nduja ste chajan bikao ndoxi'a kuixrabaa ndo ko jai ja'a satiko'a chán tsixrabaa kaxon.

¹⁰Ko tuinxin kue'é nchri Safira nunte tjenka tutée ndo Pedro ko ndakuen'en nchra. Tjume'e kuixin'in chajan nchia ko bikon chán nchra ndatsiken'en nchra ko kuantsje chán nchra, ko bijabaa chán nchra ndatsjonxin nango ti no jixrabaa ndoxi'e nchra. ¹¹Kain sen ni'ngo ko ikaxin sen kuin'en sen nge'e kon'en, me'e tsango xronka sen.

Itsjé ixrā ijíé juinche'e sen xixi juachaxien ndo Dio

¹²Tjume'e sen kuinche'e ndo Jesús juinche'e sen kueya ixrā ijíé ngajin ni ste nti'a xixi juachaxien ndo Dio ko kain sen xra'o sen ngaxin'in ndasin ndatin'in Salomón. ¹³Ninaa na tjaun'a na xrokochjiñe'e na tjenka sen titikaon Ncháina

Jesús. Ko chujni tjajna chaxro kuanichja na xixi je'e sen.

¹⁴Ko kueya xi ko nchri kaxon kuitikaon na Ncháina Jesús. ¹⁵Ko itsjé na bakantsje na ni ni'e ko bake'e na ni ni'e ngatja cha'o, ngata'a camé na ko kanie'e na xixi tsatsinga ndo Pedro ko maski je'o tsauen ndo tsatsinga ti ste na, tsoxruen'en na. ¹⁶Itsjé ni ikaxin tjajna nti'a bakii na tjajna Jerusalén bika'o na ni ni'e ko ni chóna espíritue xiña'i ko kain na koxruen'en na.

Ni toñaõ barué'e na sen kuitikaon ndo Jesús

¹⁷Ko tjume'e xitaana tetuan'an ko xi saduceo tsango kochjuye'e xa ngajin sen kuinche'e ndo Jesús, ¹⁸ko itsé xa sen xraxin'in xa sen ndo'achjiso. ¹⁹Tjume'e naa ndo ángel ne'e Ncháina Jesús kuii tiie kuantje'e ndo ntachja ndo'achjiso ko kuantsje ndo sen. Ko ja'in ndache ndo sen:

²⁰—Itjinta ni'ngo ko nchekuen'ennta kain ni ste nti'a chijni tsechónxin chujni.

²¹Ko juexin kuin'en sen jil'i, ndúyaxin sakjui sen kuixin'in sen ni'ngo ko juinchekuen'en sen ni ste nti'a.

Ko xitaana tetuan'an ko ni chrikao xa kueya xa xixi xroxra'o ni tetuan'an Israel. Ko kuetuan'an na xixi tsixrakua sen ste ndo'achjiso, sen kuinche'e Ncháina Jesús. ²²Tjume'e kuiji xi soldado ndo'achjiso ko kuitja'i xa sen ko ikjan xa ²³ko ndachro xa:

—Juasona nti'a ko bikona jije'e jian ndo'achjiso ko nti'a ste xi jindaa ntachja. Ko kuantjan'ana ndo'achjiso ko kuitja'ina sen jije'e nti'a.

²⁴ Ko kain xi tetuan'an xitaana ko xi tetuen'en xi policia ne'e ni'ngo ko ikaxin xitaana tetuan'an kuin'en xa ji'i ko me'e xraxaon xa ixi nge'e ícha xrokron'en. ²⁵ Ko tuinxin kuiji naa ngisen ndachro:

—Ni xraxin'innta ndo'achjiso ó ste na ngaxin'in ni'ngo, nti'a stenchekuen'en na chujni.

²⁶ Ko tjume'e xi tetuen'en xi policia bikao xa xi policie xa ko jian bika'o xa sen ixi xronka xa ba ni tjajna tsaxi na xa ixro. ²⁷ Ko hora bika'o xa sen, bake'e xa sen ngajinxin^c xi tetuan'an, ko xitaana tetuan'an ndachro xa:

²⁸ *—Jan'anna kuajon'ana juachaxin ixi tsjakonta nombree xi Jesús ko ja'anta kuitikaon'anta ko nchijií tjajna Jerusalén juako'enta na ko tjaunnta tjankata'antana ije ixi jan'anna kon'ina xi me'e.

²⁹ Tjume'e ndo Pedro ko kaxin sen kuinche'e ndo Jesús ndachro sen:

—Jan'anna xrokonda tsitika'onna ndo Dio sa'ó ko tjume'e tsitika'onna chujni.

³⁰ Ndo Dio, tsikitikaon sen kuachrjenixinna, ndo Dio me'e juinchexechón ndo Jesús, ndo

kuenitonta ntacru. ³¹ Ko jai bake'e ndo Dio ndo Jesús ngajni ndatsjonxin jian ti jii je'e ndo ko kuajon ndo juachaxin ixi je'e ndo tsituan'an ndo ko tsantsje'e ndo na ije ixi ni tjajna Israel xrokjan na xrokuitikaon na ndo Dio, ko me'e xrokuitjaña ije chóna na.

³² Ko kaxon jan'anna nichjana kain nge'e bikona ixi juachaxien Espiritue ndo Dio, Espiritu me'e tajon ndo Dio tsayé'e kain sen nduaxin tsitikaon ndo.

³³ Ko xi tetuan'an kuin'en xa kain ji'i ko tjume'e ícha koña xa ko tjaun xa xrokóna xa sen. ³⁴ Ko tjume'e naa xi fariseo, xi me'e kaxon tituan'an xa, ndatin'in xa Gamaliel. Je'e xa naa xi maestro juinchekuen'en xa ley kain ni tjajna nti'a ko ni tjajna chónde'e na xa juasaya. Bingatjen xa ko ndache xa sen kuinche'e Ncháina ixi tsachrje sen nduja naa nchion. ³⁵ Tjume'e nichje'e xa kain xi tetuan'an ko ndachro xa:

—Ja'anta ni israelita, xraxaonnta nge'e sinchekuunta sen ji'i. ³⁶ Xraxaonnta ixi ó sa'ó bake'e naa xi ndatin'in Teudas ko bandachro xa ixi tsango tituan'an xa. Ko noó ciento na barué'e na xa. Tjume'e íkaxin chujni kóna na xa ko kain ni barué'e xa chjeke'e na ko kuitjaña na ko tjume'e ndajuexin ixra juinche'e xa. ³⁷ Tjume'e nchakon kueki na chujni tjajna,

^c 5:27 ngajinxin delante de

5:28: Mt. 27:25.

kuii inaa xi ndatin'in Judas, naa xi tjajna Galilea, ko itsjé na rué'e na xa. Ko tjume'e kaxon kóña na xa ko kain ni barué'e xa juexin na. ³⁸Méxin, tintu'enta sen ji'i ko tingakuen'anta sen. Siá jinche'e sen ixra ne'e chujni, ixra ji'i tsjexin xra. ³⁹Ko siá nduaxin nchekuen'en sen chujni juachaxien ndo Dio, ja'anta jua'i tsingakon'ennta sen. Méxin, tintu'enta sen, siá na'i, ja'anta ritetoku'unta ndo Dio.

⁴⁰Tjume'e kain xi tituan'an kuitikaon xa ko kuiye'e xa sen tsikinche'e ndo Jesús ko kóña na sen ko kuetuan'an xa ngajin sen ixi íxronichja'i sen ixi nombrée ndo Jesús ko tjume'e kuajanda xa sen, satsji sen. ⁴¹Tjume'e sen kuinche'e ndo Jesús kuachrxjexin sen ti ste xi tituan'an, ko maski jaña kon'en sen, bake'e sen juaxruxin ixi ndo Dio kuajon ndo juachaxin tangi kon'en sen kondee nombrée ndo Jesús. ⁴²Ko kuintue'a sen ti tjako sen chijnie ndo Jesucristo kain nchakon ngaxin'in ni'ngo ko nguju ngu ndo'a chujni.

Juée sen yaato ni tsingjna ixra

6 ¹Nchakon me'e ícha konkueya sen titikaon Ncháina Jesús. Tjume'e sen nichja ngigua griego bajakaxin sen ngajin sen nichja ngigua hebreo. Ndachro sen ixi nchri ka'an tjajnee sen griego tayé'a nchra itsjé nge'e tonchjeya sen sine nchra nguju ngu nchakon.

²Tjume'e sen teyuu kuinche'e ndo Jesús kuiye'e sen kain sen titikaon ndo ko ndachro sen:

—Jaina jua'i tsintu'ena ti nchekuen'enna chujni chijnie ndo Dio ko itsjina tsonchjeyana nge'e sine nchri ka'an. ³Méxin, ja'anta kichianna tinche'enta yaato xi ste ngakjen'ennta, sen jian chuxinnta ko sen no'e ko sen ícha chónnda Espíritue ndo Dio, sen me'e xrochje'énta ixra ji'i.

⁴Ko jan'anna xronichja'ana ndo Dio ko tsjakona chijnie ndo.

⁵Kain sen kuin'en me'e ko naakua naa nge'e xraxaon sen. Ko kuinche'e sen ndo Esteban, ndo tsango chuntia Ncháina ko ícha chónnda ndo Espíritue ndo Dio, ko kaxon ndo Felipe, ndo Próculo, ndo Nicanor, ndo Timón, ndo Parmenas ko ndo Nicolás. Je'e ndo me'e ndo tjajna Antioquía ko ó sa'ó tsikitikaon ndo xranchi ni judío. ⁶Ko juexin kuinche'e sen sen sinche'e xra me'e, bika'o kichuu sen ti ste sen tsikinche'e Ncháina Jesús. Ko je'e sen nichje'e sen ndo Dio ko bake'e itja sen ngata'a nguju ngu sen kuayé'e xra me'e.

⁷Chijnie ndo Dio tsango binga nunte nti'a ko kueya na kuitikaon na Ncháina tjajna Jerusalén. Kaxon itsjé xitaana judío kuitikaon xa Ncháina.

Itsé na ndo Esteban

⁸Ndo Esteban, ndo kuachónnda juachaxin ne'e ndo Dio, kuanche'e ndo itsjé ixra ijie

ngajin nā. ⁹Tjume'e kaxin ni tsiki'xin ni'ngo judío, ni sa'ó bake'e esclavo, ni me'e tsiki'xin nā tjajna Cirene, ko Alejandría, ko Cilicia, ko nunte Asia, ni me'e juakaxin nā ngajin ndo Esteban. ¹⁰Ko jua'i juacha nā ixi Espíritue ndo Dio kuanichjaxin ndo Esteban. ¹¹Tjume'e je'e nā juenge'e nā 'nā ikaxin nā ixi xrondachro nā kuin'en nā nichjangí'e ndo Esteban ndo Moisés ko ndo Dio. ¹²Me'e tsango koñao kain ni tjajna ko xi tetuan'an ni'ngo ko xi tjako ley. Tjume'e itsé nā ndo Esteban sabikao nā ndo ngajin ni tetuan'an. ¹³Kaxon juée nā ni ncheya ixi ndachro nā ndako'a juako ndo Esteban ko ndachro nā:

—Xi ji'i tsango nichjangí'e xa ningoina ko ley kuetuan'an ndo Moisés. ¹⁴Kuin'anna chronga xa ixi xi Jesús, xi tjajna Nazaret, sinchetjáña xa ningoina nti'i ko tsindoxin xa nge'e titikaonna ti tsinichja ndo Moisés.

¹⁵Tjume'e xi tetuan'an ko kain ni ste nti'a stetsje'e nā ndo Esteban ko bikon nā ixi ikon ndo Esteban ikjan xranchi ikon naa ndo ángel.

Ti juatingéxin ndo Esteban

7 ¹Tjume'e xitaana tetuan'an juanchangi'e xa ndo Esteban ko ndachro xa:

—¿Á nduaxin kain ti ndachro nā ixi ja'a?

²Tjume'e je'e ndo juate'e ndo ko ndachro ndo:

—Kichianna xrotjajna Israel ko sen tachrí tin'ennta nge'e xrondachrjan. Ndo Dio titika'onna chónda juachaxin, ndo me'e juako ndo juachaxien ndo ngajin ndo Abraham, ndo kuachrjenixinna nchakon bake'e ndo tjajna Mesopotamia, xrasatji'a ndo nunte Harán.

³Ndo Dio ndache ndo ndo Abraham: “Tintu'é tjajnáa ko kain sen ndúia ko satjia naa nunte tsjako'a.” ⁴Tjume'e ndo Abraham kuachrjexin ndo nunte Caldea ko sakjui ndo ko bake'e ndo nunte Harán. Ko ó juexin kuen'en ndotée ndo, tjume'e ndo Dio bikao ndo ndo Abraham ti no stenta jai. ⁵Ko ndo Abraham kuayé'a ndo nitu'o nunte ti no tsake'e tutée ndo. Tjume'e chronga ndo Dio ixi nchakon tsen'en ndo Abraham, nduaxin sen tsachrjenixin ndo tsayé'e sen nunte ji'i. Maski xrachónda'i ndo ichjan, jaña ndachro ndo Dio. ⁶Kaxon tsindachro ndo Dio ixi sen tsachrjenixin ndo Abraham, sen me'e tseta'a sen jée nunte, ko sinche'exin sen xrée nā, nti'a chjinga sinchekao nā sen ko xroxenge'a sen 'nā ko nti'a tsintee sen noó ciento nano. ⁷Kaxon ndachro ndo Dio: “Tjume'e jan'an sintaña ijié ngajin ni juincheni'e chjan'an ti no juinchinche'e nā xjan xra. Ko tjume'e sintakjan chjan'an ko xrochjiana xjan juasaya nti'i.” ⁸Tjume'e ndo Dio tsijao ndo ndo Abraham ixi kain xjan

xi tsachrjenixin ndo tsaá xjan chji'e xjan ne'e sen israelita. Ko jaña nchakon jongí'e chjen'en ndo Abraham, xjan sa'ó, xjan Isaac, ndo Abraham chjée ndo xjan chji'e xjan nchakon kuitja xjan ijní nchakon. Kaxon jaña juinche'e ndo Isaac nchakon kuichóna chjen'en ndo, xjan Jacob, ko tjume'e ndo Jacob jaña juinche'e ndo ngajin ti teyuu chjen'en ndo. Sen me'e kóna ndotée ti teyuu tjajna Israel.

⁹'Ko chjen'en ndo Jacob, sen kuachrjenixinna ó sa'ó, sen me'e kochjio sen ngajin xjan kichuu sen xjan José, ko juinчекji sen xjan ngajin kaxin xi, ko sabikao nā xjan tjajna Egipto, ko ndo Dio bingijna ndo xjan ¹⁰ko kuantsje ndo ti tangi bake'e ndo. Ko ndo Dio kuajon juachaxin ixi tsango kono'e ndo kain nge'e. Me'e bikon xi Faraón, rey tjajna Egipto, ixrā jian juinche'e ndo José, ko kuajon xa juachaxin ixi tsetuan'an ndo José tjajna Egipto ko ndo'a xa.

¹¹'Tjume'e kuij jinta ngata'a tjajna Egipto ko nunte Canaán ko tangi kuintee nā ko sen tsikachrjenixinna chóna'i sen nge'e sine sen. ¹²Ko tsikin'en ndo Jacob ixi tjajna Egipto jitochji noa trigo ko kuetuen'en ndo chjen'en ndo ixi tsintekji xjan nti'a tse'na xjan noa, ko je'e xjan me'e sen tsikachrjenixinna. Ji'i sa'ó ikjuí xjan nti'a. ¹³Tjume'e yuxin ikjan sen nti'a ko ndo José juincheno'e ndo sen ixi je'e

ndo ndo kichuu sen. Ko juako'e ndo José xi Faraón kain ndo saóe ndo. ¹⁴Tjume'e kuetuan'an ndo José ixi tsjiru'e sen ndotée ndo, ndo Jacob, ko kain sen kichuu ndo, xranchi ní ikán ko tena'ó sen. ¹⁵Jaña kon'en ko ndo Jacob, sakjuí ndo bake'e ndo tjajna Egipto ko tjume'e nti'a kuenxin ndo. Ko kaxon sen tsikachrjenixinna nti'a kuenxin sen. ¹⁶Ko tjume'e kuantsjengí sen nte'e ndo Jacob ko sabikao sen nte'e ndo nunte Siquem, ko nti'a juabaa sen ntaa ti naa nunte tsike'na ndo Abraham, tsijinчекji chjen'en xi Hamor tjajna Siquem.

¹⁷'Tjume'e kuij nchakon tson'en nge'e tsindachro ndo Dio tsijao ndo ndo Abraham, ko sen Israel tsango konkueya sen tjajna Egipto. ¹⁸Tjume'e tuinxin inaa xi rey baketuan'an tjajna Egipto kuachúxin'a xa ndo José. ¹⁹Ko xi rey me'e juincheye'e xa sen tjajnaína ko chinga juinчекao xa sen. Kuetuan'an xa ixi chjen'en sen xjan xi nandá tsjongí'e, tsintu'e sen xjan ixi tsinteken'en xjan. ²⁰Ko tjume'e nchakon tsijongí'e ndo Moisés tsango bake'e juaxruxin ndo Dio ixi xjan me'e. Ko ndotée xjan ko janée xjan kuachóna sen xjan ndo'a sen ní nchanitjao. ²¹Tjume'e jua'i tsemá sen xjan ícha, me'e bijánka sen xjan. Ko nchrhje'en xi rey tjajna Egipto kuitja nchra xjan ko sabikao nchra xjan ko juinчекangí nchra xjan xranchi

chjen'en nchra. ²²Ko tjume'e ndo Moisés kuangi ndo kain nge'e no'e ni Egipto ko tsango chóna ndo juachaxin ti nge'e ndachro ndo ko nge'e kuanche'e ndo.

²³'Ko nchakon kuichóna ndo Moisés yuu ikán nano xraxaon ndo tsitsje'e ndo ni israelita, ni kichuu ndo. ²⁴Nti'a bikon ndo ixi naa xi tjajna Egipto jitoña xa naa ni kichuu ndo. Me'e bingijna ndo ni kichuu ndo ko naakónaxón ndo xi Egipto. ²⁵Xraxaon ndo ixi ni kichuu ndo, ni israelita, xrokono'e na ixi ndo Dio tsixrua'an ndo je'e ndo tsingijna ndo na. Ko je'e na juatsuan'i na ndo. ²⁶Tjume'e inaa nchakon ndo Moisés bikon ndo ixi yuu ni israelita steteto na. Ko tjaun ndo xrojuike'e ndo ixi íxrokueto'a na. Ko ndachro ndo: "Ja'anta kichuunta, ¿sonda stetetonta?" ²⁷Tjume'e xi chóna ijie koñaao xa ko kuncheka xa ndo Moisés. Ko ndachro xa: "¿Ngisen kuajon juachaxin ixi ja'a tsituannana ko sinchéna ijie ngajin na? ²⁸¿Á tjaun tson'iana xranchi naakónaxuan xi Egipto najna?" ²⁹Ko kuin'en ndo Moisés ji'i ko sablinga ndo tjajna Madián ko nti'a bake'e ndo xranchi naa ni tsiki'xin jée nunte. Ko tjume'e nti'a kute'e ndo ko kuachóna ndo yuu xjan xi.

³⁰'Tjume'e kuatsinga yuu kán nano ko tjenja jna ndatin'in Sinaí bikon ndo naa ndo ángel tjenja naa ntaa yaa xro'i. ³¹Ko ndo Moisés xronka ndo ixi jaña bikon ndo ko konchijne'e ndo ixi

xrotsje'e ndo ti xro'i ko kuin'en ndo téé Ncháina Dio ndachro:

³²"Jan'an ndo Dio titikaon sen tsikachrjenixin ndo Abraham, ko ndo Isaac, ko ndo Jacob." Ko ndo Moisés kuaxi xrange ndo ko xronka ndo ko tjaun'a ndo xrotsje'e ndo. ³³Ko ndachro Ncháina: "Tantsje kateá ixi nunte ritingatjangia, nunte júá. ³⁴Jan'an bikon ixi ni tjajnana tsango tangi ste na tjajna Egipto ko ó kuin'an ixi teya na. Ko jai ju'i ixi tsingijna na. Méxin, xroxruan'an ja'a itsjia tjajna Egipto."

³⁵'Ko ni israelita juanoa na ndo Moisés ko tsindachro na: "¿Ngisen tjáa juachaxin ixi ja'a tsituannana ko sinchénanana ijie?" Ko ndo Dio xruan'an ndo ndo Moisés ixi tsetuan'an ndo ko tsingijna ndo ni israelita ko ixi juachaxien ndo ángel bikon ndo ngaka'a ntaa yaa xro'i.

³⁶Ndo Moisés kuantsjexin ndo ni tsikachrjenixinna tjajna Egipto. Tsango itsje ixra ijie juinche'e ndo ko itsje nge'e juakoxin ndo tjajna Egipto, ko ndachaon tin'in Ndachaon Játse, ko no ntajie kuaji na yuu kán nano.

³⁷Je'e ndo Moisés ndache ndo ni israelita: "Ndo Dio xroxruan'an naa ngisen xronichja chijnie ndo xranchi xruan'anna ndo jan'an ko ndo me'e tsachrjenixin ndo ni kichuunta. Titikaonnta ndo."

³⁸Ndo Moisés bake'e ndo ngajin ni israelita nchakon bake'e na ntajie. Ko juao ndo ndo ángel ne'e ndo Dio ijna Sinaí ko ni

kuachrjenixinna kuayé'e nā chijni tajon juachaxin tsechón chujni, ko chijni me'e kuaye'ena jai.

³⁹ Tjume'e ni kuachrjenixinna kuitikaon'a nā ko juanoa nā ndo Moisés ko tjaun nā íjngo xrokjan nā tjajna Egipto. ⁴⁰ Ko ndache nā ndo Aarón: "Tja'onna xrochondana naa dio tsitaonana nti'a ixi ínona'ina nge'e kon'en ndo Moisés, ndo bingijna kuachrxeninxna tjajna Egipto." ⁴¹ Ko juinchéña nā naa kuxintachjan ko naakónaxón nā iko kuajon nā kuayé'e kuxintachjan me'e, ko tsango bake'e nā juaxruxin ixi bikon nā nge'e tsikónaxin itja chujni. ⁴² Tjume'e ndo Dio kuintu'e ndo nā ixi tsitikaon nā nchanotsé jii ngajní.^d Ji'i tsikjin naa ngisen kuachronga chijnie ndo Dio ko ndachro ja'in:

Ja'anta ni Israel, ¿á naakónaxónnta iko xrokuaya'a jan'an ti yuu kán nano bake'enta ntajie?

⁴³ Na'i, ja'anta biku'unta iko me'e ti jii ningue xi dio Moloc ko kaxon biku'unta nchanotsé ne'e xi dio Renfán.

Ja'anta juinchekonchjiannta kain ji'i ixi xrochje'énta juasaya xranchi xrokjui ndo dio na'anta.

Méxin, jan'an tsantsjexinnta tjajnánta

ko xroxruan'annta tjajna Babilonia ko ícha nta'a.

⁴⁴ Xrabake'e ni kuachrjenixinna ntajie, nti'a chónda nā naa ni'ngo tsikonchjianxin manta ti no jii ley tsiketuan'an ndo Dio. Ji'i juinchéña nā xranchi tsiketuen'en ndo Dio ndo Moisés sinchéña ndo xranchi tsikikon ndo. ⁴⁵ Tjume'e ni tsikachrjenixinna kuayé'e nā ni'ngo manta kuitu'e nā. Tjume'e ni chrikao ndo Josué bikao nā ni'ngo me'e nchakon juacha nā kuayé'e nā nunte'e ikaxin tjajna, ni me'e kuantsjexin ndo Dio. Jaña kon'en kuijija nchakon kuaxi kuetuan'an ndo David. ⁴⁶ Tsango juinchenchaon ndo Dio ndo rey David ko ndo David tjaun ndo sinchekonchjian ndo naa ningue ndo Dio, ndo tsikitikaon ndo Jacob. ⁴⁷ Ko je'e ndo juinchekonchjian'i ndo ni'ngo. Ndo Salomón, chjen'en ndo David, juinchekonchjian ni'ngo me'e. ⁴⁸ Ko ndo Dio jii ngajní ji'a ndo ngaxin'in naa ni'ngo tsikonchjianxin itja chujni. Ndachro naa xi nichja chijnie ndo Dio:

⁴⁹ Jan'an ndo Dio ngajní nti'a tetuanxin ko nunte xasintajni nti'a jita'a tutéena.

¿Ngixe'e nchia sinchekonchjiananta?, o, ¿ti no tsake'e tsjokéena?

⁵⁰ ¿Á je'a tjáana juintañaxin kain nge'e?

⁵¹ Ko ja'anta icha asáanta ko titikaon'anta. Ja'anta tin'ennta ko nche'enta xranchi ni

^d7:42 ngajní cielo

chúxin'a ndo Dio. Kain nchakon tetoku'unta Espíritue ndo Dio. Ja'anta nche'enta xranchi ni tsikachrjenixinnta ó sa'ó. ⁵²Ni tsikachrjenixinnta chinga juincheckao nã sen chronga chijnie ndo Dio. Ko naakõñaxón nã sen kuachronga ixí tsij ngisen xrochónda'i ijie. Ko ó kuij ndo me'e ko ja'anta juincheckjinta ndo ko tjume'e naakõñaxón nã ndo. ⁵³Ja'anta kuaye'enta ley kuetuan'an ndo Dio, nge'e chronga ndo ángel, ko ja'anta kuitikaon'anta.

Ndakuen'en ndo Esteban

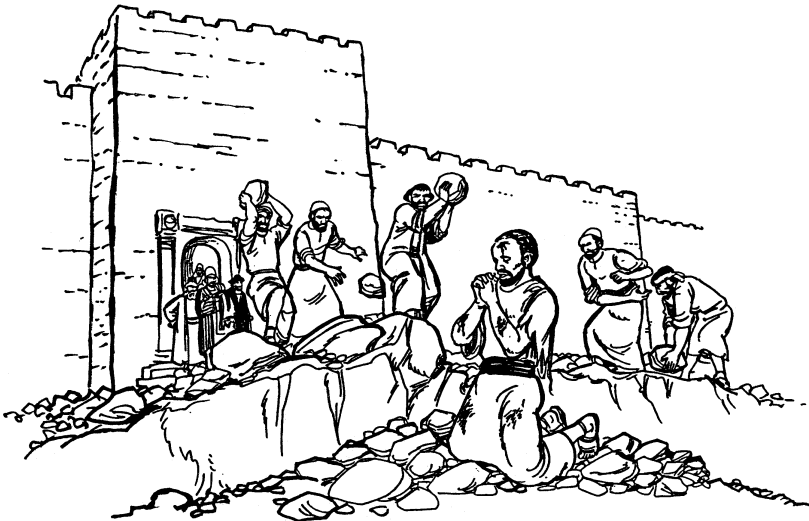
⁵⁴Ko hora kuin'en nã nge'e ndachro ndo Esteban, tsango koñao nã, ncheketo neno nã ixí koñao'e nã ndo. ⁵⁵Ko ndo

Esteban ícha jichónda ndo juachaxin Espíritue ndo Dio ko tsje'e ndo ngajní ko bikon ndo juachaxien ndo Dio ko kaxon bikon ndo ndo Jesús siin ndo ndatsjonxin jian ti jii ndo Dio.

⁵⁶Ko ndachro ndo Esteban:

—Bikon xitje'e ngajní ko nti'a jii Chjen'en ndo Dio, xjan jongf'e xranchi chujni, ndatsjonxin jian ti jii ndo Dio.

⁵⁷Ko je'e nã bije'e ndatsjon nã ko séen koyaku'e nã ndo, ⁵⁸ko sabikao nã ndo ngande'e tjajna ko ixro kónaxin nã ndo, ko ni tjangi'e ndo Esteban kuantsje nã ti jitsáa nã ko bake'e nã tutée naa chajan ndatin'in Saulo ixí xrotsje'e chán manta. ⁵⁹Ko je'e nã yaxin nã ixro ndo Esteban ko je'e ndo tinóatée ndo ngajin

*Tóña nã ndo Esteban
(Hch. 7:59)*

Ncháina Jesús ko ja'in ndachro ndo:

—Ncháina Jesús taye'énta aséenna.

⁶⁰Ko bake'exin ntatuchi'in ndo ko séen nichja ndo:

—Ncháina Jesús, ja'anta tjankata'inta ijie ngajin ni stetónana.

Jaña ichro ndo ko ndakuen'en ndo.

**Ndo Saulo tjaun ndo tsóna
ndo sen titikaon ndo Jesús**

8 ¹Ndo Saulo naxraje'o xraxaon ndo xranchi ni kóna ndo Esteban.

Ko nchakon me'ejuangíxin na tóna na sen titikaon ndo Jesús tjajna Jerusalén ko kain sen titikaon ndo Cristo kuaxi chjeke'e sen sakjui sen nchijí nunte Judea ko nunte Samaria. Ko je'o sen apóstol tsikinche'e ndo Jesús kuitu'e sen Jerusalén. ²Kaxin sen tsango titikaon ndo Dio juabaa sen ndo Esteban ko tsjangaxin sen ndo. ³*Ko xi Saulo ningakon'en xa sen titikaon ndo Cristo. Ko kuaxi xa kuixin'in xa ngujngu ndo'a sen ko itsé xa sen xi ko sen nchri ko bingakjin xa sen ko xraxin'in xa sen ndo'achjiso.

**Juako sen chijnie ndo
Cristo nunte Samaria**

⁴Ko sen sajuixin tjajna Jerusalén stetjako sen chijnie

ndo Cristo nchijí ti no kuintekji sen. ⁵Naa ndo ndatin'in Felipe sakjui ndo naa tjajna nunte Samaria ko kuaxi ndo chronga ndo chijnie ndo Cristo. ⁶Ko tsango tsjé na xra'o nti'a ko kuin'en na nge'e ndachro ndo Felipe ixi ó bikon na ixra ijie juako ndo. ⁷Ko itsjé ni chóna espíritue Xixron'anxrée koxruen'en na ko espíritu me'e kuyako kuachrxexin je'e chujni me'e. Kueya ni jua'i tingatjen kuaxi na itji na ko ni ntarengo chao itji na kaxon. ⁸Ko kain ni tjajna ijie tsango juaxruxin bake'e na.

⁹Tjajna me'e bake'e naa xi ndatin'in Simón, xi me'e tuso xa ko bancheye'e xa ni nunte Samaria ko je'e xa ndachro xa tsango tetuan'an xa. ¹⁰Kain na jian stetin'en na, xjanchínchín ko ni tachrí ko ndachro na:

—Xi ji'i tsango chóna xa juachaxien ndo Dio.

¹¹Kain na bakitikaon na xa ixi ti ixra ijie banche'e xa me'e juincheye'e xa na itsjé nano.

¹²Ko nchakon kuitikaon na chijni juako ndo Felipe kondee juachaxien ndo Dio ko ndo Jesucristo, tjume'e ni xi ko ni nchri bikitée na. ¹³Ko kaxon xi Simón, kuitikaon xa ko bikitée xa kojuangíxin xa rué'e xa ndo Felipe ko tsango kuitekaon xa ixi bikon xa ixra ijie juako ndo Felipe.

¹⁴Tjume'e sen apóstol, sen tsikitu'e tjajna Jerusalén, kuin'en sen ixi itsjé ni nunte Samaria ó kuitikaon nā chijnie ndo Dio. Ko tjume'e kuetuen'en sen ndo Pedro ko ndo Juan satsji sen nti'a. ¹⁵Ko nchakon kuiji sen juanche'e sen ndo Dio ixi ni titikaon ndo Cristo nti'a xrokuayé'e nā Espíritue ndo Dio ¹⁶ixi xratayé'a nā Espíritue ndo. Je'o tsikikitexin nā nombrée Ncháina Jesús. ¹⁷Tjume'e ndo Pedro ko ndo Juan bake'e itja sen ngata'a jaa nā ko kuayé'e nā Espíritue ndo Dio.

¹⁸Ko xi Simón bikon xa ixi sen apóstol bake'e itja sen ngata'a jaa ni tsikitikaon ko kuayé'e nā Espíritue ndo Dio, ko tjume'e xi Simón tjaun xa tsajon xa tomi ngajin sen apóstol ¹⁹ko ndachro xa:

—Chjánanta juachaxin ixi kaxon jan'an tsakée tjáana ngata'a jaa chujni ko tsayé'e nā Espíritue ndo Dio.

²⁰Ko ndachro ndo Pedro:

—Ja'a ko tomia xroche ti xro'i tanga'i ixi xraxaoan tse'na juachaxien ndo Dio. ²¹Ja'a jua'i sinche'e ixrā jil'i ixi ndo Dio no'e ndo ixi ja'a tjúá'i asáan.

²²Ko tintu'é ti ndako'a nche'e ko tinóatáa ngajin ndo Dio ixi sinchem'é ndo ijię chonda. ²³Ó bikona ixi tsango chjuye'e asáan ko kueya ijię chonda.

²⁴Ko tjume'e xi Simón juate'e xa ndachro xa:

—Tjanche'enta Ncháina Jesús ixi ti ndachrona tsoen'a jil'in ngajin jan'an. ²⁵Tjume'e juexin chronga

sen apóstol chijnie ndo Jesús, sakjui sen itsjé tjajna tikinixin'en nunte Samaria ko juinchekuen'en sen nā chijni tajon juachaxin tsehón aséen chujni. Ko tjume'e ikjan sen tjajna Jerusalén.

Ndo Felipe ko xi tsiki'xin tjajna Etiopía

²⁶Tjume'e naa ndo ángel ne'e Ncháina Dio ndache ndo Felipe: —Tingatjen satjia no nĵin, ti jii cha'o xingajinxin chujni tjajna Jerusalén ti tjixin ni tjajna Gaza.

Cha'o jil'i tatsinga no ntajie.

²⁷Ko ndo Felipe bingatjen ndo ko sakjui ndo no cha'o me'e. Nti'a kuetan ndo naa xi tjajna Etiopía. Je'e xa naa xi eunuco ko xi me'e tja'o xa tomie jan Candace, naa jan reina tetuen'en tjajna Etiopía. Je'e xa tsikji xa tjajna Jerusalén, nti'a kuajon xa juasaya ngajin ndo Dio. ²⁸Tjume'e je'e xa kjanxin xa tjajna Jerusalén ko satsji xa tajnéa xa ko je'e xa jiyá xa naa carreta me'e jincheckuanxin xa naa xroon tsikjin ndo profeta Isaías, ndo kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó. ²⁹Ko Espíritue ndo Dio kuetuen'en ndo Felipe:

—Itjia tonchjiñe'e tjenka carreta me'e.

³⁰Ko konchjiñe'e ndo Felipe ti jii carreta, ko kuin'en ndo ixi xi me'e jincheckuanxin xa xroon tsikjin ndo Isaías. Ko juanchangi'e ndo xa:

—¿Á tienxian nge'e rincheckuanxian?

³¹Tjume'e juate'e xa ko ndachro xa:

—¿Xranchi tsianxin siá xro'an ngisen tingijnana tsianxin nge'e jichro xroon ji'i?

Ko juanche'e xa ndo Felipe tsajin'in ndo carreta tsake'e ndo tjenka xa.

³² Ko xroon chijnie ndo Dio jinchekuanxin xa, ja'in ndachro:

Sabikao na ndo xranchi naa kutuchjon tsóna na.

Xranchi naa kutuchjon tenko ba nchakon kjin'en na ba, jaña je'e ndo kaxon xro'an nge'e ndachro ndo ko xro'an nge'e nichja ndo.

³³ Juanoa na ndo ko juincheña'a na ndo ijie.

Ko sen kuachrjenixin ndo, ɔngisen tseki ji'i?,
ixi je'e ndo kuen'en ndo ngata'a nunte nti'i.

³⁴ Tjume'e xi eunuco juanchangi'e xa ndo Felipe ko ndachro xa:

—Ixudio ndachijiana ngisen kon'en kain ji'in. ¿Á ndo tsikjin xroon ji'in o á inaa ngisen?

³⁵ Tjume'e ndo Felipe kuaxi ndo chronga ndo ti no jinchekuanxin xa ko juako'e ndo xa chijnie ndo Jesús. ³⁶ Ko stetatsinga sen ti no jii inda, me'e ndachro xi eunuco:

—Nti'i jii inda. ¿Á jua'i tsikitéexinna nti'i?

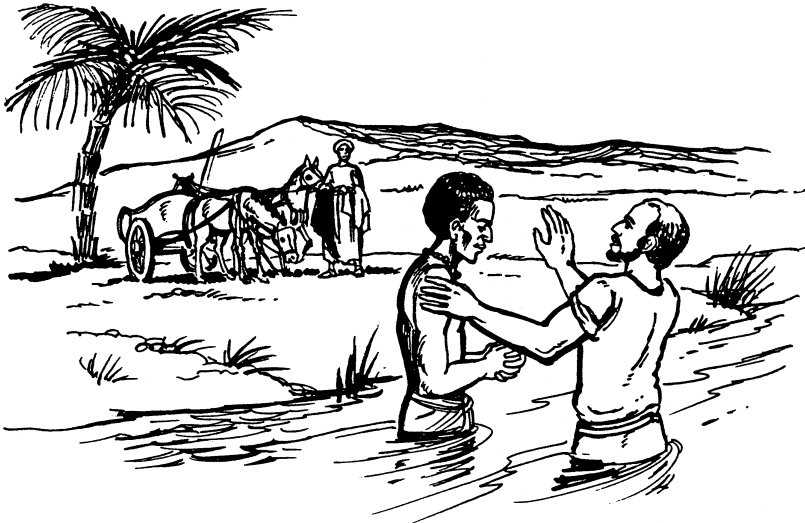
³⁷ Ko ndachro ndo Felipe:

—Siá nduaxin titikáoan ngaya asáan, chao tsikitée.

Ko je'e xa juate'e xa:

—Titika'on ixi ndo Jesucristo, Chjen'en ndo Dio.

³⁸ Ko kuetuan'an xi me'e tsíxin carreta ko kayui sen xingajin

*Ndo Felipe tikitée ndo xi eunuco
(Hch. 8:38)*

*Ndo Jesús tonoxin ndo ngajin ndo Pablo
(Hch. 9:4)*

sen ti jii inda ko ndo Felipe bikitée ndo xa. ³⁹Tjume'e juexin kuachrjexin sen inda, Espíritue ndo Dio sabikao ndo Felipe íjngo. Ko xi bikitée, í bikon'a xa ndo Felipe. Ko tsango juaxruxin kua xa chaoé xa. ⁴⁰Ko ndo Felipe konoxin ndo tjajna Azoto ko bakatsinga ndo ngujngu tjajna ko kuachronga ndo chijnie Ncháina Jesús, jaña juinche'e ndo ko kuiji ndo tjajna Cesarea.

**Ndo Saulo kuitekaon
ndo ndo Jesús**

(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹Xi Saulo tsango ningakon'en xa sen titikaon Ncháina Jesús ko tjaun xa naatsónaxón xa sen. Méxin,

sakjui xa bijée xa xitaana tetuan'an ²ko juanchia xa naa xroon chónða juachaxin satsji xa ni'ngo tjajna Damasco tsjée xa sen titikaon chijnie ndo Jesús xixi tsikao xa sen nchri ko sen xi tjajna Jerusalén xroxraxin'in xa sen ndo'achjiso. ³Ko yaa xa cha'o ko ó xrokuiji xa tjajna Damasco, tuinxin kuij naa xro'i kuixin ngajní bingasáña ngandajin xa. ⁴Ko xi Saulo kuitsinga xa nunte, ko kuin'en xa nichja naa ngisen ko ndachro:

—Saulo, Saulo, ¿sonda ningakonnana ko tengiana?

⁵Ko tjume'e xi Saulo juanchangi xa:

—¿Ngisen ja'anta?

Ko tée sen nichja, ndachro:

—Jan'an ndo Jesús, ndo tsango ningakon'én.

⁶Je'e xa xraga xa ko xronka xa, ko ja'in ndachro xa:

—Ja'anta, ¿nge'e tjaunnta sinta'a?

Ko Ncháina Jesús ndachro ndo:

—Tingatjén, tixin'ia tjajna Damasco, ko nti'a tsetuan'an nge'e sinche'e.

⁷Ko tjume'e ni bijikao xi Saulo tsango xronka na ixi kuin'en na téé naa ngisen nichja ko xro'an ngisen bikon na. ⁸Ko bingatjen xi Saulo ko kuantje'e ikon xa ko xro'an nge'e bikon xa. Ko ni tikao xa ngatsé'e na xa ko sabikao na xa tjajna Damasco.

⁹Ko nti'a bake'e xa níi nchakon, bikon'a xa ko juine'a xa ko xro'an nge'e kuil'i xa.

¹⁰Ko tjajna Damasco bake'e naa ndo titikaon Ncháina Jesús ndatin'in Ananías, ko juachaxin espíritu ndo Dio tsikikonxin ndo ndo Jesús ja'in kuituan'an ndo Jesús ngajin ndo:

—Ananías.

Ko ndo Ananías juate'e ndo:

—Nti'i ritjén, Ncháina.

¹¹Ko ndachro Ndo Jesús:

—Tingatjén satjia cha'o ndatin'in Nao. Ko tjéé ndo'a naa ndo ndatin'in Judas ko nti'a tsinchíia naa xi ndatin'in Saulo tsiki'xin tjajna Tarso ko je'e xa jinichja'na xa, ¹²ixi je'e xa bikon xa naa xi ndatin'in Ananías tixin'in xa nchia ko tsake'e itja xa ngata'a jaa je'e xi me'e ko chao tsikon xa íjngo.

¹³Ko ndo Ananías juate'e ndo:

—Ncháina, ó kuin'an nge'e ndachro kueya chujni, ixi xi me'e ndako'a nche'e xa ngajin sen titikaon ngajinnta, sen ste tjajna Jerusalén. ¹⁴Ko jai kuii xa nti'i ixi tsikayé'e xa juachaxien xitaana tetuan'an ixi tsikao xa kain sen titikaonnta.

¹⁵Ko Ncháina Jesús ndachro ndo:

—Itjia ixi jan'an kuincha'a xi me'e ixi tsjako xa chijnina. Sinchekuen'en xa ni ste jée tjajna ko xi rey ko kaxon ni israelita, ¹⁶ko jan'an tsjako'a xa ixi tsango tangi tson'en xa ixi tsitikaonna xa.

¹⁷Tjume'e ndo Ananías sakjui ndo nchia ti jii xi Saulo ko bake'e itja ndo ngata'a jaa xa ko ndachro ndo:

—Ja'a kichian Saulo, Ncháina Jesús, ndo bikuan ngatja cha'o, kuetuanna ndo jui'i ixi tsikuan íjngo ko tsaye'é Espíritu ndo.

¹⁸Ko tuinxin kuintjixin ikon xi Saulo naa nge'e xranchi kjo'e kucheé, ko chao bikon xa íjngo. Ko bingatjen xa ko bikitée xa. ¹⁹Ko tjume'e juine xa ko chao konsoji xa íjngo. Ko kuitu'e xa kaxin nchakon ngajin sen titikaon Ncháina Jesús tjajna Damasco.

**Ndo Saulo juinchekuen'en
ndo na tjajna Damasco**

²⁰Ko tjume'e juangixin ndo Saulo juako ndo ngaxin'in ni'ngo Israel ixi ndo Jesús, Chjen'en

ndo Dio. ²¹Kain ni jitin'en tsango xronka na ko ndachro na:

—¿Á je'a xi ji'i baru'e ko bakoña kain ni titikaon ndo Jesús tjanya Jerusalén? ¿Á me'e kui'xin xa nti'i ixi tsikao xa ni titikaon ndo Jesús ngajin xitaana tetuan'an?

²²Ko ícha xrakon'a xa juako xa ixi nduaxin ndo Jesús ndo Cristo. Ko ni judío bake'e tjanya Damasco jua'i nichjangí'e na ndo.

Xi Saulo satinge'e xa ni judío

²³*Ko ó kuatsinga itsjé nchakon ko ni judío stexraxaon na xranchi naatsóñaxón na xi Saulo.

²⁴Ko ó kono'e ndo ti stexraxaon na. Ko tiie ko nchakon stechón'en na ngandangi nduja tjanya ixi tjaun na naatsóñaxón na ndo. ²⁵Ko naa tiie sen titikaon Ncháina Jesús bake'e sen ndo Saulo ngaya naa ntaxra ijié ko tjume'e juinchexingajin sen ntaxra jáá ndo tuenxin tjatu'o jii ngandajin nduja tjanya. Me'e chao sabinga ndo.

Ndo Saulo sakjui ndo tjanya Jerusalén

²⁶Ko nchakon kuiji ndo Saulo tjanya Jerusalén tjaun ndo xrokui ndo ngajin sen titikaon Ncháina Jesús. Ko kain sen xronka sen ixi kuitikaon'a sen á nduaxin kaxon je'e ndo ó titikaon ndo Ncháina Jesús. ²⁷Ko tjume'e ndo

Bernabé sabikao ndo ndo Saulo ti ste sen apóstol ko chronga ndo ixi ndo Saulo tsikikon ndo Ncháina ngatja cha'o ko Ncháina tsinichje'e ndo ndo. Ko tjanya Damasco juako ndo Saulo nombrée Ncháina Jesús ko xronka'i ndo. ²⁸Tjume'e

ndo Saulo kuitu'e ndo tjanya Jerusalén ko chrikao ndo sen apóstol. Ko xrakon'a ndo tjako ndo chijnie Ncháina Jesús. ²⁹Ko je'e ndo tjaun ndo tsjao ndo ni judío nichja griego ko je'e na tjaun na naatsóñaxón na ndo.

³⁰Tjume'e sen titikaon ndo Cristo tsikin'en sen nge'e xrokon'en ndo ko sabikao sen ndo tjanya Cesarea ko kuetuen'en sen ndo satsji ndo tjanya Tarso.

³¹Ko tjume'e sen titikaon Ncháina nchijíi nunte Judea, nunte Galilea ko nunte Samaria juaxruxin bake'e sen ko ícha kuitikaon sen ndo Jesús. Kuachóna sen juasaya ngajin Ncháina ko Espíritue ndo Dio bingijina sen ko ícha konkueya sen.

Xi Eneas koxruen'en xa

³²Tjume'e ndo Pedro kuitsje'e ndo kain sen titikaon Ncháina Jesús. Kaxon sakjui ndo kuitsje'e ndo sen titikaon Ncháina ste tjanya Lida. ³³Nti'a kuitja ndo naa xi ndatin'in Eneas. Ijní nano jitsingata'a xa kania ixi tsiken'en yui tutée xa. ³⁴Ko ndachro ndo Pedro:

—Eneas, ndo Jesucristo sintaxruan'an ndo jai. Tingatjen tatsían kania'a.

Ko tjume'e xi Eneas tuinxin bingatjen xa. ³⁵Ko kain ni jii tjajna Lida ko tjajna Sarón bikon n̄a ixi koxruen'en xa ko kaxon je'e n̄a kuitikaon n̄a Ncháina Jesús.

Xechón nchri Dorcas

³⁶Ko nchakon me'e bake'e naa nchri tjajna Jope titikaon nchra Ncháina ko ndatin'in nchra Tabita ko ngigua griego xrondachro Dorcas. Ko je'e nchra jian juinche'e nchra ko bingijna nchra ni nóa. ³⁷Tjume'e naa nchakon tsango koni'e nchra ko ndakuen'en nchra. Ko juinéma sen cuerpoe nchra ko bake'e sen nchra ti piso yuxin noi. ³⁸A tjajna Jope jii tjajna tjenka tjajna Lida, nti'a bake'e ndo Pedro. Ko sen titikaon Ncháina no'e sen ixi nti'a jii ndo. Ko tjume'e xruan'an sen yuu sen xrondache sen ndo ixi tuinxin tsij̄ ndo ko tsonchrjen'a ndo.

³⁹Ko tjume'e sabikao sen ndo Pedro. Ko kuiji sen nti'a ko tuinxin bikao sen ndo ti jii cuerpoe nchri tsiken'en. Nti'a ste kain nchri ka'an tsango tsjanga nchra ko juako nchra kain manta tsijaon nchri Dorcas nchakon xrabakechón nchra. ⁴⁰Tjume'e kuetuan'an ndo Pedro ixi kain n̄a tsachrje n̄a nduja. Ko bake'exin ntatuchi'in ndo ko nichje'e ndo ndo Dio. Ko jitsje'e ndo nchri tsiken'en ko ndachro ndo:

—Tabita, tayá.

Ko je'e nchra kuantje'e ikon nchra ko bikon nchra ndo Pedro ko bake'e nchra nunte. ⁴¹Ko tjume'e itsé ndo itja nchra ko juinchengatjen ndo nchra. Ko kuiye'e ndo kain sen titikaon Ncháina ko kaxon kain nchri ka'an ixi tsikon sen ó tsixechón nchra. ⁴²Tjume'e kain ni jii tjajna Jope kono'e n̄a nge'e juinche'e ndo Pedro ko itsjé n̄a kuitikaon n̄a Ncháina Jesús. ⁴³Tjume'e ndo Pedro kuitu'e ndo itsjé nchakon tjajna me'e ko bake'e ndo ndo'a ndo Simón, naa ndo kuanchexema tjue'é iko.

Ndo Pedro ko ndo Cornelio

10 ¹Tjajna Cesarea bake'e naa ndo ndatin'in Cornelio. Ndo me'e ndo capitán tetuen'en xi soldado kuix̄in Italia.

²Tsango jian ndo ko kain sen ndo'a ndo xraxaon n̄a ndo Dio ko tajon ndo kueya tomi ixi tjaun ndo tsingijna ndo sen judío ko kain nchakon nichje'e ndo ndo Dio. ³Tjume'e naa nchakon hora nínxin ó kóndo tuinxin bikon ndo naa ndo ángel nche'e ixr̄a ngajin ndo Dio, ndo me'e kuixin'in ndo ti jii ndo Cornelio ko ndachro ndo:

—Cornelio.

⁴Ko ndo Cornelio jitsje'e ndo ndo ángel ko xronka ndo ko juanchangi ndo:

—¿Nge'e tjaunnta?

Ko ndachro ndo ángel:

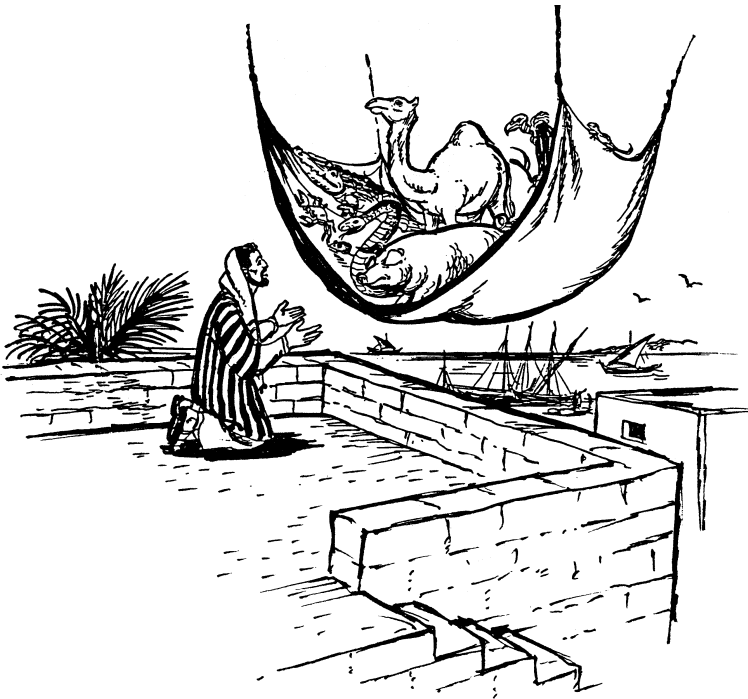
—Ndo Dio bake'e juaxruxin ixi ti nichje'é ndo ko jian

nche'e tingijna ni nóa. ⁵Méxin, tetuen'én naa ngisen satsji tjajna Jope ixi tsikao nã ndo Simón kaxon ndatin'in Pedro. ⁶Ko ndo me'e jii ndo ndo'a naa xi kaxon ndatin'in xa Simón. Xi me'e kuanchexema tjue'é ko. Ndo'a xa jii tjenka ndachaon.^e

⁷Hora sakjui ndo ángel, ndo nichje'e ndo Cornelio, je'e ndo Cornelio kuiye'e ndo yuu xi nchexra ko kaxon naa xi soldado xraxaon xa ndo Dio ko jian tjento ndo xa. ⁸Beki'e ndo xa kain ti

bikon ndo ko tjume'e kuetuen'en ndo xa satsji xa tjajna Jope.

⁹Ngusine nchakon íjngo steyá xa cha'o tjenka tjajna Jope, ko ndo Pedro kuajin'in ndo ngata'a nchia ixi nti'a xronichjexin ndo ndo Dio. ¹⁰Ko tjume'e tsango kuen'en ndo jinta ko tjaun ndo sine ndo. Nandá stenchekonchjian nã nge'e sine ndo, tuinxin bikon ndo naa nge'e. ¹¹Bikon ndo ixi xitjeë ngajní ko nti'a xingajinxin naa manta ijíe. Jixrite'e kanoó ikon

*Ti nge'e bikon ndo Pedro
(Hch. 10:11)*

^e10:6 ndachaon mar

manta. ¹²Ko ngaxin'in manta jitjinga iko chónda noó tutée kao kunchee ko kain iko tjanga. ¹³Ko tjume'e kuin'en ndo nichja naa ngisen ndachro:

—Pedro, taya, ton'íá iko me'e, ko inte ba.

¹⁴Ko ndo Pedro juate'e ndo:

—Nchána. Jan'an nai'a ine nge'e tjúá'i.

¹⁵Ko ndo ángel nichja íjngo ko ndachro ndo:

—Ti ó juinchetjúá ndo Dio, ndachro'a ixi tjúá'i.

¹⁶Níi kon'en jaña ko tjume'e tuinxin sakjui manta ngajní.

¹⁷Tjume'e ndo Pedro xraxaon ndo nge'e xrondachro ti bikon ndo, tuinxin xi xruan'an ndo Cornelio kuiji xa ngandangi nduja nchia me'e ko tsijanchangi xa ti no jii ndo'a ndo Simón.

¹⁸Tjume'e séen juanchangi xa:

—¿Á nti'i jii ndo Simón kaxon ndatin'in Pedro?

¹⁹Xra jixraon ndo Pedro nge'e bikon ndo, ko Espíritue ndo Dio ndachro:

—Tsje'é ó kuii níi sen tjanchangi ixi ja'a. ²⁰Taya, xingajian ko satiko'a xa ko ta'ia juachjaon, ixi jan'an xruan'an sen ña ngajian.

²¹Tjume'e xingajin ndo Pedro ti ste xa ko ndachro ndo:

—Jan'an Pedrona. ¿Inge'e tjéxinntana?

²²Ko juate'e xa:

—Kuetuan'an ndo capitán Cornelio jui'ina nti'i. Je'e ndo naa ni tsango jian ko xraon

ndo ndo Dio. Kain ni judío chónde'e na ndo juasaya ko tjue'e na ndo. Naa ndo ángel tsixrua'an ndo Dio nichje'e ndo ko chronga ndo ángel ixi xrojuirua'ananta ixi itsjinta ndo'a ndo ko tsin'en ndo nge'e xrondachrona.

²³Ko ndo Pedro ndachro ixi chao tsitu'e xa nti'a tiie me'e. Ko ndúyaxin sabikao xa ndo Pedro kaxon kaxin ni titikaon Ncháina ste tjajna Jope.

²⁴Tjume'e inaa nchakon kuiji sen tjajna Cesarea. Nti'a jichón'en ndo Cornelio ko kaxon kain ni ndo'a ndo ko ni chúxin ndo tsikiye'e ndo.

²⁵Ko nchakon kuiji ndo Pedro ndo'a ndo Cornelio, tjume'e ndo Cornelio kuachrjexin ndo nchia ko nichje'e kichuu ndo. Ko bake'exin ntatuchi'in ndo Cornelio ngajin ndo Pedro ixi tjaun ndo xrokuajon ndo juasaya ngajin ndo Pedro. ²⁶Tjume'e ndo Pedro juinchengatjen ndo ndo Cornelio ko ndachro ndo:

—Tingatjen. Takexin'a ntatuchi'ian. Jan'an naa chujni xranchi ja'a.

²⁷Ko jitjao kichuu sen kuixin'in sen ndo'a ndo Cornelio ko bikon ndo Pedro ixi kueya na ste na nti'a. ²⁸Ko ndachro ndo Pedro:

—Ja'anta no'anta ixi jan'anna xro judíona jua'i tsjentona chujni je'a judío ko chonda'ina juachaxin tsixin'inna ndo'a ni me'e. Ko je'e ndo Dio juako'na ndo ixi jua'i xrondachrjan tjúá'i ngixe'i chujni. ²⁹Méxin, nchakon

kuiya'nanta, tuinxin jui'i. Tja'on tsonóna sonda kuiya'nantana.

³⁰Tjume'e juate'e ndo Cornelio ko ndachro ndo:

—Ó kuatsinga noó nchakon, xranchi hora i nti'i ritjén nía rintakatseña'o junta ko rinichja'a ndo Dio. Ko tuinxin bikon naa ngisen jiyá manta tjúá jitóngxín. ³¹Ndachro sen me'e: “Cornelio, ó kuin'en ndo Dio nge'e nichje'é ndo ko ó no'e ndo ixi tsango tingijna ni nóa. ³²Méxin, tetuen'én naa ngisen satsji tjajna Jope ixi tsika'o sen ndo Simón kaxon ndatin'in Pedro. Jii ndo ndo'a naa xi kaxon ndatin'in xa Simón chjée xroan tjue'é iko ko tjenka ndachaon jii ndo'a xa”, ichro ndo ángel me'e. ³³Méxin, jaña tuinxin kuituan'an ngisen kuiya'a. Jian juinche'e ixi jui'ia nía. Ko jai ó no'e ndo Dio ixi kain jan'anna tja'onna tsin'anna nge'e kuetuan'an Ncháina Dio xrochronga ngajinna.

Ndo Pedro juinhekuen'en ndo ndo Cornelio chijnie ndo Dio

³⁴Tjume'e ndachro ndo Pedro:

—Jai ó tianxin ixi ndo Dio xraje'o tjue'e ndo Dio kain chujni, ³⁵ixi je'e ndo tayé'e ndo kain sen ngixe'i tjajna titikaon ko tajon sen juasaya ngajin ndo. ³⁶Ndo Dio nichje'e ndo sen tjajna Israel ko kuin'en sen chijni tajon juaxruxin chronga Ncháina Jesucristo. Je'e ndo Nchée kain chujni. ³⁷Ja'anta ó no'anta jian kain nge'e tsikon'en nchijí ti

ste ni judío xrangíxinxín nunte Galilea nchakon ndachro ndo Juan xrokonda tsikitée kain chujni. ³⁸Ja'anta ó no'anta ixi ndo Dio kuajon ndo juachaxien Espíritue ndo kuayé'e ndo Jesús, ndo tsiki'xín tjajna Nazaret ko ó no'anta kaxon ixi ndo Jesús jian juinche'e ndo ko juinhexruen'en ndo kain ni tangi ste kondeexin Xixron'anxrée. Jaña jian juinche'e ndo Jesús ixi ndo Dio jii ngajin ndo. ³⁹Tjume'e jan'anna nduaxin bikona kain nge'e juinche'e ndo Jesús nunte Judea ko tjajna Jerusalén. Tjume'e juankanito na ndo ntacru ko naakóñaxón na ndo. ⁴⁰Tjume'e ndo Dio juinhexechón ndo ndo Jesús nchakon nínxin ko kuajon ndo juachaxin bikona ndo íjngo. ⁴¹Je'a kain chujni bikon na ndo. Je'o sen kuinche'e ndo Dio ixi tsikon sen nduaxin xechón ndo. Jan'anna juinekianna ndo ko kuikiana ndo nchakon xechón ndo. ⁴²Kuituan'an ndo ixi jan'anna sintakuan'anna ko xrochra'ngana ixi je'e ndo sinchéña ndo ijie ngajin kain chujni, ni stechón ko ni tsiken'en. ⁴³Kain sen chronga chijnie ndo Dio chronga sen ixi ngujngu chujni titikaon ndo Jesús, sen me'e sinchemé'e ndo jíee sen.

Ni je'a tjajna judío kuayé'e na Espíritue ndo Dio

⁴⁴Xrajnichja ndo Pedro, tjume'e kain ni jitin'en nge'e

juako ndo kuayé'e na Espíritue ndo Dio. ⁴⁵Tjume'e sen judío tsikika'o ndo Pedro xronka sen ixi ndo Dio kuajon Espíritue ndo, kuayé'e sen je'a judío. ⁴⁶Méxin, kuin'en sen judío jinichja ndo Cornelio ko sen jikao ndo jée ngigua ko stetajon sen juasaya^f ngajin ndo Dio. ⁴⁷Tjume'e ndachro ndo Pedro:

—Sen ji'i ó kuayé'e sen Espíritue ndo Dio xranchi kuayé'e jaina. Jai ó chao tsikitée sen.

⁴⁸Tjume'e kuetuan'an ndo Pedro tsikitée kain sen ixi juachaxien ndo Jesucristo. Ko sen bikitée juanchia sen tsitu'e ndo Pedro nti'a kaxin nchakon.

Nichja ndo Pedro ngajin sen Jerusalén

11 ¹Tjume'e sen kuinche'e Ncháina Jesús ko kain sen titikaon Ncháina ste nunte Judea, sen me'e kuin'en sen ixi ni je'a judío ó titikaon na chijnie ndo Dio. ²Ko nchakon ikjan ndo Pedro tjajna Jerusalén kaxin sen ste nti'a tjaun sen ixi kain sen xrochónnda sen chji'e ni judío, ko tjakaxin sen ndo Pedro. ³Juanchangi'e sen ndo ko ndachro sen:

—¿Sonda ikjuinta kuitsje'enta ni je'a judío, ko juinekuunta na?

⁴Ko ndo Pedro kuaxi chronga ndo kain nge'e tsikon'en ko ndachro ndo:

⁵—Jan'an bake'e tjajna Jope rinichja'a ndo Dio ko tuinxin bikon naa manta jiié xingajinxin ngajni. Jixrite'e kanoó ikon manta ko kuii manta ti ritjén jan'an. ⁶Tjume'e tsja'a jian ko bikon ngaya manta jitjinga iko chónnda noó tutée, ko jie'e, kao kunchee ko kain ko tjanga. ⁷Kaxon kuin'an téé naa ngisen ndachijina: “Pedro, taya ton'ia iko me'e ko inte.” ⁸Ko juata'a: “Na'i, Ncháina. Nai'a ine jan'an ninaa nge'e tjú'á'i.”

⁹Ko íjngo nichja téé kuixin ngajni ko ndachro: “Ti nge'e juinchetjúá ndo Dio ndachro'a ja'a ixi tjú'á'i.” ¹⁰Jaña kon'en nínxin. Ko tjume'e kain ji'in ikjan ngajni. ¹¹Ko tuinxin ní xi kuiji nchia ritjén. Tsiki'xin xa tjajna Cesarea ko tjéena xa. ¹²Ko Espíritue ndo Dio kuetuanna chao tsiki'an xa ko kaxon biki'an ikjaon sen kichuuna. Kainna kuixi'inna ndo'a naa ndo ndatin'in Cornelio. ¹³Tjume'e ndo Cornelio chronga ndo ixi bikon ndo naa ndo ángel siin, ja'in nichja: “Tetuen'én ngisen satsji tjajna Jope tsika'o sen naa ndo ndatin'in Simón ko kaxon ndatin'in Pedro. ¹⁴Je'e ndo xrochronga ndo xranchi ja'anta ko kain sen ndointa xrochondanta juachaxin tsarichonnta kain nchakon.” ¹⁵Tjume'e jan'an kuaxi nichja'a sen ko tuinxin kuayé'e sen

^f 10:46 *juasaya* respeto, honor

Espíritue ndo Dio xranchi kuayé'e jaina seno. ¹⁶*Tjume'e xraxa'on ti kuanichja Ncháina Jesús, ti kuandachro ndo: “Nduaxin ndo Juan je'o inda bikitééxin ndo chujni, ko jai ja'anta tsaye'enta Espíritue ndo Dio.” ¹⁷Xranchi jan'anna nchakon kuaxi kuitikaonna Ncháina Jesucristo, tjume'e kuajon ndo Dio Espíritue ndo kuaye'ena, jaña jai kuajon ndo Dio Espíritue ndo kuayé'e sen ji'in. ¿Ngisen jan'an ixi xrokuitikaon'a nge'e juinche'e ndo Dio?

¹⁸Tjume'e sen kichuuna, sen ste tjajna Jerusalén, kuin'en sen nge'e tsikon'en ko tenko sen ko kuajon sen juasaya ngajin ndo Dio ko ndachro sen:

—Kuajon ndo Dio juachaxin kaxon ngajin ni je'a judío ixi tsayé'e na juachaxin tsitikaon na ndo Dio ko xrochónda na juachaxin tsechón na kain nchakon.

Ni'ngo tjajna Antioquía

¹⁹*Nchakon naakónaxón na ndo Esteban, kuaxi na rué'e na ko ningakon'en na sen titikaon Ncháina Jesucristo. Xrokonda sakjui sen nunte Fenicia ko Chipre, ko tjajna Antioquía. Nti'a juincheckuen'en sen je'o ni judío chijni jian. ²⁰Tjume'e ikaxin sen titikaon Ncháina tsiki'xin sen tjajna Chipre ko kaxin sen

tjajna Cirene sakjui sen tjajna Antioquía ko nchakon kuiji sen nti'a juincheckuen'en sen ni je'a judío chijni jian ne'e Ncháina Jesucristo. ²¹Juachaxien Ncháina Jesús chonda sen; méxin, kueya ni nti'a kuayé'e na chijni jian ko kuitikaon na Ncháina Jesucristo.

²²Ko tjume'e sen titikaon Ncháina Jesús tjajna Jerusalén kuin'en sen nge'e tsikon'en tjajna Antioquía ko xruan'an sen ndo Bernabé nti'a. ²³Ko nchakon kuiji ndo Bernabé bikon ndo xranchi ndo Dio tsango bingijna ndo ni nti'a kaxon. Ko tsango bake'e juaxruxin aséen ndo. Tjume'e nichje'e ndo na ixi nchijíi aséen na tsitikaon na Ncháina ko soji tsake'e na. ²⁴Ixi ndo Bernabé me'e naa ngisen tsango jian aséen ko chónda ndo juachaxien Espíritue ndo Dio ko jian chuntia[§] ndo ndo Jesús; méxin, kueya na kuitikaon na Ncháina Jesús.

²⁵Tjume'e ndo Bernabé sakjui ndo tjajna Tarso bijée ndo ndo Saulo. ²⁶Nchakon kuitja ndo ndo Saulo, sakjui sen tjajna Antioquía. Ko bake'e sen ngajin sen titikaon Ncháina nchijíi naa nano ko juincheckuen'en sen itsjé chujni. Méxin nti'a xrangíxixín kuiye'e na sen titikaon ndo Cristo: “sen Cristiano.”

²⁷Tjume'e kaxin sen chronga sen chijnie ndo Dio sajuixin sen

[§] 11:24 *chuntia* tener fe

11:16: Hch. 1:5. 11:19: Hch. 8:1-4.

tjajna Jerusalén ko kuiji sen tjajna Antioquía. ²⁸ *Naa ndo ndatin'in Agabo kuíxin ndo ti tsixra'o sen titikaon ndo Jesús ko ixi juachaxien Espíritue ndo Dio chronga ndo ixi tsīi jinta nchijíi nunte nti'a. Ko ti chronga ndo nduaxin kon'en nchakon baketuan'an naa xi ndatin'in Claudio. ²⁹ Ko tjume'e sen titikaon Ncháina tjajna Antioquía xraxaon sen ixi je'e sen tsingijna sen sen titikaon ndo Cristo jii nunte Judea. Ko ngujngu sen kuajon sen nge'e kuachóna sen. ³⁰ Jaña xraxaon sen ko kuajon sen tomi sabikao ndo Bernabé ko ndo Saulo xrokuayé'e sen tituan'an ni'ngo nunte Judea.

**Kuen'en ndo Jacobo,
ko xraxin'in na ndo
Pedro ndo ndo'achjiso**

12 ¹ Nchakon me'e xi rey Herodes kuaxi xa bengi xa sen titikaon ndo Jesús ixi tjaun xa xrotsé xa sen. ² Ko kuetuan'an xa tsenxin ndo Jacobo ixi chika espada, ndo Jacobo me'e ndo kichuu ndo Juan. ³ Ko bikon xi Herodes ixi juinche'e ni judío juaxruxin ixi kuen'en ndo Jacobo, me'e itsé xa ndo Pedro. Ji'i kon'en nchakon kia Pascua ti ine na nutja chóna'i nge'e nchetja'in nio. ⁴ Itsé xi Herodes ndo Pedro ko xraxin'in xa ndo ndo'achjiso. Ko nti'a jii noó grupo xi soldado

ko jii noó xi soldado ngujngu grupo. Jixraxaon xi Herodes ixi tsatsingaja kia pascua, tsantsje xa ndo Pedro ixi tsikon nchijíi tjajna israelita xranchi tsen'en ndo. ⁵ Xrajíi ndo Pedro ngaxin'in ndo'achjiso ko jindaa xi soldado ndo, ko kain sen titikaon Ncháina jinichje'e sen ndo Dio ixi tsingijna ndo ndo Pedro.

**Ndo Dio bingijna
ndo ndo Pedro**

⁶ Tiie me'e xraxaon xi Herodes ixi ndúyaxin tsantsje xa ndo Pedro tsjako xa ndo ngajin ni tjajna. Ko ndo Pedro jijua ndo ngusine yuu xi soldado ko jichroaxin ndo yuu chika cadena. Ko ikaxin xa jindaa xa ntächja ndo'achjiso. ⁷ Ko tuinxin konoxin naa ndo ángel ne'e Ncháina, ko ngaxin'in ndo'achjiso tsango kongíxin ko bake'e ndo ángel itja ndo chjiyéé ndo Pedro me'e xingame'e ndo. Ko ndachro ndo ángel:

—Taka xingama'a.

Ko tjume'e chika cadena jitséxin itja ndo Pedro kue'e chika nunte. ⁸ Ko kuetuan'an ndo ángel:

—Taritsía ko takée kateá.

Ko kuitikaon ndo Pedro me'e ndachro ndo ángel íjngo:

—Taritsía noxráa ko ruana'na sachjina.

⁹ Ko tjume'e ndo Pedro rué'e ndo ndo ángel ko noe'a ndo

á nduaxin jaña jiton'en o je'lo naa nge'e jitikon ndo. ¹⁰Ko juexin kuatsinga sen ti ste xi sa'ó stendáa ko kuatsinga sen ti ste xi yuxin stendáa. Tjume'e kuiji sen ti jii ntächja chika ijíe tjenja cha'o. Ko ntächja chika je'lo ntächja xitje'e ntächja ko kuachrje sen ko kuatsinga sen naa cha'o ko tuinxin ndo Pedro í bikon'a ndo ndo ángel je'lo ndo kuitu'e ndo. ¹¹Ko tjume'e ndo Pedro kono'e ndo ixi nduaxin kon'en ji'i ko ndachro ndo:
—Ó nóna jai ixi nduaxin Ncháina tsixrua'an naa ndo ángel ixi tsingijnana ndo ixi tsóña'ina xi Herodes ko xruan'an nge'e tsónna xranchi tjaun ni judío.

¹²Ko jixraxaon ndo nge'e kon'en ndo, me'e sakjui ndo ndo'a jan María, janée ndo Juan, kaxon nchekin'in sen Marcos. Nti'a tsixra'o itsjé sen titikaon ndo Jesús ko stenichje'e sen ndo Dio. ¹³Ko binga ndo ntächja cha'o ko nichja ndo. Ko naa nchrichajan ndatin'in Rode kuachrje nchrichan kuitsje'e nchrichan ngisen kuij.
¹⁴Ko hora juatsuan nchrichan nichja ndo Pedro, tjume'e taka'i kuantje'e nchrichan ntächja ixi tsango ché'e nchrichan. Ko binga nchrichan sakjuichronga nchrichan ixi ngandangí nduja nchia jii ndo Pedro. ¹⁵Ko ndachro sen:

—Tsjinchetjáña jáa.

Ko je'e nchrichan ndachro:

—Nduaxin je'e ndo Pedro —ichro nchrichan.

Ko je'e sen ndachro sen:

—Je'a je'e ndo. Je'lo espíritu ndo.

¹⁶Ko ndo Pedro ícha jitinga ndo ntächja ko hora kuantje'e sen ntächja bikon sen ndo ko xronka sen. ¹⁷Ko tjume'e juakoxin ndo Pedro itja ndo ixi xrotenko sen ixi chronga ndo xranchi Ncháina kuantsjexin ndo ndo ndo'achjiso. Ko ndachro ndo:

—Teki'énta ndo Jacobo ko kain sen kichuuna nge'e kónna —ichro ndo ko tjume'e sakjui ndo jée tjajna.

¹⁸Ko ndúyaxin tsango xrakon xi soldado ixi noe'a xa ti no satsikji ndo Pedro. ¹⁹Ko xi Herodes kuetuen'en xa xi soldado satsijée xa ndo Pedro, ko kuitja'i xa ndo, ko xi Herodes juankata'a xa xi soldado ijíe ko kuetuan'an xa ixi tsen'en xi soldado. Ko tjume'e xi Herodes kuachrxexin xa nunte Judea ko sakjui xa tjajna Cesarea ko nti'a bake'e xa.

Kuen'en xi Herodes

²⁰Xi Herodes ningakon'en xa ni tjajna Tiro ko tjajna Sidón. Ko je'e nā juao kichuu nā ixi satsjitsje'e nā xa. Nti'a jii naa xi ndatin'in Blasto ko kuayakon'en xa ndo'a xi Herodes, ko tjume'e juanche'e nā xa xronichjaxin xa nā ngajin xi tetuan'an. Ko juanchia nā ixi tsetokau'a xi Herodes je'e nā ixi tjajnéa xa

tj'xin nge'e ine na. ²¹Tjume'e xi Herodes ndache xa na ixi xroxra'o na naa nchakon. Ko je'e xa kuéyá xa manta chaxro tsje'e ko tjintee ko kueta'a xa ntaxitaon ne'e chujni tetuan'an. Ko tjume'e kuaxi xa nichje'e xa kain ni tsixra'o nti'a. ²²Ko tjume'e kuaxi na kuyako na, ko ndachro na:

—¡Je'a chujni jinichja! Naa dio jinichja.

²³Tjume'e tuinxin naa ndo ángel ne'e ndo Dio juincheni'e xi Herodes ixi kuajon'a xa juasaya ngajin ndo Dio. Ko kutsindo juine ngaya tse'e xa ko ndakuen'en xa.

²⁴Ko itsjé na kuin'en na chijnie ndo Dio nguixin nti'a ko konkueya ni kuitikaon Ncháina Jesús.

²⁵Ko ndo Bernabé ko ndo Saulo ó juinchejexin ixra kuachóna sen tjajna Jerusalén, tjume'e ikjan sen tjajna Antioquía ko sabikao sen ndo Juan, ndo kaxon nchekin'in sen Marcos.

Xruan'an sen ndo Pablo ko ndo Bernabé

13 ¹Ni'ngo Antioquía ste sen nichja chijnie ndo Dio. Sen me'e ndo Bernabé ko ndo Simón, kaxon nchekin'in na ndo Negro, ndo Lucio, ndo tjajna Cirene, ndo Manaén, naa ndo tsikajikao xi Herodes, xi tetuan'an nunte Galilea, ko ndo Saulo. ²Naa nchakon tsixra'o sen tsajon sen juasaya ngajin ndo Dio, nchakon me'e tsijnchekatse ñao sen jinta. Tjume'e Espíritue ndo Dio ndache ndo sen:

—Tantsjendáanantana ndo Bernabé ko ndo Saulo ixi jan'an ó kuincha'a sen xrotjá'a sen naa ixra sinche'e sen.

³Ko juexin nichje'e sen ndo Dio ko juinchekatse ñao sen jinta, bake'e itja sen ngata'a jaa sen me'e ko ndachro sen ixi chao satsji sen.

Ndo Pablo ko ndo Bernabé ste sen nunte Chipre

⁴Ko tjume'e Espíritue ndo Dio xruan'an ndo Bernabé ko ndo Saulo sakjui sen tjajna Seleucia. Ko nti'a kuajin'in sen naa ntábarco ko sakjui sen nunte Chipre. ⁵Ko kuiji sen naa tjajna ndatin'in Salamina ngande'e nda, nti'a xingajinxin sen ntábarco ko nti'a juangíxin sen juako sen chijnie ndo Dio ningue ni judío. Kaxon bikao sen ndo Juan ixi tsingijna ndo sen. ⁶Ko tjume'e sakjui sen nchijí nunte Chipre kuijija sen tjajna Pafos. Nti'a kuetan sen naa xi tuso, xi me'e naa xi judío ndatin'in Barjesús. Je'e xa ncheya xa ixi ndachro xa kaxon nichja xa chijnie ndo Dio. ⁷Ko xi me'e bakekao xa xi tetuan'an ndatin'in Sergio Paulo. Ko je'e xi tetuan'an tsango jian xraxaon xa, me'e kuiye'e xa ndo Bernabé ko ndo Saulo ixi je'e xa tjaun xa tsin'en xa chijnie ndo Dio. ⁸Tjume'e xi tuso, kaxon ndatin'in xa Elimas, ningakon'en xa sen tjako chijnie ndo Dio ixi tjaun'a xa ixi xi tetuan'an xrochuntia xa ndo Dio. ⁹Tjume'e

ndo Saulo, kaxon nchekin'in na Pablo, tsango chónda ndo Espíritue ndo Dio. Ko jian tsje'e ndo xi tuso ¹⁰ko ndachro ndo:

—Ja'a naa chujni ncheya, chjen'en Xixron'anxrée ja'a, ningakon'en kain nge'e jian. ¿Sonda nchetjáñajian chujni ixi tjaun'a tsitikaon na Nchánaña Jesús? ¹¹Jai tangi tson'an. Tsontakutsian ko kaxin nchakon tsikon'a chjiixrué nchakon.

Ko tuinxin xi Elimas í bikon'a xa ko juée xa naa ngisen tsingatse'e xa ko satsikao na xa ixi ítikon'a xa. ¹²Tjume'e jaña bikon xi tetuan'an nge'e kon'en ko kuaxi kuitikaon xa Ncháina ixi bake'e xa juaxruxin ti juako sen ngajin xa.

Ndo Pablo ko ndo Bernabé ste sen nunte Pisidia

¹³Tjume'e ndo Pablo ko sen chrikao ndo sajuixin sen tjajna Pafos. Kuixin'in sen naa ntábarco sakjui sen ko kuiji sen tjajna Perge nunte Panfilia. Ko ndo Juan Marcos kuintu'e ndo sen ko ikjan ndo tjajna Jerusalén. ¹⁴Tjume'e sajuixin ndo Pablo ko ndo Bernabé tjajna Perge ko kuiji sen tjajna Antioquía tjenka tjajna Pisidia. Ko nchakon tjoké'e sen kuixin'in sen ningue ni judío ko nti'a bake'e sen. ¹⁵Ko juexin juinchekuanxin sen xroon jitaxin ley ko nge'e tsikjin sen kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó, tjume'e ni tetuan'an ni'ngo kuiye'e na sen tjako ko ndachro na:

—Kichianna siá chondanta nge'e xrochronganta ixi ícha tsake'ena juaxruxin, ndachrona, jai tsin'anna.

¹⁶Ko tjume'e ndo Pablo bingatjen ndo ko itja ndo juanchiixin ixi xrotenko sen. Ko ndachro ndo:

—Tin'ennta ja'anta sen israelita ko kaxon tin'ennta ja'anta ti tsikixinnta jée tjajna ko ja'anta sen titikaonnta ndo Dio. ¹⁷Ndo Dio titikaon sen tjajna Israel kuinche'e ndo sen tachrí'ina. Ko tjume'e ndo Dio kuajon ndo juachaxin ixi konkueya sen ti xrabake'e sen tjajna Egipto. Xranchi ngisen tsiki'xin inaa tjajna jaña bake'e sen nti'a ko juachaxien ndo Dio bingijna sen kuachrxexin sen nunte Egipto. ¹⁸Ndo Dio bingijna ndo sen yuu kán nano bake'e sen ntajie nchese. ¹⁹Ko tjume'e juinchetjáña ndo yaato tjajna ti bake'e nunte Canaán, ixi sen tsikachrjenixinna xrokuayé'e sen nunte me'e. ²⁰Ko kain nano bake'e sen nti'a xranchi cuatrociento cincuenta nano. Ko tjume'e ndo Dio baketuen'en ndo sen ixi kaxin xi bancheña ijje ti kuijija ndo Samuel, naa ndo kuachronga chijnie ndo Dio. ²¹Tjume'e juanchia sen israelita naa ndo rey tsetuen'en sen. Ko ndo Dio kuinche'e ndo ndo Saúl, kuetuan'an ndo yuu kán nano. Ko ndotée ndo Saúl, ndo Cis, ko kuachrxenixin ndo ndo Benjamín. ²²Tjume'e ndo

Dio kuantsje'e ndo ndo Saúl ti ixra rey kuachónnda ndo ko ndo David kuayé'e ti xra rey me'e. Ko ndachro ndo Dio: "Ó kuitja ndo David, chjen'en ndo Isaí. Je'e ndo naa ngisen chjána jíe juaxruxin ko titikaon ndo kain nge'e tja'on." ²³Ndo Jesús me'e naa chujni kuachrjenixin ndo David ko ndo Dio xruan'an ndo ixi je'e ndo sinchemé'e ndo jíee sen israelita xranchi tsindachro ndo. ²⁴*Xrati'a ndo Jesús, ndo Juan bajako ndo chijni jian ngajin ni israelita ko ndachro ndo ixi xrokjan na tsitikaon na ndo Dio, tjume'e tsikitée na. ²⁵*Ko ó xrokuiji nchakon xrokuen'en ndo Juan, me'e ndachro ndo: "Jan'an je'a ngisen xraxaon ja'anta ixi tjume'e tsij inaa ngisen ko jan'an chonda'i juachaxin tsoxindanga tjuée katée ndo ixi je'e ndo ícha tetuan'an ndo ixi najan'an."

²⁶'Ja'anta kichianna tsikachrjenixinnta ndo Abraham tin'ennta, ko kainnta ni tsikj'xin ikjín titikaonnta ndo Dio, tin'ennta chijnie ndo ixi sinchemé'e ndo ti ndako'a juinche'enta. ²⁷Méxin, ni ste tjajna Jerusalén ko ni tetuan'an nti'a konoe'a na ngisen ndo Jesús ko kuienxin'a na nge'e tsikjin sen kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó ti juinchekuanxin na xroon ngaxin'in ni'ngo ngujngu

nchakon tjoké'e na. Jaña je'e na, nchakon tangi juinchekao na ndo Jesús, tsijinche'e na xranchi nichja xroon. ²⁸*Ko maski kuitja'i na xrojan nge'e ndako'a juinche'e ndo Jesús juanche'e na xi Pilato ixi tsetuan'an xa tsen'en ndo. ²⁹*Ko nchakon juexin kon'en kain ji'i, tjume'e sen kuitikaon ndo Jesús juinchenganjinxin sen cuerpoe ndo ntaçru ko juabaa sen ndo. ³⁰Ko ndo Dio juinhexechón ndo ndo Jesús íjngo. ³¹*Ko itsjé nchakon bikon sen ndo Jesús, sen chrikao ndo nchakon kuixin sen nunte Galilea sakjui sen tjajna Jerusalén. Ko jai sen me'e nichja sen xranchi juako ndo Jesús ko nchekuen'en sen itsjé chujni.

³²'Jai jan'anna tjakona chijni jian, nge'e tsikajon ndo Dio kuayé'e sen tsikachrjenixinna ó sa'ó. ³³Jaña kon'en, jan'anna kuayá'ana xranchi tsindachro ndo Dio tsayé'e sen tsachrjenixin sen bake'e sa'ó. Tjume'e ndo Dio juinhexechón ndo ndo Jesús xranchi nichja xroon Salmo yuxin ko ndachro: "Ja'anta chjan'na, jan'an tjá'anta juachaxin tsarichonnta."

³⁴Ko tsindachro ndo Dio ixi sinhexechón ndo ndo Jesús ixi cuerpoe ndo xrorenga'i. Jaña chronga xroon chijnie ndo Dio,

13:24: Mr. 1:4; Lc. 3:3. 13:25 a: Jn. 1:20; b: Mt. 3:11; Mr. 1:7; Lc. 3:16; Jn. 1:27.
13:28: Mt. 27:22, 23; Mr. 15:13, 14; Lc. 23:21-23; Jn. 19:15.
13:29: Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42. 13:31: Hch. 1:3.

ndachro: “Jan'an tsajon nge'e jian ngajin ndo David.” ³⁵Ko inaa Salmo ndachro ja'in: “Ja'anta tsintue'anta xrorenga cuerpoe ndo tsango tjúá.” ³⁶Ko ndo David kuitikaon ndo xranchi tsiketuan'an ndo Dio nchakon bake'e ndo ko tjume'e kuen'en ndo ko tsixrabaa ndo, jaña kuaxrabaa ni tsikachrjenixinna ko renga cuerpoe ndo. ³⁷Ko cuerpoe ndo juinhexechón ndo Dio renga'i. ³⁸Méxin, kichianna, xrokonda tsono'anta xranchi tsomé'e jíanta ixi ndo Jesús me'e kuenxin ndo ixi ja'anta. ³⁹Tjume'e kain sen titikaon ndo Jesús ó juinchetjúá ndo aséen sen ixi ley kuetuan'an ndo Moisés chóna'i juachaxin tsantsjen jíee sen. ⁴⁰Tsje'enta jian ixi tsuan'inta xranchi tsikjin sen kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó:

⁴¹ Tsje'e ja'anta ti tjanonta ko titikaon'anta.
 Jai xronkanta ko satinganta ixi nge'e tson'en
 ixi jan'an ndo Dio tsjáko naa ixra^h ijié^h jai
 ko ja'anta tsitikaon'anta maski inaa ngisen xrontatjunta.

⁴² Tjume'e ndo Pablo ko sen chrikao ndo kuachrjexin sen ni'ngo, ko ni je'a judío juanche'e nā ndo ixi xrokjan sen nchakon íjngo tjoké'e nā ixi ícha xrojuincheckuen'en ndo nā.

⁴³ Nchakon juexin sajuixin sen ni'ngo, tjume'e kueya ni judío ko ni je'a judío, ni bakitikaon xranchi ni judío ko baxraxaon nā ndo Dio, tsango bake'e nā juaxruxin ixi nge'e juako ndo Pablo ko ndo Bernabé ko rué'e nā sen. Ko je'e sen kuetuan'an sen ixi ícha jian tsitikaon nā ndo Dio ixi je'e ndo tsango tjue'e ndo nā.

⁴⁴ Tjume'e inaa semana nchakon tjoké'e nā, xra'o kain ni jii tjajna nti'a ixi tjaun nā tsin'en nā chijnie ndo Dio. ⁴⁵ Ko bikon ni judío ixi kueya nā tsixra'o nā, ko tsango kochjio nā, tjume'e kaxin nā nichjangí'e nā ndo Pablo. ⁴⁶ Tjume'e ndo Pablo ko ndo Bernabé soji nichja sen ko ndachro sen:

—Xrokonda sa'ó ja'anta ni judíonta xrokuin'ennta chijnie ndo Dio. Ko ja'anta tjaun'anta tsin'ennta nge'e jian tsajon juachaxin tsechón chujni kain nchakon. Ko jai tsintu'ananta ja'anta ni judíonta ko satsjina sintakuan'anna ni je'a judío. ⁴⁷ Jaña tsiketuan'an Ncháina: Jan'an bakéenta ja'anta xranchi xro'i tsingasáñaxin kain tjajna ixi tsiku'unta chijni tajon juachaxin tsechón chujni nguixin nunte.

⁴⁸ Tjume'e kuin'en ni je'a judío jí'in ko bake'e nā juaxruxin ko ndachro nā ixi jian chijnie Ncháina Jesús.

^h 13:41 naa ixra ijié milagro

Tjume'e kuaxi kuitikaon kain ni tikinixin'en xrochónda juachaxin tsechón kain nchakon. ⁴⁹Ko jaña xrangíxin juinçekuen'en sen nā chijnie Ncháina nchijí tjajna nti'a. ⁵⁰Ko tjume'e ni judío nichje'e nā kaxin nchri nche'e jian ko ngajin xi tetuan'an tjajna nti'a ixi ndachro nā ndako'a nche'e ndo Pablo ko Bernabé ixi tsango toñao'e nā sen ko bengixin nā sen nti'a. ⁵¹*Ko je'e sen kontsjenga sen katée sen, jaña juakoxin sen ixi je'e nā ndako'a xraxaon nā ixi je'e sen. Tjume'e sakjui sen tjajna Iconio. ⁵²Ko sen titikaon Ncháina Jesús tsango bake'e sen juaxruxin ko ícha chónda sen juachaxien Espíritue ndo Dio.

**Ndo Pablo ko ndo Bernabé
ste sen tjajna Iconio**

14 ¹Tjume'e kuiji ndo Pablo ko ndo Bernabé tjajna Iconio ko kuixin'in sen ningue sen judío ko nti'a juinçekuen'en sen chujni. Ko itsjé sen judío ko sen je'a judío kuitikaon sen. ²Tjume'e kaxin ni judío, ni kuitikaon'a, kuaxi nā kuajon nā chijni ngajin ikaxin ni je'a judío ixi xronichjangí'e nā ndo Pablo ko ndo Bernabé. ³Ko je'e sen itsjé nchakon kuitu'e sen nti'a ko ícha chuntia sen Ncháina Jesús ko xronka'i sen nichja sen chijnie ndo. Ko juachaxien ndo Jesús ícha bakingijna sen ixi

nge'e kuanichja sen xranchi ndo Dio tjue'e ndo chujni, ko kuajon ndo juachaxin sinchexrjuen'en sen chujni ko tsjako sen ijié ixra. ⁴Ko chujni tjajna nti'a je'a xraje'o xraxaon na. Kaxin nā kuitikaon nā ni judío ko ikaxin nā kuitikaon nā sen kuinche'e Ncháina Jesús. ⁵Ko tjume'e ni judío ko ni je'a judío xraxaon nā naakua naa nge'e, kao xi tetuan'an, ixi tjaun nā sinchexronka nā sen kuinche'e ndo Jesús ko xrokuaxin nā sen ixro. ⁶Ko ndo Pablo ko ndo Bernabé kono'e sen nge'e xraxaon nā, me'e sakjui sen tjajna Listra ko tjajna Derbe nunte Licaonia ko nguixin no nti'a ⁷ko juako sen chijni jian ne'e Ncháina Jesús.

**Ni tjajna Listra tjanke'e
nā ndo Pablo ixro**

⁸Ko tjajna Listra jii naa xi xratsijongíexión xa jua'i itji xa. ⁹Xi me'e jii xa nunte ko jitin'en xa nge'e juako ndo Pablo. Tjume'e ndo Pablo jian jitsje'e ndo xa ko kono'e ndo ixi je'e xa chuntia xa Ncháina ko chao xrokoxruen'en xa. ¹⁰Ko je'e ndo Pablo séen ndache ndo xa:
—Tingatjen, ndako take'é tutáa.

Ko tuinxin bingatjen xa ko chrinka xa, bake'exin xa tutée xa ko chao kuaxi kuaji xa. ¹¹Tjume'e kain ni tjajna nti'a bikon nā nge'e

juinche'e ndo Pablo, ko kuaxi na kuyako na ixi ngigue'e ni Licaonia ko ndachro na:

—Ndo Dio tsikjan chujni tsiki'xin ngajni, steku'una nti'i.

¹²Ko je'e na juinchekin'in na ndo Bernabé dio Júpiter ko ndo Pablo dio Mercurio ixi ícha juako ndo chijni. ¹³Ko xitaana ne'e dio Júpiter chóna ni'ngo ngande'e tjajna ko bika'o xa kuxinta ko itsjo, ko je'e xa ko kain ni rué'e xa tjaun na xrokuajon na juasaya ngajin ndo Pablo ko ndo Bernabé ko tjaun na xrokóñe'e na sen kuxinta. ¹⁴Ko ndo Pablo ko ndo Bernabé kono'e sen nge'e tjaun na sinche'e na, me'e kuinche sen mantée sen ko juike'e sen ngakjen'en chujni ste nti'a ko kuyako sen ndachro sen:

¹⁵—¿Sonda nche'enta ji'i?

Jan'anna chujnina xranchi ja'anta. Jan'anna jui'ina ixi sintakuan'annta chijnie ndo Dio ko tintu'enta kain nge'e xro'an tjintee ko ikjannta tsitikaonnta ndo Dio, ndo jichón. Je'e ndo juinchéña ndo ngajni ko nunte xasintajni¹ ko ndachaon ko kain nge'e jii ngataon nche. ¹⁶Sa'ó ndo Dio kuintu'e ndo chujni ixi sinche'e na xranchi tjaun na.

¹⁷Ko ndo Dio juako ndo ixi je'e ndo tetuan'an ndo ixi juinchéña ndo kain nge'e jii. Je'e ndo tetuan'an ndo ixi tsji ichrin, me'e tenga na ko jian toñe'e na, ko kain nchakon je'e ndo tajon ndo

nge'e sine na, ko je'e ndo tajon ndo juachaxin juaxruxin ste na.

¹⁸Maski jaña ichro ndo Pablo ko ndo Bernabé, je'e na titikaon'a na ixi tjaun na tsajon na juasaya ngajin sen ko xrokóñe'e na sen kuxinta.

¹⁹Tjume'e kuij kaxin ni judío kuixin tjajna Antioquía ko tjajna Iconio. Nichje'e na ni ste nti'a ixi tsintu'e na ti nge'e tjako ndo Pablo ko ndo Bernabé, méxin kuaxi na ixro ndo Pablo. Ko xraxaon na kuen'en ndo, me'e bingakjin na ndo ngande'e tjajna. ²⁰Ko tjume'e sen titikaon Ncháina Jesús xra'o sen ngandajin ndo Pablo ko je'e ndo bingatjen ndo ko ikjan ndo tjajna nti'a íjngo. Ko ndúyaxin sabikao ndo Pablo ndo Bernabé tjajna Derbe.

²¹Ko ó juexin chronga sen chijni jian ko juacha sen kueya na kuitikaon na Ncháina Jesús, tjume'e ikjan sen tjajna Listra ko tjajna Iconio ko tjajna Antioquía. ²²Kain tjajna kuatsinga sen nichje'e sen sen kuitikaon Ndo Jesús ko kuetuan'an sen ixi soji xrochuntia sen Ncháina ko ndachro sen ixi siá tsixin'inni ti tetuan'an ndo Dio, xrokonda tangi tson'enni. ²³Ko ngujujgu ni'ngo kuinche'e sen ngisen tsetuen'en sen ti sen titikaon ndo Jesús ko nichje'e sen ndo Dio ko juinchekatse ñao sen jinta ko tjume'e ndache sen Ncháina ixi

¹14:15 *xasintajni* mundo

tsayakon'en ndo sen kuitikaon je'e ndo.

**Ndo Pablo ko ndo Bernabé
ikjan sen Antioquía**

²⁴Tjume'e kuatsinga sen nunte Pisidia ko kuiji sen nunte Panfilia. ²⁵Ko tjajna Perge juako sen chijnie Ncháina ko tjume'e sakjui sen tjajna Atalia. ²⁶Nti'a kuixin'in sen ntábarco ko sakjui sen tjajna Antioquía, tjajna me'e tsinichje'e sen ndo Dio ko tsijanchia sen ixi ndo Dio xrobingijna ndo sen ti ixra juinche'e sen. ²⁷Ko nchakon kuiji sen tjajna Antioquía xra'o kain sen titikaon ndo Jesús ko kuaxi chronga ndo Pablo xranchi bingijna ndo Dio ngajin sen ko xranchi kuajon ndo Dio juachaxin sinchekuen'en sen ni je'a judío ixi kaxon xrochuntia na Ncháina Jesús. ²⁸Ko ndo Pablo ko ndo Bernabé kuitu'e sen ngajin sen titikaon Ncháina Jesús itsjé nchakon.

**Xra'o sen kuitekaon ndo
Jesús tjajna Jerusalén**

15 ¹Kaxin sen tsikí'xin nunte Judea kuiji sen tjajna Antioquía. Kuaxi sen juinchekuen'en sen sen kichuuna nti'a ixi jua'i tsoomé'e jfee sen siá chóna'i sen chji'e sen ti tsiketuan'an ndo Moisés. ²Tjume'e ndo Pablo ko ndo Bernabé ko je'e sen judío kuaxi

juakaxin kichuu sen. Méxin, juao sen ixi ndo Pablo ko ndo Bernabé ko ikaxin sen xrokuii sen tjajna Jerusalén. Nti'a tsjao sen apóstol ko sen tetuan'an ni'ngo ixi á xrokonda xrochóna na chji'e ti tsiketuan'an ndo Moisés.

³Jaña sen titikaon Ncháina tjajna Antioquía xruan'an sen kichuu sen, ko tjume'e kuatsinga sen nunte Fenicia ko nunte Samaria ko nti'a chronga sen xranchi itsjé sen je'a judío kuayé'e sen chijnie ndo Dio. Ko kain sen kichuuna kuin'en me'e, tsango juaxruxin bake'e sen.

⁴Tjume'e kuiji ndo Pablo ko ndo Bernabé tjajna Jerusalén ko sen titikaon Ncháina ko sen apóstol ko sen tetuan'an ne'e ni'ngo kuajon sen juachaxin tsintee sen nti'a. Ko chronga sen xranchi ndo Dio tsango bingijna ndo sen. ⁵Tjume'e ikaxin ni fariseo tsikitikaon Ncháina Jesús bingatjen na ko ndachro na:

—Ni je'a judío titikaon na Ncháina xrokonda tsaa na chji'e ni judío, ko xrokonda tsitikaon na nchijí ley tsiketuan'an ndo Moisés.

⁶Ko tjume'e kain sen apóstol ko sen tetuan'an ni'ngo xra'o sen ko xraxaon sen xranchi tson'en ixi jaña ichro ikaxin sen judío. ⁷*Sée juakaxin kichuu sen ko tjume'e bingatjen ndo Pedro ndachro ndo:

—Ja'anta kichuuna, ó no'anta ixi seno ndo Dio kuinchena ndo

jan'an ixi tsjako ngajin kain ni je'a judío ixi tsin'en na chijni jian ne'e ndo Cristo ko kaxon je'e na tsitikaon na. ⁸ *Ndo Dio chúxin ndo aséen chujni, juako ndo ixi kuayé'e ndo ni je'a judío, me'e kuajon ndo Espíritue ndo kuayé'e na xranchi jaina. ⁹ Ndo Dio tikon ndo kain chujni naxraje'o xranchi jaina. Ko juinchetjúa ndo aséen sen ixi ó chuntia sen Ncháina Jesús. ¹⁰ Méxin, ¿sonda titikaon'anta nge'e juinche'e ndo Dio ko tetuen'ennta na tsitikaon na kain ley tangi? Ko jaina ko sen tsikachrjenixinna jua'i kuitikaon sen kain ji'i. ¹¹ Ó noina ixi juasie Ncháina Jesús koméexin jéina ko kaxon jaña komé'e jée sen je'a judío, sen kuitikaon.

¹² Ko kain sen tsixra'o tenko sen ko tjume'e kuin'en sen xranchi ndachro ndo Bernabé ko ndo Pablo ixi ndo Dio bingijna ndo sen juinche'e sen itsjé ixra ijié, jaña bikon kaxon ni je'a judío.

¹³ Juexin nichja ndo Pablo ko ndo Bernabé, tjume'e kuaxi nichja ndo Jacobo ko ndachro ndo:

—Kichuuna, jian tin'ennta nge'e xronchrjan. ¹⁴ Ndo Simón Pedro chronga ndo xranchi juako ndo Dio ixi tjue'e ndo ni je'a judío ko xranchi kuinche'e ndo ikaxin na ixi tsitikaon na ndo.

¹⁵ Jaña nduaxin chronga xroon tsikjin sen kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó:

¹⁶ Jan'an xrokjanna ixi sintakonchjian fjngo ni'ngo tsichjejin ne'e ndo David ko jan'an tsingijna ixi tsetuan'an naa sen ndo'a ndo David.

¹⁷ Ixi kain na tsjéena na ko kaxon kain ni jée tjajna kuiya'a na ixi tsitikaon na jan'an.

¹⁸ Jan'an ndo Dio, ndo ndachro sa'ó tson'en ji'i.

¹⁹ Méxin, ndachrjan jan'an ixi ni je'a judío xrokonda'i tsitikaon na nchijí ley ixi je'e na ó kuintu'e na nge'e kuitikaon na sa'ó. ²⁰ Méxin, xroxruen'enna na naa xroon ixi sincheno'ena sine'a na ntao ti tikinixin'en ídolo ko xrochónnda'i na inaa nchri je'a nchrinchri'e na ko sine'a na ntau'e iko tsikintji'a jnié ko sine'a na jnié ba. ²¹ Méxin, ngujngu tjajna jii ngisen chronga ley tsiketuan'an ndo Moisés ngaxin'in ni'ngo ngujngu nchakon tjoké'e na.

²² Tjume'e kain sen kuinche'e Ncháina Jesús ko sen tetuan'an ni'ngo ko kaxin sen titikaon Ncháina juao sen ixi kaxin sen satsji sen tjajna Antioquía. Ko sen itsji me'e ndo Judas, ndo nchekin'in sen Barsabás, ko ndo Silas, kayui sen jian titikaon sen, satsikao sen ndo Pablo ko ndo Bernabé. ²³ Ko ja'in ndachro xroon tsikao sen:

“Jan'anna, ni kuinche'e Ncháina Jesús ko ni tetuan'an

ni'ngo nti'i nichja'ananta ja'anta kichuuna ni je'a judío, ti stenta tjajna Antioquía ko nunte Siria ko nunte Cilicia, taye'énta juajna. ²⁴ Ó nóna ixi ikaxin sen kichuuna tsiki'xin tjajnanana maski kuachónnda'i sen juachaxin, kuiji sen juntaxronkanta sen ixi xrokonda tsaanta chji'e ni judío ti tsiketuan'an ndo Moisés. ²⁵ Tjume'e juaona ixi kaxin sen ste nti'i tsitsja'anta sen, je'e sen ko ndo Bernabé ko ndo Pablo, sen tsango tjua'ana. ²⁶ Je'e sen tsango tangi juinchekaon na sen ixi ti titikaon sen Ncháina Jesucristo. ²⁷ Méxin, xroxruan'annanta ndo Judas ko ndo Silas ixi kaxon xronichja'anta sen ko xrochronga sen kain ji'i. ²⁸ Ixi Espíritue Dio jian bingijnana ko ja'in juaona ixi tsitikaon'anta nge'e tsango tangi. Ko nti'i jitaxin nge'e xrokonda tsitikaonnta: ²⁹ Nte'anta iko tikinixin'en ngajin ídolo ko kaxon sinte'anta jnié ba ko nte'anta ntau'e iko tsikintji'a jnié ko kaxon xrochonda'inta inaa nchri je'a nchri'anta. Titikaonnta kain ji'in ko jaña chao tsintenta.” ³⁰ Ko tjume'e je'e sen sakjui sen tjajna Antioquía. Ko nchakon kuiji sen nti'a xra'o sen titikaon

ndo Jesús ko je'e sen kuajon sen xroon me'e. ³¹ Ko nchakon juinchekuanxin sen kichuuna xroon me'e, tsango juaxruxin bake'e sen ixi nge'e chronga xroon. ³² Tjume'e ndo Judas ko ndo Silas kaxon chronga sen chijnie ndo Dio, ko nichja sen jian ko juaxruxin bake'e sen kichuuna. ³³ Ko nti'a kuintee sen kaxin nchakon, ko nchakon ó satsji sen, kain sen titikaon Ncháina Jesús jian nichje'e kichuu sen ko ikjan sen ti no tsiki'xin sen tjajna Jerusalén ti ste sen kichuu sen. ³⁴ Ko ndo Silas xraxaon ndo ixi nti'ao xrokuitu'e ndo. ³⁵ Ko kaxon ndo Pablo ko ndo Bernabé kuitu'e sen tjajna Antioquía. Je'e sen ko ikaxin sen juako sen ko chronga sen chijnie Ncháina Jesús.

**Ndo Pablo sakjui
ndo yuxin viaje**

³⁶ Tjume'e ndo Pablo nichje'e ndo ndo Bernabé ko ndachro ndo:

—Ichjina titsje'ena sen kichuuna ti kain tjajna juakona chijnie ndo Dio ó sa'ó ixi tsonojna xranchi ste sen nti'a.

³⁷ Ko ndo Bernabé kaxon tjaun ndo xrobikao sen ndo Juan, ndo kaxon nchekin'in sen Marcos.

³⁸ *Ko ndo Pablo juinche'a ndo juaxruxin ixi xrobikao sen ndo Juan Marcos ixi je'e ndo juinche'a ndo ixra, ixra juinche'e

sen nunte Panfilia. ³⁹Méxin, je'a naxraje'o xraxaon sen, méxin chjeya sen. Ndo Bernabé sabikao ndo ndo Juan Marcos ko kuixin'in sen inaa ntábarco sakjui sen nunte Chipre. ⁴⁰Ko ndo Pablo kuinche'e ndo ndo Silas satsikao ndo, ko sen kichuu sen nti'a juanche'e sen ndo Dio ixi jian tsingijna ndo sen ko jaña sakjui sen. ⁴¹Tjume'e kuatsinga sen nunte Siria ko nunte Cilicia ko jian nichje'e sen sen titikaon Ncháina ni'ngo nti'a.

Ndo Timoteo sabikao ndo ndo Pablo ko ndo Silas

16 ¹Tjume'e kuiji ndo Pablo tjajna Derbe ko tjajna Listra. Nti'a bake'e inaa ndo titikaon ndo Jesús ndatin'in ndo Timoteo. Janée ndo naa nchri tjajna judío titikaon nchra Ncháina Jesús ko ndotée ndo naa xi tjajna griego. ²Sen kichuuna jii tjajna Listra ko tjajna Iconio nichja sen jian ixi ndo Timoteo. ³Méxin, ndo Pablo tjaun ndo xrobikao ndo ndo Timoteo. Sa'ó kuetuan'an ndo ixi ndo Timoteo xrokua ndo chji'e ni tjajna judío ixi xroningakuen'a na ndo kain ni judío ti tjajna xrokjui sen ixi no'e na ndotée ndo Timoteo naa xi griego. ⁴Tjume'e kuatsinga sen kain tjajna ko chronga sen nge'e tsiketuan'an sen apóstol ko sen tetuan'an ni'ngo tjajna Jerusalén. ⁵Sen chuntia Ncháina ícha konsoji sen ko ngujngu nchakon ícha konkueya sen.

Juachaxien espíritue ndo Dio bikon ndo Pablo naa ngisen nunte Macedonia

⁶Tjume'e Espíritue ndo Dio kuajon'a juachaxin tsjako sen chijnie ndo Dio nunte Asia, me'e kuatsinga sen nunte Frigia ko nunte Galacia. ⁷Ko nchakon kuiji sen nunte Misia xraxaon sen xrokjui sen nunte Bitinia. Ko Espíritue ndo Jesús kuajon'a juachaxin satsji sen nti'a.

⁸Méxin, xrakuatsingako sen nunte Misia ko kuiji sen tjajna Troas ngande'e ndachaon. ⁹Ko naa tiie ixi juachaxien espíritue ndo Dio bikon ndo Pablo naa xi nunte Macedonia, siin xa jitinóatée xa ko ndachro xa: "Tatsinga nunte Macedonia ko tingijnana." ¹⁰Jaña tsikikon ndo Pablo, méxin tuinxin konchjianna ixi satsjina nunte Macedonia ixi jian nókana ixi ndo Dio kuetuan'an ndo nti'a tsjakona chijni jian xranchi tsomé'e jíee na. [Jan'an ndo Lucas ikjin xroon jii' sabiki'an sen kaxon.]

Ndo Pablo ko ndo Silas bake'e sen tjajna Filipos

¹¹Tjume'e nti'a tjajna Troas kuixi'inna inaa ntábarco ko xrajuikona naa nunte nchíin ngataon inda ndatin'in Samotracia. Ko ndúyaxin juasona tjajna Neápolis. ¹²Nti'a sajuixinna ko juasona tjajna Filipos. Tjajna me'e tetuan'an ni romano,

ko tjanya me'e naa tjanya ícha tjiintee ixi ikaxin tjanya nunte Macedonia. Nti'a kuinteena kaxin nchakon. ¹³Ko nchakon tjoké'e ni israelita kuachrjexinna tjanya Filipos ko sakjuina ngande'e ndarío ko nti'a nanaunka xra'o nã nichje'e nã ndo Dio. Me'e nti'a kuinteena nunte ko kuaxina juintakuan'anna kaxin nchri ste nti'a. ¹⁴Ko nti'a jii naa nchri ndatin'in Lidia tsiki'xin tjanya Tiatira. Je'e nchra nchekji nchra manta chaxro játse tiie. Ko je'e nchra xraxaon nchra ndo Dio ko jitin'en nchra nge'e tjako ndo Pablo ko Ncháina bingijna nchra ixi tsiexin nchra jian chijnie ndo Dio. ¹⁵Je'e nchra ko kain ni ndo'a nchra bikitée nã. Tjume'e kuinóatée nchra ngajin ndo Pablo ko ndachro nchra:

—Sía titikaonnta ixi nduaxin titika'onna Ncháina, tituan'anta nía nti'i.

Ko kuitunãna nti'a.

¹⁶Tjume'e inaa nchakon sakjuina ti no nichje'e sen ndo Dio ko kuetanna naa nchrichajan chóna nchrichan espíritue Xixron'anxrée tonuexin nchrichan kaxin nge'e ko jii naa ngisen tetuen'en nchrichan ko kueya tomi tjacha ni me'e ixi ti chronga nchrichan.

¹⁷Ko nchrichajan me'e kuaxi nchrichan rué'e nchrichan ndo Pablo ko jan'anna ko tjume'e séen nichja nchrichan:

—Sen ji'i nche'e sen xrée ndo Dio jii ngajni ko tjako sen cha'o tsechónxin chujni.

¹⁸Jaña juinche'e nchrichan itsjé nchakon. Tjume'e tsango koñao ndo Pablo ko ngatjia ndo nichje'e ndo espíritue Xixron'anxrée chóna nchrichan, ko ndachro ndo:

—Juachaxien nombrée ndo Jesucristo tetuan'an ixi tsachrjexian nchrichan ji'i.

Tjume'e tuinxin kuachrjexin nchrichan espíritue Xixron'anxrée.

¹⁹Ko tjume'e ni tetuan'an nchrichan bikon nã nge'e kon'en nchrichan ko kono'e nã ixi ítsjacha'i nã ícha tomi ixi ixra kuanche'e nchrichan. Méxin koñao nã ko itsé nã ndo Pablo ko ndo Silas ko bingakjina sen ti ste ni tetuan'an ntaasien tjanya. ²⁰Ko tjume'e bikona nã nti'a ti jii xi nchéña ijie ko ndachro nã:

—Ni ji'i ni judío tsango nchexronka nã ni tjanya ²¹ko tjako nã nge'e jua'i tsitikaonna ko jua'i sintu'una ixi jan'anna ni romanona.

²²Ko kain ni nti'a koñao'e nã sen. Tjume'e xi nchéña ijie kuetuan'an xa tsantsje'e nã sen manta stejá sen ko tsóna nã sen ixi ntasé. ²³Ko tsango kóna nã sen, tjume'e xraxin'in nã sen ndo'achjiso ko kuetuan'an nã ngajin xi jindaa ndo'achjiso ixi xrotsje'e xa satsinga'i sen. ²⁴Ko kuitekaon xa ko xraxin'in xa sen ti ícha yaso'e ndo'achjiso ixi tsachrje'a sen. Ko kuintexin xa tutée sen ixi naa ntaã chóna tuye ixi satsji'a sen.

²⁵Tjume'e ngusine tiie ndo Pablo ko ndo Silas nichje'e sen ndo Dio ko itsje sen ngajin ndo Dio. Ko ikaxin ni jii ndo'achjiso kuin'en na ixi jaña jitsje sen.

²⁶Tuinxin kontengi nunte me'e kontsjenga nchiji tjatuée ndo'achjiso ko kain ntachja xitje'e ko kuitsinga chika cadena ti stetséxin kain ni ste nti'a.

²⁷Tjume'e xi jindaa ndo'achjiso kuaya xa ko bikon xa ixi tsixitje'e ntachja, méxin kuantsje xa naa chika espada, ko xroxrantu'u xa chika me'e ntakuin xa ixi ndaxrokuen'en xa ixi xraxaon xa sabinga kain ni jii ngaxin'in ndo'achjiso. ²⁸Ko ndo Pablo séen kuyako ndo ndachro ndo:

—Na'i, xruan'an nge'e nchekua asáan ixi kainna stena nti'i.

²⁹Tjume'e xi jindaa ndo'achjiso juanchia xa naa xro'i ko nteeto kuixin'in xa ko jixranga xa ixi xronka xa ko bake'exin ntatuchi'in xa tutée ndo Pablo ko ndo Silas. ³⁰Ko tuinxin kuantsjexin xa sen nti'a ko juanchangi'e xa sen:

—¿Nge'e sinta'a ixi tsehón aséenna kain nchakon?

³¹Ko je'e sen ndachro sen:

—Titikáoaan Nchánaana Jesucristo ko jaña tsumé'e jiá ko jfee ni ndúya.

³²Tjume'e juinchekuen'en sen xa ko kao kain ni ste ndo'a xa chijnie Ncháina Jesucristo.

³³Ko maski naxixe'e, hora me'e sabikao xa sen ko juné'ma xa kain ti no juincheni'e na sen.

Ko tuinxin je'e xa ko kain ni ste ndo'a xa bikitée na. ³⁴Ko tjume'e je'e xa sabikao xa sen ndo'a xa íjngo; nti'a kuajon xa nge'e juine sen. Je'e xa ko kain ni ndo'a xa bake'e na juaxruxin ixi kuitikao na ndo Dio.

³⁵Tjume'e ndúyaxin xi nchéna ijie kuetuen'en xa xi policia tsitsje'e xa xi jindaa ndo'achjiso ixi tsantsje xa ndo Pablo ko ndo Silas. ³⁶Tjume'e xi jindaa ndo'achjiso ndache xa ndo Pablo nge'e ndachro xipolicia:

—Xi nchéna ijie kuetuan'an xa ixi tsachrjenta. Juaxruxin satsjinta.

³⁷Tjume'e ndo Pablo ndache ndo xi policia:

—Jan'anna ni romanona, juaya na ngajinna ko bikon kueya chujni ko ndachro'a xa nge'e ijie junta'ana. Ko jaña xraxin'inna xa ndo'achjiso ko jai, ¿á imao tsajandana xa? Na'i. Tsii je'e xa ko je'e xa tsantsjena xa.

³⁸Tjume'e xipolicia sakjui xa ko ndache xa xi nchéna ijie nge'e ndachro sen ste ngaxin'in ndo'achjiso. Ko tsango xronka xi nchéna ijie ixi kuin'en xa ixi je'e sen romano sen. ³⁹Tjume'e ikjui xi nchéna ijie ko kuinóatée xa ngajin ndo Pablo ko ndo Silas ixi tsoñao'a sen ixi nge'e kon'en sen, ko tjume'e kuachrjexin sen nti'a ko juanchia xa ixi satsjixin sen tjajna nti'a. ⁴⁰Tjume'e ndo Pablo ko ndo Silas, hora kuachrjexin sen ndo'achjiso, kuiji sen ndo'a jan Lidia. Ko nti'a bikon sen sen

kichuu sen ko juinchechaxin
kichuu sen ko sajuixin sen nti'a.

Kuintee ni tjajna Tesalónica

17 ¹Tjume'e ndo Pablo ko ndo Silas kuatsinga sen tjajna Anfípolis ko tjajna Apolonia ko sakjui sen tjajna Tesalónica. Nti'a jii naa ni'ngo judío. ²Ko tjume'e ndo Pablo sakjui ndo ni'ngo ixi jaña xrakuen'en ndo ko ní semana ngujngu nchakon tjoké'e ni judío juako ndo xranchi ndachro xroon chijnie ndo Dio. ³Juako ndo ixi ndo Cristo xrokonda xrokuen'en ndo ko tjume'e xroxechón ndo íjngo. Jaña ndachro ndo:

—Ndo Jesús, ndo ntatjunta, me'e ndo Cristo.

⁴Tjume'e kaxin ni judío kuitikaon na ko rué'e na ndo Pablo ko ndo Silas. Ko kaxon kuitikaon itsjé ni griego, ni ó chóxin ndo Dio, ko kaxon kaxin nchri ícha chúxin na tjajna nti'a, kuitikaon nchra. ⁵Ko ikaxin ni judío kuitikaon'a na nge'e nichja ndo Pablo ko tsango kochjio na me'e juée na kaxin xi ña'i, xi nai'a nche'e xra ko juincheKateya na ni tjajna. Tjume'e kuixin'in na ndo'a naa xi ndatin'in Jasón ixi chrjitjée na ndo Pablo ko ndo Silas ko tjaun na tsikaan na sen ti jii ni tetuan'an. ⁶Ko kuitja'i na sen me'e itsé na xi Jasón ko ikaxin sen titikaon Ncháina ko bingakjin na sen sabikao na sen ti jii xi tetuan'an tjajna nti'a. Ko kuintee na ko kuyako na ko ndachro na:

—Ni ji'i juincheye'e na chujni nchijí nunte ko jai ó kuii na tjajnaína nti'i. ⁷Xi Jasón kuajon xa juachaxin ixi kuitu'e na ndo'a xa. Kain ni ji'in titikaon'a na ley tetuan'an xi romano ko ndachro na ixi jii inaa ngisen ícha tetuan'an ndatin'in Jesús.

⁸Hora kuin'en na ji'in kain ni tsixra'o ko xi tetuan'an tsango koñaon na. ⁹Ko xi Jasón ko sen titikaon Ncháina juenga sen 'na méxin xi tetuan'an kuintu'e xa sakjui sen.

Ndo Pablo ko ndo Silas sakjui sen tjajna Berea

¹⁰Ko tuinxin tiie me'e sen kichuuna xruan'an sen ndo Pablo ko ndo Silas satsji sen tjajna Berea. Ko nchakon kuiji sen nti'a kuixin'in sen ningue ni judío. ¹¹Ko ni judío nti'a ícha jian nche'e na ixi ni tjajna Tesalónica. Ko ícha juinche'e na juaxruxin kuin'en na chijnie ndo Dio ko ngujngu nchakon nchekuanxin na xroon chijnie ndo Dio ixi tsono'e na á nduaxin ti juako'e na sen. ¹²Méxin, itsjé ni nti'a kuitikaon na, ko ikaxin nchri griega ícha chúxin na kuitikaon nchra ko kaxon ni xi. ¹³Ko ni judío tjajna Tesalónica kono'e na ixi ndo Pablo juako ndo chijnie ndo Dio tjajna Berea ko sakjui na nti'a ko juincheKateya na ni nti'a. ¹⁴Méxin sen kichuuna titikaon Ncháina xruan'an sen ndo Pablo satsji ndo no ngande'e ndachaon. Ko ndo Silas ko ndo

Timoteo xrakuitu'e sen tjajna Berea. ¹⁵Tjume'e kaxin sen nti'a sabikao sen ndo Pablo tjajna Atenas. Ko ikjan sen tjajnéé sen ixi kuetuan'an ndo Pablo xrochronga sen ngajin ndo Silas ko ndo Timoteo ixi jaiko satsji sen ti jii ndo ixi nti'a tsetan sen ndo Pablo.

Ndo Pablo jii ndo tjajna Atenas

¹⁶Xrajichon'en ndo Pablo ixi tsiji ndo Silas ko ndo Timoteo tjajna Atenas, tsango koni'e aséen ndo ixi bikon ndo nti'a jii kueya ídolo ko chujni tajon juasaya ngajin ídolo me'e. ¹⁷Ko ni'ngo judío nti'a juako ndo ngajin kaxin ni judío ko ikaxin nā chúxin nā ndo Dio, ko kain nchakon bake'e ndo ti ntaasin, juako'e ndo ni jii nti'a. ¹⁸Ko kaxin chujni tikinixin'en chujni ndatin'in epicúreos ko ikaxin ni tikinixin chujni ndatin'in estoicos kuaxi nā juao nā ndo Pablo. Kaxin nā ndachro nā:

—¿Nge'e xrondachro ti nichja xi ji'i?

Ko kaxin nā ndachro nā:

—Jinichja xa ixi inaa dio.

Jaña ichro nā ixi juako ndo Pablo chijni jian kondee ndo Jesús ko ndachro ndo ixi ndo Jesús maski kuen'en ndo, xechón ndo íjngo. ¹⁹Tjume'e sabikao nā ndo Pablo naa ijnā ndatin'in Areópago. Nti'a nichje'e nā ndo ko ndachro nā:

—Tja'onna xrondachijiana nge'e natjúá tjakoa ja'a. ²⁰Itsjeé nge'e jée tjakoa, ko tja'onna tsonónana nge'e xrondachro me'e.

²¹Ko kain ni tjajna Atenas ko ni tsiki'xin jée tjajna ste nti'a, je'o baki'en nā ko bakeki nā nge'e natjúá kuin'en nā.

²²Tjume'e ndo Pablo bake'exin tutée ndo ti ste nā nti'a ti Ijnā Areópago ko ndachro ndo:

—Ja'anta ni tjajna Atenas tin'ennta. Jan'an tikon ixi ja'anta titikaonnta itsjeé dio tsikoña tjatu'o. ²³Ko hora kuatsinga nti'a jan'an bikon ti no tájonxinnta juasaya ngajin ídoloanta ko bikon naa altar ja'in tsikjinnta: “Nti'i xraxaonxina naa Dio chuxin'ani.” Méxin, ti Dio xraxaonnta maski xrachuxin'anta, me'e ndo Dio tjako jan'an.

²⁴*Ndo Dio me'e juinchéña ndo nunte xasintajni ko kain nge'e jii ngata'a nunte. Je'e ndo me'e Nchéé ngajni ko nunte nti'i. Ndo Dio ji'a ndo ngaxin'in naa ni'ngo tsikonchjianxin itja chujni. ²⁵Ko xrokonde'a ndo ixi xrojan chujni xrobingijna ndo ixi je'e ndo tajon ndo juachaxin tsechón kain chujni ko tajon ndo chrinto ko kain nge'e jii ngata'a nunte.

²⁶'Naakua ngisen kuantsjenixin ndo kain tjajna ixi tsake'e nā nguixin ngata'a nunte. Ko kaxon ndachro ndo Dio tinó ko ngisa

tsake'e nã. ²⁷Jaina xrokonda tsjéena ndo Dio ixi indao tsienxinna xranchi tsitjana ndo. Ko nduaxin je'e ndo kjin'a jii ndo. ²⁸Ixi je'e ndo stechónxinna ko tontengina ko tayakuina ndo. Ko tsindachro naa xi tjanánta sa'ó: "Jaina kuachrjenixinna ndo Dio." ²⁹Nduaxin jaina kuachrjenixinna ndo Dio, méxin jua'i xroxaxaonna ixi ndo Dio, je'e ndo naa chika oro o naa chika plata o naa ixro xranchi xraxaon ni nchéña ídolo. ³⁰Sa'ó ndo Dio tjáñe'e ndo ti kuanche'e chujni ixi no'e ndo xrakuachuxin'a nã ndo. Ko jai tituan'an Dio ngajin kain chujni jii ngata'a nunte xrokonda tsitikaon nã ndo. ³¹Ndo Dio kuinche'e ndo naa nchakon sinchéña ndo ijie ngajin chujni jii ngata'a nunte ko kuinche'e ndo naa ndo juakoxin kain juachaxin, ndo me'e maski kuen'en ndo, xechón ndo íjngo.

³²Ko nchakon kuin'en nã ixi xroxechón chujni tsiken'en, kaxin nã juanoa nã ndo Pablo. Ko ikaxin nã ndachro nã:

—Íjngo nchakon tsin'anna nge'e ndachrua.

³³Tjume'e ndo Pablo sakjui ndo. ³⁴Ko ikaxin nã rué'e nã ndo ko kuitikaon nã Ncháina. Ko naa xi kuitikaon ndatin'in Dionisio, me'e naa xi kuanchéña ijie ngajin chujni ngata'a ijnã Areópago, ko naa nchri kuitikaon nchra ndatin'in nchra Dámaris ko ikaxin nã kaxon kuaxi nã kuitikaon nã Ncháina.

Sakjui ndo Pablo tjajna Corinto

18 ¹Tjume'e ndo Pablo sajuixin ndo tjajna Atenas ko ikjui ndo tjajna Corinto. ²Nti'a kuetan ndo naa xi judío ndatin'in Aquila. Je'e xa xi tjajna nunte Ponto ko sé'a nchakon je'e xa ko janchri'e xa tsikixin sen tjajna Italia ixi xi tetuan'an nti'a, xi Claudio, kuetuan'an xa ixi kain ni judío tsachrjexin nã tjajna Roma. Tjume'e ndo Pablo ikjui ndo kuitsje'e ndo sen me'e. ³Ko xraje'o ixrã kuanche'e sen, ti kuanchéña sen nchia manta. Méxin, nti'ao kuitu'e ndo Pablo ixi xrojuinche'e sen xrã. ⁴Ko kain nchakon tjoké'e ni judío, ndo Pablo bakji ndo ni'ngo nichje'e ndo ni judío ko ni je'a judío ixi tjaun ndo kain nã tsitikaon nã Ncháina.

⁵Ko nchakon ndo Silas ko ndo Timoteo kuixin sen nunte Macedonia, tjume'e ndo Pablo í kuanche'a ndo xrã, je'o bajako ndo chijnie ndo Dio ixi tsono'e ni judío ixi ndo Jesús me'e ndo Cristo. ⁶Ko je'e ni judío kuaxi nã ningakon'en nã ndo Pablo ko tsango nichjangí'e nã ndo. Ko je'e ndo kontsjenga ndo manta jitsáa ndo ixi jaña juakoxin ndo je'a juaxrxin jii ndo. Ko ndachro ndo:

—Ja'onta tamanta ijie tsitjáñaxinnta. Jan'an íxro'an ijie tama ixi ó juintano'anta chijni jian, ko ja'anta kuitikaon'anta.

Méxin, jai satsji sintakuan'an ni je'a judío.

⁷Tjume'e kuachrjexin ndo ni'ngo judío ko sakjui ndo ndo'a naa sen ndatin'in Justo, ndo me'e xraxaon ndo ndo Dio. Ko tjenja ndo'a ndo jii ni'ngo. ⁸Ko ndo Crispo, ndo tetuan'an ni'ngo judío, ko kain sen ndo'a ndo, kuitikaon sen Ncháina Jesús. Ko kaxon kueya ni tjajna Corinto kuin'en nā chijnie ndo Dio ko kuaxi nā kuitikaon nā Ncháina Jesús ko bikitée nā. ⁹Tjume'e naa tiie bikon ndo Pablo Ncháina Jesús ko ja'in ndachro ndo Jesús:

—Tjakua chijnina ko xronka'ia. Nai'a tintu'e nichja chijnina ¹⁰ixi jan'an tjenja ritjén ko xro'an ngisen ndako'a sinta'a ixi jan'an chonda itsjé sen titikaonna tjajna nti'i.

¹¹Méxin, ndo Pablo kuitu'e ndo naa nano ko tu'o nti'a tjajna Corinto, ko juinchequen'en ndo nā chijnie ndo Dio.

¹²Nchakon baketuan'an xi Galión nunte Acaya, itsjé ni judío ningakon'en nā ndo Pablo ko bikao nā ndo ti ste xi tetuan'an.

¹³Ko ndache nā xi tetuan'an:
—Xi ji'i ichrji xa nchekateya xa chujni ixi tjaun xa jée xronichjexin nā ndo Dio, je'a xranchi ndachro ley.

¹⁴Ko ndo Pablo ó tjaun ndo xronichja ndo, ko tuinxin xi Galión ndache xa ni judío:

—Siá nduaxin naa ijie tsango ijie juinche'e xi ji'i,

jan'an xrokonda tsin'an nge'e xrondachrona. ¹⁵Ko ji'i je'o chijni ko nombre ko ley na'anta tetoxinnta. Méxin, ja'onta nchekonchjiannta ji'i ixi jan'an tjaun'a tsjitexin nge'e tetoxinnta.

¹⁶Tjume'e kuetuan'an xa ixi satsjixin nā nti'a. ¹⁷Ko ni griego koñao nā ko itsé nā xi Sóstenes, xi tetuan'an ni'ngo judío, ko nti'a juaya nā ngajin xa ko stetsje'e kain xi tetuan'an, ko xi Galión xro'an nge'e ndachro xa.

Ikjan Ndo Pablo tjajna Antioquia

¹⁸Ndo Pablo xrakuitu'e ndo itsjé nchakon tjajna Corinto ko tjume'e chjée ndo sen juajna sen kichuuna ko kuixin'in ndo naa ntābarco ixi sakjui ndo nunte Siria ko kao jan Priscila ko ndo Aquila. Tjume'e kuiji sen tjajna Cencrea ko nti'a ikjín jaa ndo Pablo ixi juakoxin ndo juinche'e ndo ti nge'e tsindachro ndo. ¹⁹Nchakon kuiji sen tjajna Éfeso kuintu'e ndo Pablo jan Priscila ko ndo Aquila ko sakjui ndo naa ni'ngo ko juao ndo ni judío tsixra'o nti'a. ²⁰Ko je'e nā kuinóatée nā ixi xrokuitu'e ndo nti'a, ko je'e ndo chro'a ndo. ²¹Méxin, nichje'e ndo nā ko ndachro ndo:

—Xrokonda tsake'é tjajna Jerusalén nchakon tsijí kia. Ko xrokjanna fjngo xrotsja'anta siá tsituexin ndo Dio.

¹18:8 *Ncháina* Señor *Ncháina Jesús o Ncháina Dio*

Tjume'e kuintu'e ndo na ko kuixin'in ndo ntabarco sakuixin ndo tjajna Éfeso. ²²Nchakon kuiji ndo tjajna Cesarea sakjui ndo tjajna Jerusalén ko bikitsje'e ndo sen titikaon Ncháina nti'a. Ko tuinxin bingajin ndo tjajna Antioquia. ²³Kuatsinga kaxin nchakon, kuachrjexin ndo nti'a ko bakji ndo kaxin tjajna nunte Galacia ko Frigia ko nichje'e ndo kain sen titikaon Ncháina Jesús ixi juaxruxin tsintee sen.

Ndo Apolos juako ndo ngajin ni tjajna Éfeso

²⁴Nchakon me'e naa ndo judío ndatin'in Apolos kuiji ndo tjajna Éfeso, ndo me'e tixinixin ndo tjajna Alejandría. Je'e ndo jian tjako ndo ko jian chúxin ndo xroon chijnie ndo Dio. ²⁵Je'e ndo no'e ndo cha'o ne'e Ncháina ko juaxruxin banichja ndo kondee ndo Jesús maski je'o no'e ndo xranchi batikitée ndo Juan chujni. ²⁶Ko ndo Apolos juako ndo ti ni'ngo ko xrakon'a ndo. Ko nchakon kuin'en jan Priscila ko ndo Aquila ti juako ndo, tjume'e kuachrjendaka'o sen ndo ko juinchekuen'en sen ndo ti nge'e xranoe'a ndo cha'o ne'e ndo Dio. ²⁷Tjume'e nchakon tjaun ndo Apolos satsji ndo nunte Acaya, sen kichuuna bingijna sen ndo ko ikjin sen naa xroon ngajin sen titikaon Ncháina ste nti'a ixi xrokuayé'e sen ndo jian. Ko nchakon kuiji ndo

nunte Acaya bingijna ndo ngajin sen ixi juasie ndo Dio ó tsikitikaon sen. ²⁸Ko stetin'en kain chujni, juakoxin ndo ixi ndako'a titikaon ni judío ko juacha ndo juako ndo ixi xroon chijnie ndo Dio chronga ixi nduaxin ndo Jesús ndo Cristo.

Ndo Pablo bake'e ndo tjajna Éfeso

19 ¹Xrabake'e ndo Apolos tjajna Corinto, ndo Pablo bakaji ndo tjajna ste nganito jna ko tjume'e kuiji ndo tjajna Éfeso ko nti'a kuetan ndo kueya ni titikaon chijnie ndo Dio. ²Ko tjume'e juanchangi'e ndo sen me'e:

—¿Á kuaye'enta Espíritue ndo Dio nchakon kuitikaonnta Ncháina?

Ko je'e sen juate'e sen:

—Na'i, jan'anna xratian'ina á jii Espíritue ndo Dio.

³Tjume'e juanchangi ndo Pablo: —¿Ngisen juachaxien bikitéexinta?

Ko je'e sen juate'e sen:

—Xranchi kuachronga ndo Juan, jaña bikitéena.

⁴*Ndachro ndo Pablo:

—Ndo Juan kuanchekitée ndo chujni ixi xrokjan na xrokuitikaon na ndo Dio ko juako ndo ixi xrokuitikaon na ngisen tsii tuenxin ndo, ko ndo xrokuui ndo me'e ndo Jesús, ndo Cristo.

⁵Kuin'en sen ji'i, me'e bikitée sen; ixi juachaxien Ncháina

Jesús. ⁶Tjume'e ndo Pablo bake'e itja ndo ngata'a jaa sen ko kuii Espíritue ndo Dio ngajin sen ko kuaxi sen nichja sen jée ngigua ti chúxin'a sen ko nichja sen nge'e kuajon ndo Dio. ⁷Ko sen xi me'e xranchi teyuu sen.

⁸Ko ní nchanitjao, ndo Pablo bake'e ndo ni'ngo judío nti'a ko bajako ndo ko baxronka'i ndo. Ko nichje'e ndo sen ko jian banchekuen'en ndo na xranchi jii juachaxin tetuan'an ndo Dio. ⁹Ko kaxin na tsango icha aséen na ko tjaun'a na tsitikaon na Ncháina Jesús ko chaxro'a kuanichja na ixi chijnie Ncháina ngajin kain chujni. Tjume'e ndo Pablo kuachrjendáa ndo ko sabikao ndo sen titikaon chijnie Ncháina ko kain nchakon bajako ndo ti jii naa escuela ndatin'in Tiranno. ¹⁰Jaña bajako ndo yuu nano, ko kain ni bake'e nti'a nunte Asia kuin'en na chijnie Ncháina Jesús, ni judío ko kaxon ni je'a judío. ¹¹Ko ndo Dio ícha juinche'e ndo ijíe ixra ixi ti kuanichja ndo Pablo. ¹²Ko itsjé na bakikao na pañuelo ko manta ngajin ndo Pablo ixi tsake'e itja ndo ko jaña bakikao na ngajin ni ni'e ko kain ichin chóna na kuachrje ichin ko espíritue Xixron'anxrée kuachrje kaxon.

¹³Ko kaxin ni judío bakaji na ko tjaun na tsantsje na espíritue Xixron'anxrée ko je'e na je'o ncheye'e na chujni ixi tjaun na xronichja na ixi juachaxien ndo Jesús. Ko bandache na espíritue Xixron'anxrée:

—Juachaxien ndo Jesús, ndo tjako ndo Pablo, tetuan'anna ja'a espíritue Xixron'anxrée tachrjexian nti'i.

¹⁴Jaña banche'e yaato chjen'en naa xi judío ndatin'in Esceba, xitaana tetuan'an. ¹⁵Tjume'e naa nchakon nichje'e na espíritue Xixron'anxrée. Ko espíritue me'e ndachro:

—Chuxinna ndo Jesús ko nónana ngisen ndo Pablo. Ko ja'a, ¿ngisen ja'a?

¹⁶Ko jaña xi chóna espíritue Xixron'anxrée chringanito xa na ko tsango soji xa juacha xa juincheni'e xa kain na. Ko turuchu na kuachrjexin na nchia ko tsikoni'e na. ¹⁷Ko kain ni judío ko ni je'a judío ste na tjajna Éfeso kuin'en na nge'e tsikon'en ko tsango xronka na ko ndachro na ixi tsango ijíe juachaxien Ncháina Jesús.

¹⁸Kaxon itsjé ni kuitikaon Ncháina bakiji na ko kuachronga na kain ti ixra ndako'a banche'e na. ¹⁹Ixi itsjé na banche'e xra tuso, ni me'e bakika'o na xroon banchekuanxixin na xra tuso ko juaaka na xroon stetsje'e kain chujni ste nti'a. Ko ti tjintee kain xroon me'e xranchi yuu ikánte mil tomi chika plata. ²⁰Ko chijnie Ncháina Jesús ícha jitingangi ko tjakoxin ixi nduaxin chóna chijni ijíe juachaxin.

²¹Ko ndo Pablo xraxaon ndo tsitsje'e ndo sen tjajna Jerusalén ko tsatsinga ndo nunte Macedonia ko Acaya.

Ko tsjexinja tsake'e ndo tjajna Jerusalén, satsji ndo tjajna Roma. ²²Ko xruan'an ndo yuu sen tingijna ndo satsji sen nunte Macedonia, sen me'e ndo Timoteo ko ndo Erasto, ko je'e ndo Pablo xrakuitu'e ndo nunte Asia kaxin nchakon.

Koñao ni tjajna Éfeso

²³Ko nchakon me'e itsjé ni tjajna Éfeso koñao nā ixi juaxruxin'a ste nā ixi chijnie Ncháina Jesús. ²⁴Ixi nti'a jii naa xi ndatin'in Demetrio ko je'e xa banchekonchjian xa ixi chika plata kaxin ni'ngo nchínchín kondee naa nchri diosa ndatin'in Diana, ko kueya tomi bajacha xa ko kaxon ni ché'e xrée xa. ²⁵Tjume'e jua'o xa ikaxin ni kuanche'e xrā me'e ko ndache xa nā:

—Ja'anta no'anta ixi ti ixrā nche'ena tjachana jian ko jaña juaxruxin stena. ²⁶Ko xranchi tikonnta ko tin'ennta ixi xi Pablo tjako xa ixi ídolo nchéñana je'a dio. Ko jaña ndache xa itsjé chujni ko je'a je'o nti'i tjajna Éfeso, kaxon nguixin nunte Asia. ²⁷Tsango chaxro'a ji'i ixi xraina tsitjáña xrā ko kaxon ningue nchri diosa Diana bā tsitjáña, ko ítsitikaon'a nā nchra ko tsitjáña juachaxien nchra nguixin nunte Asia ko nchijíi xasintajni.

²⁸Ko hora kuin'en nā ji'in, tsango koñao nā ko séen kuyako nā:

—Tsechón nchri Diana, santoe ni tjajna Éfeso.

²⁹Tjume'e tsango koñao kain ni tjajna Éfeso ko ningakon'en nā ndo Gayo ko ndo Aristarco, sen me'e yuu sen tsiki'xin nunte Macedonia. Ko itsé nā sen ko bingakjin nā sen bikao nā sen ngaxin'in ti tónaxin junta. ³⁰Tjume'e ndo Pablo tjaun ndo tixin'in ndo nti'a ixi xronichje'e ndo nā, ko sen titikaon Ncháina kuintue'a sen ndo itsji ndo. ³¹Kaxon ikaxin ni tetuan'an nunte Asia, ni chúxin ndo Pablo, xrue'en nā chujni ixi xronidache sen ndo Pablo ixi tsixin'a ndo nti'a. ³²Ko tjume'e ni tsixra'o nti'a ndachro nā naa nge'e, ko ikaxin nā jée chro nā ko koñao nā ko itsjé nā noe'a nā sonda xra'o nā nti'a. ³³Ko ikaxin ni judío ndache nā naa xi ndatin'in Alejandro nge'e jiton'en ko bāke'e nā xa ngusine ko je'e xa juakoxin itja xa ixi xrotenko nā ixi xronichjixin xa ni judío ngajin ni ste nti'a. ³⁴Ko hora juatsuan nā xi Alejandro ixi kaxon xa ni judío xa, kain nā kuyako nā xranchi yuu hora ko jal'in ndachro nā:

—Tsechón nchri Diana, santoe ni tjajna Éfeso.

³⁵Tjume'e xi secretario ni tjajna nti'a kuetuan'an xa xrotenko nā ko ndachro xa:

—Chujni tjajna Éfeso tin'ennta. Nchijíi nunte xasintajni no'e nā ixi ni tjajna Éfeso tayakon'en nā ningue nchri diosa Diana, tsikoña ixro kuixin ngajni.

³⁶Xro'an ngisen ndachro

ixi nduaxin'a ji'in. Méxin, tenkonta, ko xraxaonnta nge'e nche'lenta ³⁷ixi ni bikuunta nti'i nichjangié'a na ningoina ko nichjangié'a na santoina Diana. ³⁸Ko siá xi Demetrio ko ni nchexrée xa tjankata'a na ijie xrojan ngisen jii nti'i, méxin jii ni nchéña ijie, je'e na xrokuin'en na nge'e xrondachro xi Demetrio ko jaña sinchéña na ijie. ³⁹Ko siá jii inaa nge'e nta'inta juaxruxin, xrokonda xronichjanta nchakon xroxra'o kain na ko nchakon me'e tsoña ijie. ⁴⁰Xrokonda'i tsjakaxin kichuuna ko sinchetetona chujni ixi ba tsjangiina xi tetuan'an ixi ndako'a stentu'una.

⁴¹Ko tjume'e kuetuan'an xi secretario ixi satsji na ko jaña juexin sakjui ni tsixra'o nti'a.

Sakjui ndo Pablo nunte Macedonia ko nunte Grecia

20 ¹Nchakon juexin kain ji'in, tjume'e ndo Pablo kuiye'e ndo kain sen titikaon Ncháina Jesús nti'a ko ndachro ndo kaxin chijni ixi ícha xrochuntia sen Ncháina ko tjume'e sakjui ndo no nunte Macedonia. ²Ko nchijí ti no kuatsinga ndo, chaxro nichje'e ndo sen titikaon Ncháina ixi juaxruxin tsintee sen. Ko tjume'e kuiji ndo nunte Grecia. ³Nti'a kuitu'e ndo ní nchanitjao ko tjume'e xrokua ndo naa ntábarco saxrokjui ndo nunte Siria. Ko kono'e ndo ixi kaxin ni judío

ningakon'en na ndo ko xraxaon ndo cháña xrokjanxin ndo tutée ndo ko tsatsinga ndo nunte Macedonia. ⁴Ko sen bikao ndo Pablo, me'e ndo Sópater, ndo tjajna Berea, ndo Aristarco, ndo Segundo, ndo tjajna Tesalónica, ndo Gayo, ndo tjajna Derbe, ndo Timoteo, ko kaxon ndo Tíquico, ko ndo Trófimo, sen nunte Asia. ⁵Sen kichuuna kuitaon sen nti'a ko chonnaa sen tjajna Troas. ⁶Ko juexinja kuatsinga kia ine sen nutja chónnda'i ti tja'in nio, tjume'e kuixi'inna naa ntábarco ko kuachrjexinna tjajna Filipos ko kuatsinga na'ó nchakon, tjume'e juasona tjajna Troas ko nti'a kuetanna sen kuitaonxin ko nti'a kuitunana yaato nchakon.

Ndo Pablo sakjui ndo tjajna Troas

⁷Ko nchakon xrangíxixín semana xra'ona ixi xrochrijin nutja xraxaonxinna Ncháina Jesucristo. Ko ndo Pablo nichje'e ndo kain sen titikaon Ncháina Jesús ixi tjaun ndo saxrokjui ndo ndúyaxin, méxin xrajitjako ndo chjéja ngusine tiie. ⁸Ko piso noi nchia nti'a xrauxinna ko nti'a steche kueya xro'i. ⁹Ko nti'a jii naa chajan ndatin'in chán Eutico, chán me'e bake'e chán nunte ngata'a ventana. Ko ndo Pablo tsango sée nichja ndo, méxin, tsango chjée chán kotachrin. Ko ndatsikejua chán ko kue'e chán nunte ti nínxin piso ko hora kuatsi'in sen chán, ndatsiken'en

chán. ¹⁰Méxin, ndo Pablo xingajin ndo ko kuitsingata'a ndo chán ko joa ndo chán. Ko ndache ndo sen kichuuna:

—Xronka'intá, jichón chán.

¹¹Tjume'e ndo Pablo ikjan ndo bajin'in ndo ixi tsonchrijin ndo nutja sine sen, xroxraxaonxin sen Ncháina Jesucristo. Ko nichja ndo bingasáñajan ko tjume'e sakjui ndo. ¹²Ko chán tsike'e nunte sabikao sen chán jichón chán, ko kain sen juaxruxin kuitu'e sen.

Sajuixin ndo Pablo tjajna Troas ko kuiji ndo tjajna Mileto

¹³Jan'anna kuitaonxinna nti'a ko kuaana naa ntábarco ko juasona tjajna Asón ixi nti'a tsetanna ndo Pablo ixi ndachro ndo tsjixin ndo tutée ndo. ¹⁴Nchakon kuetanna ndo tjajna Asón, kuixin'in ndo ntábarco stetji jan'anna ko sakjuina tjajna Mitilene. ¹⁵Ko kuachrxjin nā nti'a, ndúyaxin kuatsingana nunte Quío ko nchakon yuxin juasona tjajna Samos ti no tachrje ikaxin ntábarco ko tjume'e sakjuina tjajna Trogilio ko nti'a jokénana. Ko kuatsinga naa nchakon juasona tjajna Mileto. ¹⁶Jaña junta'ana ixi ndo Pablo tjaun'a ndo sée xrobake'e ndo nunte Asia ko tjaun'a ndo xrokjui ndo tjajna Éfeso ixi tjaun ndo taka tsiji ndo tjajna Jerusalén ixi nti'a tsake'e ndo nchakon kia Pentecostés.

Nichje'e ndo Pablo sen tetuan'an ni'ngo tjajna Éfeso

¹⁷Hora bake'e ndo Pablo tjajna Mileto kuituan'an ndo ixi tsii sen tetuen'en ni'ngo tjajna Éfeso. ¹⁸Ko nchakon kuiji sen ndachro ndo:

—Ja'anta ó no'anta xranchi kuant'a nchakon xrangíxixín juaso nunte Asia. ¹⁹Ó no'anta ixi kain nchakon bake'é ngajinnta ko junta'a ixrā ngajin Ncháina Jesucristo ko juntajíe'a aséenna ko tsjanga ixi kueya juachjaon kua ixi ni judío tjaun nā xrojuinchenina nā. ²⁰Ko jan'an kuíntua'i juáko kain nge'e jian xrokonda xrokono'anta. Ko juako'anta ti xra'o kain itsjé chujni ko kaxon ndointa. ²¹Juintakuan'an kain ni judío ko kain ni je'a judío ixi xrokonda tsintu'e nā ti ndako'a nche'e nā ko xrochuntia nā ndo Dio ko Ncháina Jesucristo. ²²Ko jai satsji tjajna Jerusalén ixi Espíritue ndo Dio kotuanna ko nóna'i nge'e tsónna nti'a. ²³Je'o nóna ixi kain tjajna tsatsinga, Espíritue ndo Dio ndachijina ixi ni tjajna Jerusalén xroxraxin'inna nā ndo'achjiso ko tangi sinchenana. ²⁴*Ko ta'i juachjaon ixi maski tangi tsónna. Je'o juaxruxin tsake'é ixi sintajexin ti kotuanna Ncháina Jesús ixi tsjáko chijnie ndo, xranchi ndo Dio tjue'e ndo chujni.

²⁵ 'Ko jai nóna ixi ninaáanta, ni juako'anta juachaxien ndo Dio, ítsikon'aninta íjngo. ²⁶ Méxin, jai ntatjunta ixi xro'an ijje chónnda síá xrojannta ítsitikaon'anta. ²⁷ Ixi ó juako'anta kain nge'e tjaun ndo Dio, ko ítitjáña'i tsjáko xrojan nge'e. ²⁸ Tsje'enta xranchi jian take'énta ko tsje'enta sen kichuunta, sen ni'ngo, ixi Espíritue Dio tjáanta ndo ixra tayakon'ennta sen ste ningue Ncháina, sen kuenaxin ndo ixi jnié ndo. ²⁹ Ko ó nóna nchakon satsji jan'an, tsii kaxin ni sincheke'to sen ni'ngo xranchi kundanixra tinchje ba kutuchjon. ³⁰ Ko kaxin na ste na ngakjen'ennta sincheya na ko jaña sen ni'ngo xrorué'e sen na ko ítsitikaon'a sen Ncháina. ³¹ Méxin, tsje'enta, ko xraxaonnta ixi xranchi ní nano jan'an juentakuan'annta tiie ko nchakon ko tsjanga ko kuíntua'i juentakuan'annta ti jian. ³² 'Ko jai ja'anta kichianna, ngaya itja ndo Dio takéenta ko kaxon tsingijnaxinnta ndo chijnie ndo ixi je'e ndo tjua'anta ndo. Ko je'e ndo tsango chónnda ndo juachaxin tsingijnanta ndo ixi tsaye'enta kain nge'e ti tjaun ndo ti xrochjée ndo kain sen chujnie ndo ti tjúá aséen sen. ³³ Jan'an tjaun'a tomie na ni mantée na. ³⁴ Ja'anta no'anta jian ixi jan'an tjána junta'axin ixra ko kuenaxin nge'e xrokondana ko kaxon nge'e xrokonde'e sen riki'an. ³⁵ Jaña juako

ngajinnta ixi sinche'enta ixra ko tsingijnanta ni xro'an nge'e chónnda nge'e. Ko xraxaonnta ti tsindachro Ncháina Jesús: "Ícha juaxruxin take'e sen tajon, ixi sen tayé'e."

³⁶ Ko juexin ndachro ndo Pablo ji'i, bake'exin ntatuchi'in ndo ko nichje'e ndo ndo Dio ko kaxon kain sen. ³⁷ Tjume'e kain sen tsjanga sen, joa sen ndo ko kuitoxin sen ndo. ³⁸ Ko tsango koni'e aséen sen ixi chronga ndo ítsikon'a sen ndo íjngo. Tjume'e bikao sen ndo ti no jii ntabarco ko sakjui ndo.

Sakjui ndo Pablo tjajna Jerusalén

21 ¹ Nchakon kuintu'ana sen kichuuna, tjume'e kuixi'inna ntabarco ko sakjuina nunte Cos. Ko ndúyaxin sakjuina tjajna Rodas, ko nti'a sakjuixinna tjajna Pátara. ² Tjajna Pátara kuitjána naa ntabarco satsjixinna no nunte Fenicia ko kuixi'inna ntabarco me'e ko sakjuina. ³ Nchakon kuatsingana nti'a bikona nunte Chipre ko kuatsingana ndatsjonxin ikjon ko xrabikonna nunte Siria. Tjume'e ntabarco sakjui ntaa tjajna Tiro ixi xrokonda xroxingajin nge'e tjinga ntai ti tjajna me'e, ko nti'a kuixi'inna tjajna. ⁴ Ko kuitjána sen titikaon Ncháina ko nti'a kuitunana ngajin sen yaato nchakon. Ko Espíritue ndo Dio juincheno'e sen ixi xrondache sen ndo Pablo satsji'a

ndo tjajna Jerusalén. ⁵Ko juexin kuatsinga ti yaato nchakon me'e, kuachrjexinna nti'a kainna ko kain sen titikaon Ncháina Jesús ko janchri'e sen ko chjen'en sen bikaanxina sen ngande'e tjajna ko ngande'e ndachaon bake'exinna ntatuchi'inna nichja'ana ndo Dio. ⁶Ko tjá'ana sen juajna ko bajfina ntábarco ko je'e sen ikjan sen ndo'a sen.

⁷Ko juasona tjajna Tiro ko tjajna Tolemaida. Nti'a tjá'ana juajna sen titikaon Ncháina ko nti'a kuitunana ngajin sen naa nchakon. ⁸*Ko ndúyaxin ndo Pablo ko jan'anna sajuixinna nti'a, sakjuina tjajna Cesarea. Nti'a ikuina ndo'a ndo Felipe, naa ndo tjako chijnie Ncháina Jesús. Je'e ndo naa sen yatō sen tingijna kuinche'e Ncháina Jesús ko kuitunana ndo'a ndo. ⁹Ndo Felipe kuachóna ndo noó nchrichajen'en ndo, nchri xratutee'a, nchri me'e tayé'e nchrichan chijnie ndo Dio ti tjaun ndo tsono'e chujnie ndo. ¹⁰*Nti'a kuinteena itsjé nchakon ko tjume'e kuiji naa ndo tayé'e chijnie ndo Dio ko ndo me'e ndatin'in ndo Agabo, ndo nunte Judea. ¹¹Kuiji ndo kuitsjenana ndo ko itsé ndo tjuā tingatóxin ndo Pablo ko tjuā me'e kuintexin ndo tutée ndo ko itja ndo ko ndachro ndo:

—Espíritue ndo Dio ndachro ixi ni judío ja'in sinchekao na

nchée tjuā ji'i ko tsikao na ndo ngajin ni je'a tjajna judío.

¹²Juexin kuin'anna ti ndachro ndo Agabo, tjume'e jan'anna ko ni tjajna Cesarea kuinóatánana ngajin ndo Pablo ixi tsji'a ndo tjajna Jerusalén.

¹³Ko juatingíexin ndo Pablo:

—¿Sonda ncheni'enta aséenna ixi ritsjanganta? Jan'an je'a je'o xrochon'an tsinteenana, kaxon jan'an tsenixinna kondeexin Ncháina Jesús nti'a tjajna Jerusalén.

¹⁴Ko jan'anna juacha'ina xrokuitikaonna ndo, méxin kuintu'ana ndo satsji ndo ko ntatjanna ndo:

—Tson'en ti tjaun Ncháina Jesús.

¹⁵Ko kuatsinga kaxin nchakon xakonnana ko sakjuina tjajna Jerusalén. ¹⁶Ko biki'ana kaxin sen titikaon Ncháina, sen tjajna Cesarea. Sabiki'anna sen ndo'a naa ndo tjajna Chipre ndatin'in ndo Mnasón. Je'e ndo ó sa'ó titikaon ndo Ncháina Jesús ko kuajon ndo ndo'a ndo kuitunana.

Ndo Pablo kuitsje'e ndo ndo Jacobo

¹⁷Nchakon juasona tjajna Jerusalén sen kichuuna jian nichja'nana sen. ¹⁸Ko ndúyaxin biki'ana ndo Pablo bikitsja'ana ndo Jacobo, ndo kichuu Ncháina Jesús, ko kaxon nti'a ste kain sen kichuuna tetuan'an ni'ngo.

¹⁹Ndo Pablo chjée ndo sen juajna ko beki'e ndo sen kain nge'e juinche'e ndo Dio nchakon juako'e ndo ni je'a judío.

²⁰Juexin kuin'en sen ji'in, kuajon sen juasaya ngajin ndo Dio, ko ndache sen ndo Pablo:

—Kichianna, ja'anta ó bikonta ixi jii itsjé mil ni judío ó titikaon nā ndo Jesús ko kain nā ndachro nā ixi xrokonda kaxon tsitikaonna ley kuajon ndo Moisés. ²¹Ko jai tsikin'en nā ixi ja'anta juinchekue'ennta ni judío ste tjajna ícha ikjín ixi tsitikaon'a nā ti ley juako ndo Moisés ko kaxon ndachenta nā ixi xrochjé'a nā chji'e ni judío chjen'en nā ko xrokonda'i tsitikaon nā ti titikaon ni judío. ²²¿Nge'e sinta'ana ixi tsin'en nā ixi ó jui'inta? ²³Méxin, cháña ja'in nche'enta. Nti'i jii noó sen tjaun sinche'e sen ti ó ndache sen ndo Dio. ²⁴Tiku'unta sen ko tjenganta 'nā kain nge'e xrokonda sinche'e sen ti tontjúa aséen sen ko ti ikjín jaa sen, tjenganta 'nā ti tsoxienxin ko jaña tsono'e kain sen kichuuna ixi nduaxin'a kain ti nichja nā ti ja'anta nche'enta ko jai tsikon sen ixi ja'anta titikaonnta ley. ²⁵*Ko ni je'a judío, ni ó tsikitikaon Ncháina Jesús ó kjin'anna nā naa xroon ixi tsa'i nā juachjaon ixi kain ji'in. Je'o sine'a nā ntao tsikinixin'en ídolo ko sine'a nā ijnī ko ntau'e iko tsikintji'a jnié

ba, ko xrochónda'i nā inaa nchri o xi je'a ndoxi'e o janchri'e nā.

Itsé nā ndo Pablo ti ni'ngo

²⁶Tjume'e ndo Pablo sabikao ndo sen noó ko ndúyaxin juexin kontjúa sen kao je'e ndo. Ko tjume'e kuixin'in ndo ni'ngo ixi xrochronga ndo ixi juexin kontjúa sen ko xrobikao ngujngu sen nge'e tixinixin'en ndo Dio tsayé'e xitaana.

²⁷Ó xroxetja yaato nchakon, tjume'e kaxin ni judío tsiki'xin nunte Asia bikon nā ndo Pablo ngaxin'in ni'ngo. Ko tjume'e juinchekateya nā kain chujni tjajna ko itsé nā ndo Pablo. ²⁸Ko stekoyako nā ko ndachro nā:

—Kainnta, ni tjajna Israel, tingijnananta. Xi ji'in ichrji xa nguixin nunte ko tjako xa nge'e je'a jian kondee tjajnaína, ko titikaon'a xa ley kuetuan'an ndo Moisés, ko titikaon'a xa ningoina. Ko jai tsixraxin'in xa kaxin ni griego ko nchekitja xa ngaxin'in ni'ngo tjúa.

²⁹*Jaña ndachro nā ixi seno tsikikon nā chrikao ndo Pablo ndo Trófimo tjajna Éfeso ko xraxaon nā ixi ndo Pablo tsikikao ndo xa ni'ngo.

³⁰Ko nchijí tjajna koñaon nā ko kain nā ikjui nā itsé nā ndo Pablo ko bingakjin nā ndo ngandangí nduja ni'ngo ko bije'e nā ntachja ni'ngo. ³¹Ko tjaun nā naaxrokónaxón nā ndo ko naa xi

comandante tetuan'an xi soldado romano kuin'en xa ixi nchijí t'ajna Jerusalén stekoña nā. ³²Tjume'e xi comandante bikao xa xi soldado ko ni tetuen'en xa ko binga nā ikjui nā ti ste kain nā. Ko hora bikon nā ixi ó kuiji xi comandante ko xi soldado kuintu'e nā ndo Pablo, ko í juaya'i nā ngajin ndo. ³³Ko xi comandante konchjiñe'e xa ko itsé xa ndo Pablo ko kuetuan'an xa ixi tsinteexin nā ndo yuu chika cadena. Ko tjume'e juanchangi'e xa nā ngisen je'e ndo ko nge'e tsjinche'e ndo. ³⁴Ko chujni tsixra'o nti'a, kaxin nā kuyako nā naa nge'e ko ikaxin nā íjngo nge'e. Ko xi comandante tienxin'a xa sonda jaña stench'e nā ixi tsango tuyako nā. Tjume'e kuetuan'an xa ixi satsikao xa ndo Pablo ti no jii cuartel. ³⁵Ko bijikao xa ndo ti tjasoxinni nchia, xrokonda kuama xa ndo Pablo ixi tjaun nā xrojuaya nā ngajin ndo. ³⁶Ko kain ni sterué'e ja'in stetoyako nā:

—Naatónaxónnta xa.

Ndo Pablo chronga ndo ngajin nā ixi chóna'i ndo ijie

³⁷Ko hora xroxaxin'in nā ndo Pablo ti jii cuartel, juanchangi'e ndo Pablo xi comandante ko ndachro ndo:

—¿Á chao xronichja ngajinnta?

Ko je'e xa juatingéxin xa ko ndachro xa:

—Ja'a, ¿á no'a nichja ngigua griego? ³⁸Méxin, ¿á je'a ja'a xi t'ajna Egipto, xi juinchekateya chujni ko sabikao noó mil ni ña'i ntajie?

³⁹Tjume'e juate'e ndo Pablo ko ndachro ndo:

—Na'i, jan'an naa xi judío jongínaxin t'ajna Tarso, nunte Cilicia. Jan'an juixin naa t'ajna tsango tjintee. Ko tjanča'a ixi tintunāna xronichja'a chujni ji'i.

⁴⁰Tjume'e xi comandante kuajon xa juachaxin ko ndo Pablo bake'exin tutée ndo ti jii ti tajixinni nchia ko itja ndo juakoxin ndo ixi xrotenko nā. Tjume'e kuita nā ko kuaxi ndo nichjexin ndo nā ngigua hebreo ko ndachro ndo:

22 ¹—Ja'anta kichuuna ko sen tachrí, tin'ennta nge'e xrondachrjan ixi jan'an chonda'i ijie.

²Ko kuin'en nā ixi nichja ndo ngigua Hebreo ko ícha tenko nā. Ko ndachro ndo Pablo:

³*—Jan'an naa xi judío jongínaxin t'ajna Tarso nunte Cilicia. Ko nti'i bangíxin t'ajna Jerusalén ko juintakuanxin ngajin ndo Gamaliel ko titika'on kain ti tjako ley tsikitikaon sen xranchrjen. Ixi jan'an ícha junta'a jian xrée ndo Dio ixi nchijí aséenna xranchi ja'anta nche'enta jai. ⁴*Jan'an sa'ó bakengi ko bakoña'uan sen titikaon Ncháina Jesús ko

naabakóñaxón sen ko baxraxin'in xi ko nchri ndo'achjiso. ⁵Ko xitaana tetuan'an ko kain ni tachrí tayakon'en ni'ngo judío no'e nā kain ji'i ixi je'e nā chjána nā xroon tsayé'e sen kichuuna judío ste tjajna Damasco. Tjume'e sakjui nti'a ixi bijée sen titikaon Ncháina ixi xrobikian sen nti'i tjajna Jerusalén ixi tangi xrobikaon sen.

Xranchi kuaxi kuitikaon ndo Pablo Ncháina

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶'Nchakon juaso tjenka tjajna Damasco xranchi ngusine nchakon tuinxin ngandajinna tsango bingasáña naa xro'i kuixin ngajni. ⁷Ko kuaritsinga nunte ko tuinxin kuin'an naa téé sen nichja ko ndachro: "Saulo, Saulo, ¿sonda rua'nana ko sonda ningakonnana?" ⁸Ko jan'an juanchangi: "¿Ngisen ja'anta?" Ko juate'e ndo: "Jan'an ndo Jesús tjajna Nazaret, ndo ja'a tengia ko ningakon'én." ⁹Ko sen biki'an bikon sen xro'i ko xronka sen ko je'e sen tsikien'a sen téé sen nichja. ¹⁰Ko jan'an juanchangi: "¿Nge'e tjauannta sinta'a?" Ko juate'e ndo ko ndachro ndo: "Taya satjia ko tixin'ia tjajna Damasco ko nti'a xrontatjua kain nge'e sinche'e." ¹¹Ko kondeexin xro'i me'e í bikon'a, méxin, sen biki'an bingatséna sen ko sabiki'an sen tjajna Damasco.

¹²'Nti'a bake'e naa ndo ndatin'in ndo Ananías, ndo me'e jian kuitikaon ndo ley tsikajon ndo Moisés. Ko kain ni judío jii tjajna Damasco tsango chónde'e nā ndo juasaya. ¹³Ko ndo Ananías kuii ndo kuitsjena ndo ko hora kuiji ndo ndachijina ndo: "Kichian Saulo, taye'é juachaxin ixi fñngo tsikuan." Ko nduaxin tuinxin bikon. ¹⁴Ko ndachijina ndo: "Ndo Dio kuitikaon sen xrachreina kuincha'a ndo ja'a ixi tsono'a nge'e tjaun ndo ko ixi tsikuan ndo tsango jian ko tsin'en ti xronichja ndo. ¹⁵Ko ja'a xrochronga nge'e nduaxin bikuan ko nge'e kuin'en ngajin kain ni jii ngata'a nunte. ¹⁶Ko jai í chuen'a ícha. Taya ko tikitéexian nombrée Ncháina Jesucristo ixi me'e tsijmaxin jía."

Ndo Dio tajon ndo ixra ngajin ndo Pablo

¹⁷'Ko nchakon ikjanna tjajna Jerusalén tjume'e ikjui ni'ngo kuinichja'a ndo Dio ko bikon Ncháina, ¹⁸ko ja'in ndachijina ndo: "Jaiko tachrxexian tjajna Jerusalén ixi chujni nti'i tsitikaon'a nā chijnina tsjakoa ja'a." ¹⁹Tjume'e jan'an ndachrjan: "Ncháina, je'e nā no'e nā ixi seno jan'an bakji kain ni'ngo ko kuatse sen titikáoan ja'a ko baxraxin'in sen ndo'achjiso ko bajaya ngajin sen. ²⁰*Nchakon naakóñaxón nā ndo Esteban, ndo

nche'e xráa, banichja chijnia, jan'an kaxon nti'a bake'é ko ndachrjan ixi chao ndatsen'en ndo ko jan'an tsja'a mantée ni kóna ndo.” ²¹ Ko Ncháina ndachijina ndo íjngo: “Satjia ixi xroxruan'an ikjín sinchekuen'én ni je'a judío.”

Ndo Pablo jichón'en ndo nge'e xichro xi comandante

²² Ni tsixra'o je'o kuin'en na kain ji'i ko tjume'e kuaxi na kuyako na:

—Tsen'en xi ji'i, jan'anna tjaun'ana tsechón xa.

²³ Ko ícha stetoyako na ko stetjánka na mantée na ko kaxon stetjánka na inche. ²⁴ Ko xi comandante kuetuan'an xa ixi xroxra'in'in na ndo Pablo ngaxin'in cuartel. Ko kuetuan'an xa ixi tsande'e na ndo ixi jaña tsono'e xa sonda ningakon'en na ndo. ²⁵ Ko juexin kuintee na ndo ixi tsjaya na ngajin ndo, tjume'e ndo Pablo ndache ndo xi capitán jii nti'a:

—¿Á jii juachaxin tsjayanta ngajin naa xi romano, xratóñe'a xa ijie?

²⁶ Ti kuin'en xi capitán ji'i, ikjui xa kuichronga xa ngajin xi comandante ko ndachro xa:

—Tsjé'é nge'e sinche'e ixi xi ji'i naa xi romano xa.

²⁷ Tjume'e xi comandante konchjiñe'e xa ngajin ndo Pablo ko juanchangi xa:

—¿Á nduaxin ja'a naa xi romano?

Ko Ndo Pablo juate'e ndo:

—Jaán, nduaxin.

²⁸ Xi comandante ndachro xa:

—Jan'an juenga 'na itsjé tomi ixi kónana naa xi romano.

Tjume'e ndachro ndo Pablo:

—Jan'an jongínaxin nti'a.

²⁹ Ko tjume'e ni xrojuaya ngajin ndo Pablo bingaxinton na ko kaxon xi comandante ixi kuin'en na ixi ndo Pablo naa xi romano. Ko xronka na ixi tsixra'in'in na ndo ndo'achjiso.

Ndo Pablo nichje'e ndo ni tetuan'an ni judío

³⁰ Ko ndúyaxin xi comandante tjaun xa tsono'e xa nge'e ijie juankata'a ni judío ngajin ndo Pablo. Tjume'e koxindanga xa chika cadena jichroxin ndo ko kuetuan'an xa ixi xroxra'o kain xitaana tetuan'an ko kain xi tetuan'an ni judío, ko tjume'e kuantsje xa ndo Pablo ko bake'e xa ndo ti ste kain na.

23 ¹ Tjume'e ndo Pablo jian tsje'e ndo ni tituan'an ni judío ko ndachro ndo:

—Kichuuna, ndo Dio jitsje'e ndo ixi jian junta'a jan'an kain nchakon.

² Ko xi Ananías, xitaana tituan'an, kuituan'an xa ngajin ni ste tjenja ndo Pablo ixi tsande'e na itja na ro'a ndo. ³ *Ko juate'e ndo Pablo:

—Ndo Dio tsjaya ndo ngajinnta kaxon ixi ndako'a nche'enta.

Ja'anta ritjénnta ixi sinchéñanta jje xranchi tituan'an ley. Méxin, ¿sonda titikaon'anta ley ko kuituan'annta bikaonna?

⁴Tjume'e ni ste nti'a ndachro n̄a:

—¿Á jaña nichjangí'e xitaana tetuan'an ne'e ndo Dio?

⁵Ko ndachro ndo Pablo:

—Kichuuna, jan'an nóna'i á xi jji' ndotaana ícha tetuan'an, ixi ndachro xroon chijnie ndo Dio: “Xronichjangíe'a chujni tituen'en tjajnána.”

⁶*Ko ndo Pablo kono'e ndo ixi kaxin ni jji nti'a ni partidoe xi saduceo, ko ikaxin n̄a ni partidoe xi fariseo. Ko séen ndachro ndo:

—Kichuuna, jan'an naa ni fariseo ko sen nía kaxon fariseo sen. ¿Sonda ja'anta nchekamaninta ijje ixi jan'an titika'on xroxechón ni tsiken'en?

⁷Ko juexin ndachro ndo jji', tjume'e ni fariseo ko ni saduceo kuaxi juakaxin kichuu n̄a ko je'a naxraje'o xraxaon n̄a, méxin chjeya n̄a. ⁸*Ixi ni saduceo ndachro n̄a xroxechón'a ni tsiken'en ko kaxon ndachro n̄a xro'an sen ángel jii ko xro'an espíritu. Ko ni fariseo titikaon n̄a kain me'e. ⁹Tjume'e kain n̄a kuintee n̄a, ko kaxin xi fariseo tjako ley bingatjen xa ko ndachro xa:

—Xi jji'in, jan'anna xro'an nge'e ti ndako'a kuitjána juinche'e xi jji'in. Á nchéxin naa espíritu o naa ángel nichje'e xa.

¹⁰Ko tsango koñao chujni ste nti'a. Méxin xi comandante xronka xa ixi batsoña n̄a ndo Pablo, ko kuetuan'an xa ixi satsikao xa ndo ti jii cuartel.

¹¹Ko tiie me'e konoxin Ncháina ngajin ndo Pablo, ko ja'in ndachro ndo:

—Xronka'ia Pablo ixi xranchi juakua chijnina nti'i tjajna Jerusalén, jaña kaxon tsjakoa tjajna Roma.

Juao n̄a ixi naatsóñaxón n̄a ndo Pablo

¹²Ndúyaxin kaxin ni judío xraxaon n̄a xranchi naatsóñaxón n̄a ndo Pablo. Ko ndachro n̄a ixi nombrée ndo Dio nduaxin tson'en jji' ko xro'an nge'e sine n̄a ko xro'an nge'e tsi'i n̄a tsjexinja tson'en ti xraxaon n̄a. ¹³Ko xranchi yuu ikán^k n̄a xraxaon n̄a ixi jaña sinche'e n̄a.

¹⁴Tjume'e ikjui n̄a ti ste xitaana tituan'an ko ni tetuan'an ni judío ko ndachro n̄a:

—Jan'anna juaona ixi nombrée ndo Dio tson'en jji'in, sine'ana ko tsi'ana tsjexinja naatsóñaxónna xi Pablo. ¹⁵Méxin, ja'anta ko kaxin ni tituen'en ni judío tjanche'enta xi comandante ixi tsika'o xa xi Pablo ndúya

^k23:13 *ikán* veinte

23:6: Hch. 26:5; Fil. 3:5. 23:8: Mt. 22:23; Mr. 12:18; Lc. 20:27.

ngajinnta, xrondachronta ixi tjaunnta ícha tsono'anta kondee je'e xa ko jan'anna xrochon'anna ngatja cha'o ko naatsóñaxónna xa ko ítsi'a xa nti'i.

¹⁶Ko naa chán kuen ndo Pablo tsikin'en chán nge'e tjaun nā sinchekao nā ndo Pablo, méxin ikjui xjan ti cuartel kuichronga chán nge'e kuin'en chán stetjao nā. ¹⁷Tjume'e ndo Pablo kuiye'e ndo naa xi capitán ko ndachro ndo:

—Tiku'a chán ji'i ngajin xi comandante ixi chónnda chán naa nge'e xrochronga chán ngajin xa.

¹⁸Ko xi capitán sabikao xa chán ti jii xi comandante ko ndachro xi capitán:

—Xi Pablo jii ndo'achjiso ndachijina xa ixi tsikian chán ji'in nti'i ixi tjaun chán xrontatjua chán naa nge'e.

¹⁹Tjume'e xi comandante itsé xa itja chán ko kuachrjendaka'o xa chán ko juanchangi xa:

—¿Nge'e tjaun xrondachijiana?

²⁰Tjume'e ndachro chán:

—Ni judío tjaun nā tsjanacha'a nā ixi ndúya ndúyo tsiku'a ndo Pablo ti ste ni judío tituan'an. Ko xrondachro nā ixi tjaun nā tsjanchangí'e nā ndo Pablo ikaxin nge'e. ²¹Titikaon'a ja'a ti ndachro nā ixi xranchi yuu ikán xi imao xrochon'en xa ngatja cha'o ko nduaxin nombrée ndo Dio sine'a xa ko tsi'a xa nge'e tsjexinja naatsóñaxón xa ndo Pablo. Ko jai stechón'en xa nge'e xichrua ja'a.

²²Ko xi comandante kuetuen'en xa chán xrondache'a chán ninaa ngisen nge'e chronga chán ngajin xa.

Xro'an nā ndo Pablo ngajin xi gobernador Félix

²³Tjume'e xi comandante kuiye'e xa yuu xi capitán ko kuetuan'an xa ixi tsjejo xi capitán yuu ciento chujni tsjixin tutée ko yuu ikán ko ní ite xi tseta'a kunxin ko yuu ciento xi tsikao chika lanza, ko satsji xa tjajna Cesarea xranchi hora nā tiie. ²⁴Ko kuetuan'an xa sinchekama nā kunxin tseta'a ndo Pablo ko ndachro xa ixi xro'an nge'e tson'en ndo ko jian tsiji ndo ti jii xi gobernador Félix. ²⁵Ko xi comandante ikjin xa naa xroon, ndachro:

²⁶“Jan'an xi Claudio Lisias xruan'an juajna ngajinnta Félix gobernador. ²⁷Ni judío nti'i itsé nā xi ji'i ko tjaun nā naaxrokóñaxón nā xa. Ko hora konóna jan'an ixi je'e xa naa xi romano, biki'an xi soldado ko bingijna xa.

²⁸Ko tja'on tsonóna nge'e ijie chónnda xa, méxin, biki'an xa ngajin ni tetuan'an ni judío. ²⁹Ko konóna ixi tjankata'a nā xa ijie ixi ley chónnda nā. Ko xro'an ijie chónnda xa tsikinixin'en ixi naaxrokóñaxón nā xa o xroxraxin'in nā xa ndo'achjiso. ³⁰Tjume'e kuin'an ixi ni judío xraxaon

na naaxrokóñaxón na xa, méxin xruan'an xa ngajian ko kuetuan'an kain ni me'e itsji na ngajian ko xrontatjua na nge'e ijie chóna xa."

³¹ Ko ni soldado juinche'e na xranchi kotuen'en na ko sabikao na ndo Pablo tiie me'e tjajna Antípatris. ³² Ko ndúyaxin xi soldado kui'xin tutée ikjan xa ti cuartel. Ko xi steta'a kunxin sabikao xa ndo Pablo. ³³ Ko nchakon kuiji na tjajna Cesarea kuajon na xroon tsikjin xi gobernador ko kaxon kuajon na ndo Pablo ngajin xa. ³⁴ Ko juexin juincheckuanxin xi gobernador xroon, tjume'e juanchangi xa no tjajnéé ndo Pablo ko kono'e xa ixi tjajnéé ndo tjajna Cilicia, ³⁵ ko ndachro xa:

—Tjume'e tsin'an nge'e xrondachrua tsja ni tjankata'a ijie.

Ko kuetuen'en xa ikaxin xi soldado tsikao xa ndo Pablo naa nchia tsijinchéña xi Herodes.

Ndo Pablo nichja ndo ngajin xi Félix

24 ¹ Kuatsinga na'ó nchakon, tjume'e xi Ananías, xitaana tsango tituan'an, kuiji xa tjajna Cesarea. Kaxon bikao xa kaxin ni tetuan'an ni'ngo ko naa xi nchéña ijie ndatin'in Tértulo. Xi me'e nichje'e xa xi gobernador ko tjankata'a xa ijie ngajin ndo Pablo. ² Nchakon bikao na ndo Pablo, xi Tértulo kuaxi xa

bankata'a xa ijie ngajin ndo Pablo ko ndache xa xi Félix:

—Gobernador ixi juasianta tsango juaxruxin stena ko juasiaa ja'anta ixi tsango jian no'anta tituan'annta tjajnanana. ³ Tsango jian ja'anta Félix. Ko juasianta ixi kain nge'e chjánananta.

⁴ Tjaun'ana sintachrjan'ananta, méxin, tinóatánana ixi nchion tin'ennta nge'e xrondachrjana.

⁵ Xi ji'in jii xa xranchi naa ichin tinga nguixin no ko ncheye'e xa ni judío ko ncheketo xa na. Je'e xa tituen'en xa ni titikaon chijnie naa xi tsiki'xin tjajna Nazaret.

⁶ Je'e xa kaxon xrojuincheckitja xa ni'ngo ko jan'anna itséna xa ko xrojuintañana ijie ngajin xa xranchi tituan'an ley chondana.

⁷ Ko tjume'e xi comandante Lisias juike'e xa ko kuantsjenana xa xi Pablo. ⁸ Tjume'e kuetuan'an xi comandante ixi ni tjankata'a ijie ngajin xi Pablo tsij na ngajinnta. Ja'anta chao tjanchangl'enta xi Pablo, me'e tsono'anta jian nge'e ijie chóna xa.

⁹ Ko ndachro kain ni judío jii nti'a:

—Kain ji'i nduaxin.

¹⁰ Tjume'e xi gobernador juakoxin tjja xa ixi xronichja ndo Pablo. Ko ndachro ndo Pablo:

—Juaxruxin xrontatjunta ixi xro'an ijie chonda ixi nóna ja'anta nduaxin jian nchéñanta ijie kondee tjajna nti'i ko itsjé nano tituan'annta nti'i.

¹¹ Ja'anta kaxon xrokono'anta ixi nandá chóna teyuu nchakon

juaso tjajna Jerusalén ixi nti'a tsajonxin juasaya ngajin ndo Dio. ¹²Ko ni tjankata'ana na ijie jai, kuitja'ina na ritetoki'an xrojan chujni, ko nichjangia'i chujni ste ni'ngo ijie ko kaxon ni ste ni'ngo nchín ko chujni tjajna xro'an nge'e ntatjanna. ¹³Ko ni ji'i jua'i xrondachro na ixi jaña junta'a. ¹⁴Ti nduaxin ndachrjan ixi nta'a ixra ngajin ndo Dio, ndo bakitikaon sen tachri'nana xranchi tetuan'an cha'o jian. Ko je'e na ndachro na ixi ndako'a nge'e titika'on. Ko kaxon titika'on kain nge'e jitaxin ley ko titika'on nge'e tsikjin sen kuanichja chijnie ndo Dio ó sa'ó. ¹⁵Kaxon titika'on ndo Dio xranchi titikaon je'e na ixi ndo Dio sinchexechón ndo kain ni jian ko kaxon kain ni ña'i. ¹⁶Méxin, taa juachjaon ixi kain nchakon tjúa tsake'e aséenna ngajin ndo Dio ko ngajin chujni. ¹⁷*Kuatsinga kaxin nano kuaji jée tjajna, ko jai ikjanna tjajnana ixi tsajon tomi ngajin ni nóa jii tjajnana ko kaxon tsajon juasaya ngajin ndo Dio. ¹⁸Ko bake'é ngaxin'in ni'ngo, ko tjume'e kaxin ni judío tsik'i'xin nunte Asia kuitjana na nti'a ko hora me'e juexin juntatjúá aséenna ko tsjé'a chujni riki'an ko xro'an ngisen kuətōki'an. ¹⁹Ko siá me'e xrojuinta'a, ni me'e xrokuji na nti'i xrokjuankata'ana na ijie. ²⁰Ko ni ste nti'i xrochronga na

nge'e ijie richonda siá nduaxin xrojan ti ndako'a junta'a.

²¹*Ánchéxin xrondachro na ixi nchakon bake'e ngajin na séen kuyako ko ndachrjan jan'an: “Jai stenchéñantana ijie ixi titika'on xroxechón ni tsiken'en.”

²²Ko juexin kuin'en xi Félix nge'e ichro na, ko je'e xa jian no'e xa nge'e xrondachro chijni tjako ndo Pablo, méxin juinchéña'i xa ijie ngajin ndo Pablo ko ndachro xa:

—Tsija xi comandante Lisias me'e tsjexin tsonóna nge'e ijie tsama xi ji'i.

²³Ko kuetuen'en xa xi capitán ixi tsendáa xa ndo Pablo ko chao tsaji ndo ko tsayé'e ndo sen chúxin ndo, tsiji sen tsitsje'e sen ndo.

²⁴Ko kuatsinga kaxin nchakon, bijikao xi Félix janchri'e xa nchri Drusila, nchri me'e naa nchri judía. Ko kuetuan'an xa tsjirué'e na ndo Pablo ixi xrochronga ndo xranchi chao xrochuntia na ndo Jesucristo. ²⁵Ko ndo Pablo juako ndo xranchi sinche'e na jian ko xranchi tsetuen'en na aséen na ko sinche'a na ti ndako'a ko xranchi tsii nchakon ndo Dio sinchéña ndo ijie ngajin kain chujni. Ko xi Félix kuin'en xa, me'e xronka xa, ko ndachro xa: —Jai satjia ko tjume'e tsiya'a naa nchakon ti xro'an ixra xrochondana.

²⁶Ko xi Félix tjaun xa ixi ndo Pablo xrokuajon ndo tomi ngajin

xa; me'e xrokuajanda xa ndo, méxin, nanaó bakiye'e xa ndo. ²⁷Ko jaña kon'en ko kuatsinga yuu nano, ko xi Félix juinche'e xa nge'e tjaun ni judío, méxin kuintu'e xa ndo Pablo ngaxin'in ndo'achjiso ko tjume'e kuintu'e xa ti ixra kuanche'e xa ko naa xi ndatin'in Porcio Festo kuayé'e xa ixra me'e.

Ndo Pablo jii ndo ngajin xi Festo

25 ¹Xi Festo kuiji xa tjajna Cesarea ixi tsjangixin xa sinche'e xa ixra gobernador ko nchakon nínxin sakjui xa tjajna Jerusalén. ²Ko xitaana tetuan'an ko kaxin ni judío tsango tetuan'an juankata'a na ijie ngajin ndo Pablo. ³Ko kaxon kuinóatée na xrokuetuan'an xa xrokjui ndo Pablo tjajna Jerusalén ixi ó tsijao na ixi xroxruan'an na kaxin xi xrochon'en xa ngatja cha'o ko naatsónaxón xa ndo Pablo. ⁴Ko xi Festo juate'e xa ixi ndo Pablo jii ndo ngaxin'in ndo'achjiso tjajna Cesarea ko kaxon je'e xa tuinxin xrokjan xa tjajna Cesarea. ⁵Ko ndachro xa:

—Kaxin ja'anta xro ícha tetuan'annta itsjina tjajna Cesarea. Ko siá nduaxin chónnda xi Pablo ijie, nti'a sintaña ijie.

⁶Ko xi Festo bake'e xa tjajna Jerusalén xranchi ijni o ite nchakon ko tjume'e ikjan xa tjajna Cesarea. Ko ndúyaxin bake'e xa nunte ti nchia

tetuanxin xa ko kuetuan'an xa tsika'o na ndo Pablo. ⁷Ko hora kuixin'in ndo Pablo, ni judío kuixin tjajna Jerusalén konchjiñe'e na ngandajin ndo ko bankata'a na ndo ijie. Ko ti ndachro na nduaxin'a ixi je'o nchekamaxón na ndo ijie. ⁸Ko nichja ndo Pablo ko ndachro ndo:

—Xro'an ijie junta'a ngajin ni'ngo Jerusalén ko xro'an nge'e ndachrjan kontree xi emperador ne'e Roma ko jian kuiteka'on ley ne'e sen judío.

⁹Ko xi Festo tjaun xa jian xrokuitu'e xa ngajin ni judío, méxin, juanchangi'e xa ndo Pablo ko ndachro xa:

—¿Á tjaun tsjia tjajna Jerusalén ixi nti'a sintañaxian ijie?

¹⁰Ko ndo Pablo juate'e ndo:

—Na'i, jan'an ó ritjén ti tónaxin ijie kondee xi gobierno romano ko chao nti'ó tsónaxin ijie ko ó no'anta xro'an ijie junta'a ngajin ni judío. ¹¹Siá nduaxin xrojan nge'e ti ndako'a junta'a tixinixin'en tsen'enna, jan'an xrakon'a ixi tsen'enna. Ko siá nduaxin'a ijie tjankata'antana chujni ji'i, xro'an ngisen chónnda juachaxin tsajonna ngajin ni tjankata'ana ijie. Jan'an tjánchá ixi xi tsango tetuan'an jii tjajna Roma sinchéñana xa ijie.

¹²Tjume'e xi Festo juexin juao xa ni tingijna nchéña xa ijie, ja'in ndache xa ndo Pablo:

—Ja'a juanchia ixi xi tsango tituan'an sintaña'a xa ijie. Itjia ngajin xi me'e.

**Ndo Pablo jii ndo ngajin
xi rey Agripa**

¹³Ko kuatsinga kaxin nchakon, tjume'e xi rey Agripa ko janchri'e xa nchri Berenice kuiji nā tјajna Cesarea ixi tsajon nā juajna xi Festo. ¹⁴Ko nti'a bake'e nā itsjé nchakon, me'e xi Festo beki'e xa xi rey ixi ndo Pablo ko ndachro xa:

—Nti'i jii naa xi tsikintu'e xi Félix ngaxin'in ndo'achjiso.

¹⁵Ko nchakon bake'é tјajna Jerusalén xitaana tetuan'an ko ni tetuen'en ni judío kuiji nā ngajin ko juankata'a nā iјie ngajin xi me'e ko juanchia nā tsen'en xa.

¹⁶Ko jan'an juata'a: “Jaina ni romano jua'i xrondachrјanna ixi tsen'en naa chujni; xrokonda sa'ó chujni me'e tsikon ko tsin'en ni tjankata'a iјie ko chao xrondachro nā á nduaxin chónда jіe ni me'e. ¹⁷Ko nchakon kuiji ni judío nti'i, jan'an í chuan'i ícha, tuinxin ndúyaxin ikjui nchia tónaxin iјie ko kuituan'an tsika'o nā xi Pablo. ¹⁸Tјume'e konchjiñe'e ni judío ko xro'an iјie juankata'a nā xa xranchi jan'an xraxa'on xrondachro nā. ¹⁹Je'o bakoñao'e nā xa ixi xranchi bakajon xa juasaya ngajin ndo Dio ko ningakon'en nā xa ixi kondeexin naa xi ndatin'in Jesús ó tsiken'en xa ko xi Pablo ndachro xa ixi tsixechón xa.” ²⁰Jan'an nóna'i xranchi xrojuintaña iјie, méxin juanchangl'a xa á tјaun xa itsji

xa tјajna Jerusalén ixi nti'a sinchéña nā iјie ngajin xa. ²¹Ko je'e xa juanchia xa ixi xi tsango tetuan'an Roma xrojuinchéñe'e xa iјie. Me'e jan'an kuetuan'an ixi nti'ó tsitu'e xa ngaxin'in ndo'achjiso tsјija nchakon xroxruan'an xa tјajna Roma.

²²Tјume'e xi Agripa ndache xa xi Festo:

—Kaxon jan'an tјa'on tsin'an inge'e xrondachro xi me'e.

Ko ndachro xi Festo:

—Ndúya tsin'en nge'e xrondachro xa.

²³Ko ndúyaxin xi Agripa ko nchrinchri'e xa nchri Berenice kuixin'in nā nchia tónaxin iјie ko bikao nā xi soldado tetuan'an ko kaxon kaxin ni tetuan'an tјajna nti'a. Tјume'e kuetuan'an xi Festo ixi tsixrakua ndo Pablo.

²⁴Tјume'e ndachro xi Festo:

—Ja'anta rey Agripa ko kainnta xrastenta nti'i. Nti'i jii xi ji'i. Tsango itsjé ni judío bankata'a nā xa iјie tјajna Jerusalén ko kaxon tјajna Cesarea ko séen stetoyako nā tјanchia nā tsen'en xa. ²⁵Ko xro'an iјie kuitjá tikinixin'en tsen'en xa. Ko je'e xa juanchia xa ixi xi César sinchéñe'e xa xi iјie. Méxin, xraxa'on xroxruan'an xa tјajna Roma. ²⁶Ko jan'an nóna'i nge'e iјie chónда xa ixi xrokjin xroon tsay'é e xi César, méxin, kuetuan'an bika'o nā xa nti'i ngajin ja'anta rey Agripa ko kainnta ti stenta nti'i, tјanchangl'enta xa xranchi kuaxi

kon'en ji'i ixi tja'on tsonóna nge'e xrokjin ²⁷ixi jua'i xroxruan'an naa xi jije'e ndo'achjiso satsji tjajna Roma ko nóna'i nge'e ti ndako'a juinche'e xa.

**Ndo Pablo jii ndo ngajin
xi rey Agripa**

26 ¹Tjume'e xi rey Agripa ndache xa ndo Pablo: —Chao xronichja ixi tsóna'a ijie.

Tjume'e ndo Pablo juatsin'in tja ndo ko kuaxi nichja ndo, ko ndachro ndo:

²—Juaxruxin ritjén ixi xronichja ngajinnta, rey Agripa, ko xrondachrjan kain ijie tjankata'ana ni judío. ³Ko ja'anta jian no'anta ley ko nge'e nche'e ni judío, ko ja'anta no'anta nge'e tjakaxin kichianna. Méxin, tjancha'anta tsin'ennta jian nge'e xrondachrjan.

**Ndo Pablo teki ndo xranchi
kuanche'e ndo sa'ó**

⁴Kain ni judío ó no'e na xranchi bake'e seno tjajnána ko tjajna Jerusalén ti xranchiona. ⁵*Kaxon no'e na jian ko chao xrochronga na ixi xranchiona, jan'an fariseona. Ko ni fariseo ícha titikaon na ley. ⁶Ko jai jitoñana ijie ixi jan'an titika'on nge'e tsindachro ndo Dio tsajon ndo ngajin sen tachrí'ina. ⁷Sen teyuu tjajna tsikachrxjexin

ndo Israel stechón'en sen ixi tsikon sen ixi tsay'é sen nge'e tsindachro ndo Dio. Je'e sen tajon sen juasaya ngajin ndo Dio tiie ko nchakon. Jai tin'ennta, rey Agripa, jan'an kaxon richon'an ji'in, ko kondeexin me'e tjankata'a na ijie ni judío. ⁸¿Á titikaonnta ja'anta ixi ndo Dio sinchexechón ndo chujni tsiken'en?

**Ndo Pablo kuaningakon'en ndo
ni titikaon Ncháina Jesucristo**

⁹*Jan'an sa'ó kuaxraxa'on xranchi xrokon'in ni titikaon ndo Jesús, ndo tjajna Nazaret, ¹⁰ko jaña juintekian chujni tjajna Jerusalén ixi juachaxien xitaana tetuan'an, kuaxruxin'in itsjé ni baktikaon ndo Jesús ngaxin'in ndo'achjiso. Ko nchakon naabakónaxón na sen kaxon jan'an jaña xraxa'on. ¹¹Ko nanaó bajintani'a sen titikaon Ncháina¹ ixi í xrokuitikaon'a sen ndo. Kain ji'i kuant'a'a nguungu ni'ngo ixi tsango baningakon'an sen, méxin barua'a sen tjajna sabinga sen.

**Beki ndo Pablo xranchi kuaxi
ndo kuitikaon ndo Ncháina
Jesucristo**

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

¹²Jaña rixraxa'on sakjui tjajna Damasco ixi juachaxien xitaana tituan'an. ¹³Ko ja'anta rey, tsono'anta ixi ngusine nchakon

¹26:11 *Ncháina* Señor *Ncháina Jesús o Ncháina Dio*
26:5: Hch. 23:6; Fil. 3:5. 26:9: Hch. 8:3; 22:4, 5.

me'e ngatja cha'o bikon naa xro'i bingasáña nguixin ngandajinna, ko tsango jítóngíxin xroi ícha ixi chjiixrué chjiixro. ¹⁴ Ko kainna kuari'ina nunte ko jan'an kuin'an nichja naa ngisen ngigua hebreo ko ja'in ndachijina sen: "Saulo, Saulo, ¿sonda tsango ningakonnana ko ritengiana? Ja'ua rincheni'e asáan xranchi naa kuxinta tjanka tutée ikon chika tikao ntagarocho." ¹⁵ Ko jan'an juanchangi: "¿Ngisen ja'anta?" Ko sen me'e juate'e sen: "Jan'an ndo Jesús, ngisen ja'a ningakon'éen ko tengia. ¹⁶ Jai tingatjen, take'exian tutáa ixi jan'an kuajon juachaxin kuin'en nge'e ndachrjan ixi jan'an kuincha'a sinche'e ixra ngajin ko tsekia nge'e kuin'en ko tjume'e tsikuan nge'e sinta'a jan'an. ¹⁷ Jan'an tsingijna ixi xro'an nge'e sinta'a ni tjajnaa ko ni jée nunte. Ko jai tetuan'an satsjia tsjako'e na nge'e xrontatjua. ¹⁸ Méxin, tetuan'an satsjia ti ste ni titikaon'a ixi tsakintje'e ikon na ko ítsaji'a na cha'o naxixe'e ixi chao me'e xrokjan cha'o tingasáña ko íxrochóna'i Xixron'anxrée juachaxin tsetuen'en xa aséen na. Ko jai xrochuntiana na jan'an ko jan'an tsayáa na ko sintama'a ijie chóna na ko tsayé'e na juachaxin tsake'e na ti no tsake'e kain sen titikaonna", ichro Ncháina Jesucristo.

Ndo Pablo titikaon ndo nge'e kuin'en ndo

¹⁹ Méxin, rey Agripa, jan'an kuitika'on nge'e kuin'an ti kuixin ngajni. ²⁰ *Sa'ó juntakuan'an ni tjajna Damasco ko tjume'e ni tjajna Jerusalén, ko nchijí nunte Judea ko kaxon juntakuan'an ni je'a judío. Juako'a na ixi tsintu'e na ti ndako'a nche'e na ko xrokjan na tsitikaon na ndo Dio, ko sinche'e na ti jian. ²¹ Kondeexin ji'in, ni judío tséxinna na ngaxin'in ni'ngo ko tjaun na naatsónaxónna na. ²² Ko juasie ndo Dio bingijnana ndo me'e jian ritjén jai, ko xrantakuan'an ni nóa ko ni tetuan'an ko xro'an inaa nge'e nichja, je'o tjako chijni bajako sen profeta ko ndo Moisés. ²³ *Ndo Cristo, xrokonda xrokuen'en ndo ko xroxochón ndo nchakon nínxin ixi jaña tsjakoxin ndo xranchi tsingasáñaxin ni ste nti'i ko ni ste ikaxin tjajna ixi tsitjáña'i aséen na.

Nge'e juatingíexin xi Agripa ngajin ndo Pablo

²⁴ Ndo Pablo jaña beki ndo ti kon'en ndo ko tjume'e xi Festo séen kuyako xa:
—Pablo, ja'a tsjinchetjáña jáa ixi tsango nchekuanxian xroon. ²⁵ Ko juatingíexin ndo Pablo:
—Na'i, juntatjáña'i jáana. Festo, nge'e ndachrjan me'e

jian ko nduaxin. ²⁶Nti'i jii xi rey Agripa. Je'e xa chúxin xa jian kain nge'e kon'en. Méxin, chao rinichja ixi je'e xa ó no'e xa kain ji'i ko kain ji'i ti kon'en, je'a imao kon'en. ²⁷Ja'anta, rey Agripa, ¿á titikaonnta ti bajako ni kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó? Nóna ixi ja'anta titikaonnta nge'e bajako sen.

²⁸Juate'e xi Agripa ko ndachro xa:

—Bananchichjaon ko jan'an kaxon xrokuitika'on xi Jesús.

²⁹Tjume'e ndachro ndo Pablo:

—Á bananchichjaon nge'e xrondachrjan o itsjé nge'e, ndo Dio tjaun ndo je'a ja'onta xrokuitikaonnta ndo. Kaxon tjaun ndo ixi kain ni stetin'en nti'i xrokjan nā xranchi jan'an titika'on ndo ko je'e nā tsechruaxin'a nā chika cadena xranchi jan'an.

³⁰Ko juexin nichja ndo Pablo, tjume'e bingatjen xi rey, ko xi gobernador, ko kaxon nchri Berenice, ko kain ni ste nti'a.

³¹Ko kain nā kuachrje nā ko juintejaio kichuu nā ko ndachro nā:

—Xro'an ijie chónnda xi ji'i, tikinixin'a tsen'en xa ko xrobake'a xa ndo'achjiso.

³²Tjume'e xi Agripa ndache xa xi Festo:

—Chao xrokuajandani xa saxrokjui xa siá xrojuanchia'i xa ixi xi tsango tituan'an sinchéña xa ijie ngajin xa.

Ndo Pablo xruan'an nā ndo tjajna Roma

27 ¹Tjume'e kuetuan'an nā ixi satsjina nunte Italia. Ko je'e nā ndache nā naa xi capitán ndatin'in Julio ixi tsikao xa ndo Pablo ko ikaxin ni jii ngaxin'in ndo'achjiso. Je'e xa naa xi policia nche'e xra ngajin xi Augusto César. ²Tjume'e kuixi'inna naa ntābarco tsiki'xin no puerto Adramitio, ko ntābarco me'e ó satsji ntāa ti jii puerto nunte Asia. Kaxon steki'anna xi Aristarco tikinixin'en xa tjajna Tesalónica kondee nunte Macedonia. ³Ko ndúyaxin juasona puerto tjajna Sidón. Ko xi Julio jian juao xa ndo Pablo ko tjume'e kuajon xa juachaxin ixi tsitsje'e ndo ngisen chúxin ndo nti'a ixi tsingijna sen ndo. ⁴Ko tjume'e sajuixinna tjajna Sidón ko juasona naa isla ndatin'in Chipre no ndatsjonxin kjon, kondeexin chrinto soji. ⁵Tjume'e kuatsingataonna ndachaon ko juasona tjenka tjajna Cilicia ko Panfilia ko tjume'e juasona tjajna Mira nunte Licia.

⁶Ko nti'a xi capitán kuitja xa naa ntābarco tsiki'xin tjajna Alejandría ko ntāa me'e satsji ntāa nunte Italia ko ndachro xa tsixin'inna ntāa ixi satsiki'anna ntāa tjajna me'e. ⁷Itsjé nchakon yao kuintekjina ko tsango tangi juasona tjenka tjajna Gnido ixi chrinto tintuna'ina itsjina taka, méxin kuatsingana ngandajin

isla Creta ko juasona tjenka tjajna Salmón. ⁸Ko jaña tsango tangi kuatsingana nguixin nunte me'e ko juasona naa tjajna ndatin'in Puerto Jian tjenka tjajna Lasea.

⁹Ko juntatjáñana itsjé nchakon, ko jai ícha tangi bajinxinni ntábarco ngata'a ndachaon ixi ó tsii nchakon tonkin. Méxin, ndo Pablo ndache ndo na:

¹⁰—Kainnta tin'ennta nge'e xrondachrjan. Tikon ixi tsatsingana itsjé juachjaon siá satsjina ixi sinchetjáñana ntábarco ko kain nge'e jitinga ntáa ko kaxon jajna.

¹¹Ko xi capitán tetuan'an ícha kuin'en xa ti ndachro xi teka ntábarco ko nchée ntáa ko kuitikaon'a xa ti ndachro ndo Pablo. ¹²Ixi puerto me'e je'a jian tsitu'eni nchakon tonkin, méxin kain na xraxaon na ixi ícha jian tsachrjexinna nti'a ixi tjaun na tsijina tjajna Fenice, naa puerto nunte Creta ti ndatsjonxin chuya ko njin, ko nti'a xrokuitunana tsatsingaja nchakon tonkin.

Chrinto soji ngata'a ndachaon

¹³Tjume'e kuaxi binga chrinto kuixin no njin ko soji'a chrinto, méxin xraxaon na chao satsjina.

Tjume'e kuachrjexinna nti'a ko juasona ngande'e isla Creta. ¹⁴Ko tuinxin kujii naa chrinto soji ndatin'in noroéste kuande'e ntábarco. ¹⁵Ko kuaxi chrinto me'e kuncheka ntábarco ko jua'i

sakjuina ixi ti tjaun xi teka ntáa ixi konchekana chrinto. Méxin, kuintu'e xa ntábarco bikao chrinto. ¹⁶Tjume'e juasona naa isla nchín ndatin'in Clauda ixi nti'a je'a soji jitinga chrinto. Ko tsango tangi juntakajinna ntábarco nchínchín jitenixin tuenxin ntábarco ijié. ¹⁷Ko juexin juasitianna ntábarco nchínchín ngande'e ntábarco ijié ko kuintexinna ino ntábarco ijié ixi xro'an nge'e tson'en ntáa. Ko stexronkana ixi xroké'e nchese ntábarco ti xrojuasona nunte Sirte. Ko juinchexingajin xa manta tikao ntábarco ko kuintu'e xa je'o chrinto satsikao ntáa.

¹⁸Ko ndúyaxin xra tsanga jitinka chrinto, kuaxi xa kuintjé xa kain nge'e jitikao ntábarco chringi ndachaon. ¹⁹Ko nchakon nínxin tjánana juankaxinna nge'e xrokonde'a ntábarco ngangi ndachaon. ²⁰Itsjé nchakon kondeexin itjuu bikon'ana chjiixro ko nchanotsé ixi tsango jitinga chrinto ko xraxa'onna xrokunteken'enna.

²¹Ko kuatsinga itsjé nchakon juine'ana ko ndo Pablo bingatjen ndo ko ndachro ndo:

—Xrokuitikaonnta nge'e ntatjunta ko xrokuachrjexin'ana nunte Creta, ko jaña xrokuen'a kain ji'i. ²²Ko jai ta'inta juachjaon ixi xro'an ngisen tsen'en maski ntábarco tsitjáña ntáa. ²³Ixi nakonkjin bikon naa ndo ángel sixrúa'an ndo Dio, ndo titika'on ko nta'a xrée.

²⁴Ko ndo ángel ndachijina ndo: “Xrakon'a Pablo. Xrokonda tsjasua ti jii xi César tetuan'an ko kondaxian ja'a, ndo Dio tsingijna ndo kain ni stetij gaya nt̄abarco, tsen'a n̄a.” ²⁵Méxin, xrakon'inta ixi jan'an chuntia ndo Dio ko nóna ixi tson'en xranchi ndachro ndo ángel.

²⁶Xrokonda tsituina naa nunte jii ngusine ndachaon.

²⁷Juexin kuatsinga yuu semana, tjume'e naa tiie juasona ndachaon ndatin'in Adriático ko nti'i, ndá'a tiki'anna chrinto. Ko ngusine tiie xi teka nt̄abarco bikon xa ixi ó stetjasona ti jii inche xema. ²⁸Ko juaticho'a xa ti yaso'e inda ko xranchi níi item ko ikjaon metro yasoexin inda. Tjume'e kjín'a juasona ko íjngo juaticho'a xa ko ikán ko yatō metro yasoexin inda. ²⁹Ko tsango xronka xa ixi xroké'e nt̄abarco ixro, méxin banka xa noó chika gancho tuenxin nt̄abarco ko jaña chon'anna bingasáñajan.

³⁰Ko xi nche'e ixra nt̄abarco xraxaon xa xrobinga xa ko kuaxi xa juinchexingajin xa nt̄abarco nchínchín ngataon inda ko juinchexin xa xranchi xrobanka xa chika gancho chóna ikon nt̄abarco. ³¹Tjume'e ndo Pablo ndache ndo xi capitán ko kain xi soldado:

—Siá xi ste nti'i me'e tsintue'a xa ngaxin'in nt̄abarco, jua'i tsjasona ti jii inche xema.

³²Méxin, xi soldado konchrinjin xa ino jichroaxin nt̄abarco nchínchín ko kuintu'e xa kuitsinga nt̄aa ngangí inda.

³³Ko jitingasáña ndo Pablo nichje'e ndo kain ni ste nti'a ko ndachro ndo sine n̄a ko kaxon ndachro ndo:

—Ó chóna yuu semana tarichrin'anta ko nte'anta.

³⁴Tinóatáana ngajinnta intenta ko jaña chao tsinteenta ixi jaña xro'an chujni ste nti'i sinchetjáña n̄a ninaa xrajaa n̄a.

³⁵Juexin ndachro ndo Pablo ji'i, tjume'e itsé ndo naa nutja ko kuajon ndo juasie ndo ngajin ndo Dio ko stestsje'e ni ste nti'a, ko konchrinjin ndo nutja ko kuaxi juine ndo. ³⁶Tjume'e juaxruxin bake'e kain n̄a ko kuaxi n̄a juine n̄a kaxon. ³⁷Kain n̄a xraste n̄a ngaxin'in nt̄abarco xranchi yuu ciento, níi ikán ko tekjaon n̄a.

³⁸Ko juexin juinena tjume'e juankana noa trigo ngangí inda ixi ítsoyé'a nt̄abarco.

**Nt̄abarco konunte
nt̄aa ngangí inda**

³⁹Ko ó bingasáña, xi tikao nt̄abarco juatsuan'i xa tinó juasona ko bikon xa nche xema. Ko xraxaon xa ixi chao satsikao xa nt̄abarco nti'a. ⁴⁰Ko konchrinjin xa ino jixritexin chika gancho ko kuintu'a xa chika sakjui chringi nda. Tjume'e juinchendá xa nt̄aa

^m 27:28 *ite diez*

timón tekáxin xa ntábarco ko juinchengajin'in xa manta jii ikon ntábarco ko chrinto kuncheka ntáa ti jii inche xema.

⁴¹Ko juasona ti tixin yuu ikon inda ko ntábarco ké'e ntáa nchese. Ko í jua'i kontengí ntáa, ko tuenxin ntábarco kuaxi kuixrato kondeexin chrinto soji. ⁴²Ko kain xi soldado tjaun xa naaxrokónaxón xa ni steje'e ixi tjaun'a xa saxrokuinga na. ⁴³Ko xi tetuen'en tjaun'a xa tsen'en ndo Pablo, méxin kuajon'a xa juachaxin jaña xrokon'en. Ko kuetuan'an xa ixi ngisen chao itsji ngataon inda tsitaon na ti jii inche xema ⁴⁴ko ngisen noe'a itji ngataon inda, sen me'e tsjixin sen tu'o ntábarco. Ko jaña kainna juasona ti jii inche xema ko ninaána xro'an nge'e kónnana.

Ndo Pablo jii ndo isla Malta

28 ¹Nchakon juachana juasona inche xema, konónana ixi isla me'e ndatin'in Malta. ²Ko ni tjajna nti'a tsango jian na ko bingijnana na kainna ko juaaka na naa xro'i ijié ixi xroxraxonana ixi tsango ikin ko jitanía ichrin. Tjume'e ndachro na ixi tsonchjiña'ana kainna tjenka xro'i. ³Tjume'e ndo Pablo jua'o ndo kaxin ni'o tsixema ko bake'e ndo ni'o ngata'a xro'i. Ko tuinxin kuachrje naa kunchee ti jii xro'i ixi jichján ba ko kuitsía ba itja ndo Pablo. ⁴Tjume'e ni tjajna nti'a

bikon na kunchee jitjia'ngi ba itja ndo Pablo ko ndache kichuu na:

—Nduaxin xi ji'i naa xi tóna chujni ko, maski kuen'a xa ti ndachaon, ndo Dio ítjaun'a ndo tsechón xa.

⁵Ko ndo Pablo kontsjenga itja ndo ngata'a xro'i ixi tsitsinga kunchee me'e ko je'e ndo xro'an nge'e kon'en ndo. ⁶Ko kain na stechón'en na ixi tsatjuya itja ndo o tuinxin xrokuen'en ndo ko sée chón'en na ko bikon na xro'an nge'e kon'en ndo. Ko tjume'e kuindoxin nge'e xraxaon na ko kuaxi na ndachro na ixi je'e ndo Pablo naa xi dio.

⁷Ko tjenka nti'a jii nunte'e naa xi tetuan'an isla ndatin'in Publio. Xi me'e kuajon xa juachaxin kuitunana ndo'a xa ko kuajon xa juinena ní nchakon. ⁸Ko ndotée xi Publio ni'e ndo, méxin jitsinga ndo ixi chóna ndo súa ko pojo. Ko ndo Pablo kuitsje'e ndo ndo ni'e ko juexin nichje'e ndo ndo Dio, tjume'e bake'e itja ndo ngata'a jaa ndo ni'e ko ndo ni'e koxruen'en ndo. ⁹Jaña kaxon konchjiñe'e ikaxin ni ni'e jii nti'a ko kain na koxruen'en na. ¹⁰Tjume'e tsango chónde'e na ndo Pablo juasaya.ⁿ Ko nchakon kuaana inaa ntábarco sakjuixinna nti'a, kuajon na itsjé nge'e xrokondanana.

Ndo Pablo kuiji ndo tjajna Roma

¹¹Ko kuatsinga ní nchanitjao bake'ena isla ko tjume'e kuaana

ⁿ 28:10 juasaya respeto, honor

naa ntábarco tsikitu'e nchakon juinche'e ikin nti'a. Ntábarco me'e tsiki'x̄in t̄ajna Alejandría ko nganito ntábarco me'e tsikatsjéya n̄a ikon xi dio Cástor ko Pólux. ¹²Kuachrjexinna nti'a juasona puerto t̄ajna Siracusa ko nti'a kuitun̄ana ní nchakon. ¹³Ko xrastexi'inna ntábarco, kuatsingana ngande'e inche ko juasona t̄ajna Regio. Ko ndúyaxin kuaxi kuii chrinto n̄jin, ko nchakon yuxin juasona t̄ajna Puteoli. ¹⁴Nti'a kuetanna kaxin sen kichuuna, ko juanchanana sen tsitun̄ana nti'a ko kuitun̄ana naa semana ko t̄jume'e sakjuina t̄ajna Roma. ¹⁵T̄jume'e sen kichuuna t̄ajna Roma ó no'e sen ixi tsjasona, me'e bijiruanaxinna sen ngatja cha'o t̄ajna Foro Apio ko ikaxin sen kuetanna sen t̄ajna Níi Tabernas. Nchakon ndo Pablo bikon ndo sen kuajon ndo juasaya ngajin ndo Dio ko tsango bake'e ndo juaxruxin. ¹⁶Ko nchakon juasona t̄ajna Roma, t̄jume'e xi capitán kuajon xa ni tsije'e bika'o xa ko kuayé'e xi tetuan'an. Ko ndo Pablo inaa nchia nchíín kuintu'e xa ndo ko naa xi soldado tsendáa xa ndo.

**Ndo Pablo tjako ndo chijni
ngajin ni t̄ajna Roma**

¹⁷T̄jume'e kuatsinga ní nchakon, ndo Pablo kuiye'e ndo kain ni judío tetuan'an jii t̄ajna

Roma. Ko nchakon xra'o kain n̄a, t̄jume'e ndachro ndo:

—Kichianna, xro'an ti ndako'a junta'a ngajin ni judío ko ningakuan'i nge'e kuanche'e sen tachri'ina xranchrjen ko maski bijéna n̄a t̄ajna Jerusalén ti tetuan'an ni romano. ¹⁸Ko ni me'e kuitja'i n̄a ijie ngajin, méxin tjaun n̄a xrokuajandana n̄a ixi kuitja'i n̄a ijie xrokuenixna jan'an. ¹⁹*Ko ni judío tsango koñao n̄a ko tjankata'ana n̄a ijie. Méxin, juanchia ixi xi César xrojuinchéna xa ijie ngajin. Ko jan'an xro'an ijie tsjankata'a sen t̄ajnána. ²⁰Méxin, kuiya'anta ixi tja'on xrobikonnta ko xronichja'anta ixi jan'an titika'on ngisen stechón'en kain ni israelita, méxin jai jixritexinna chika cadena.

²¹T̄jume'e ndachro n̄a:

—Jan'anna kuaya'ina ninaa xroon kuix̄in Judea kondeexin ja'a ko kui'a ninaa ni kichuuna ndachijina n̄a nge'e ndako'a tsijinche'e ja'a. ²²Tja'onna tsin'anna xranchi xraxaoan ja'a ixi ó nónana itsjé t̄ajna tjaun'a n̄a nge'e natjúá tjakoa ja'a.

²³T̄jume'e bake'e n̄a naa nchakon tsin'en n̄a nge'e tjako ndo Pablo ko nchakon me'e xra'o kueya n̄a ti nchia bake'e ndo ko ndúyo xrangíxixión nichja ndo hasta ti kóndo. Me'e nichja ndo xranchi jii juachaxin tetuan'an ndo Dio. Nichje'e ndo

nā ixi tsitikaon nā ndo Jesús, ko juakoxin ndo ixi ley kuajon ndo Moisés ko ti tsikjin sen kuachronga chijnie ndo Dio ó sa'ó. ²⁴Kaxin nā kuitikaon nā nge'e ndachro ndo Pablo ko ikaxin nā kuitikaon'a nā. ²⁵Ko je'a naáko naa nge'e xraxaon nā ko sakuntekji nā, ko ndo Pablo ndachro ndo:

—Chao tsinichja Espíritue ndo Dio ngajin sen kuachrjenixinna ó sa'ó ti ndachro ndo profeta Isafas:

²⁶ Itjia nichje'é ni tjajna israelita maski je'e nā tin'en nā, tienxin'a nā, ko maski stetsje'e nā, tikon'a nā.

²⁷ Ixi aséen ni tjajna me'e tsikoncha ko ndatsjon nā steje'e

ko steje'e ikon nā ko jua'i tsikonxin nā ikon na ko tsien'a nā ndatsjon nā ko tsitikaon'a nā ixi aséen nā ko xrokjan'i nā ngajin ixi syntaxruan'an nā.

²⁸ Méxin, tsono'anta ixi jai ni je'a judío tsayé'e nā nge'e tajon ndo Dio ixi tsechón nā ko je'e nā nduaxin tsin'en nā.

²⁹ Jaña ndachro ndo Pablo, ko tjume'e ni judío sakjui nā ko stetjakaxin kichuu nā.

³⁰ Ko ndo Pablo kuitu'e ndo yuu nano nchia tsikjen ndo ko kuayé'e ndo kain ni itji tikitsje'e ndo. ³¹ Ko juincheken'en ndo nā ixi ti tetuan'an ndo Dio ko juako ndo nge'e juinche'e Ncháina Jesucristo ko xro'an ngisen bakoñaó.